

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง
REFLECTIONS OF SOUTHERN RURAL SOCIETY IN NOVELS OF
STAPORN SRISUCHJANG

LI JIAJIA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

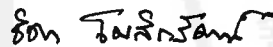
ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์
REFLECTIONS OF SOUTHERN RURAL SOCIETY IN NOVELS OF
STAPORN SRISUCHJANG

LI JIAJIA

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2562

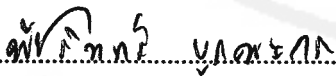
รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

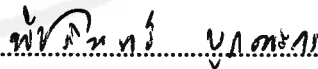
รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์
กรรมการ

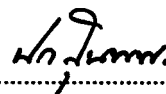
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อิสยา จันทร์วิทยานุชิต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

LI JIAJIA 606013

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ธิดา โมสิกรัตน์, กศ.ม.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ โดยศึกษานวนิยาย จำนวน 5 เล่ม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ได้แสดงให้เห็นภาพสังคมชนบทภาคใต้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ที่ผูกพันกับธรรมชาติ ชนบทภาคใต้เป็นชุมชนที่ยังไม่พัฒนา บ้านเรือนเป็นบ้านแบบดั้งเดิม สิ่งแวดล้อมดีงาม มีบรรยากาศสงบสุข ชาวชนบทภาคใต้เป็นอาชีพทำไร่ทำนา และเลี้ยงสัตว์ มีอาหารพื้นบ้านภาคใต้รสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนบทภาคใต้ สะท้อนภาพความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและมีความสุข 3) ด้านวัฒนธรรม คนในสังคมชนบทยังดำรงรักษาค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อแบบดั้งเดิม มีการเล่นที่สนุกสนาน และภาษาท้องถิ่น

นวนิยายสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของชนบทภาคใต้ ได้แก่ 1) ปัญหาในครอบครัว มีปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ และปัญหาการส่งเสริมการศึกษา 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีปัญหาความยากจน ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน 3) ปัญหาอาชญากรรม มีปัญหาการพนัน และปัญหาการลักขโมย 4) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง 5) ปัญหาสุขภาพ มีปัญหาความเจ็บป่วย และปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล โดยให้แนวทางการแก้ปัญหาที่สำคัญ คือการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยรักษาบุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีของคนในชนบทภาคใต้

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมชนบทภาคใต้ ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา นวนิยาย

REFLECTIONS OF SOUTHERN RURAL SOCIETY IN NOVELS OF
STAPORN SRISUCHJANG

LI JIAJIA 606013

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISOR COMMITTEE: THIDA MOSIKARAT, M.A.

ABSTRACT

This research aimed to study the reflection of southern rural society in novels of Staporn Srisuchjang and to analyze the social problems and their solutions in novels of Staporn Srisuchjang. The research studied five novels and was presented in descriptive analysis.

The research found that Staporn Srisuchjang's novels reflected the southern rural society in three aspects. 1) Regarding to the way of life, people in the southern rural society was bound to the nature. The southern rural society was not yet developed. There were traditional houses in good environment and quiet atmosphere. They worked as farmer and raised the animals. The southern food had a unique taste. 2) In regard to the relationship among people in the southern rural society, it reflected the friendly and happy relationship. 3) Lastly, in cultural aspect, the people in southern rural society maintained their traditional values, traditions, customs and beliefs. They had fun games and own dialect.

The novels reflected the social problems and their solutions in southern rural society. 1) There were family problems such as the problems with elderly, orphans and educational supports. 2) There were the problems regarding to economy such as poverty, problem in career and exploitation from capitalists. 3) There were crime issues such as gambling, thefts, etc. 4) There were the conflicts in the society and the conflicts against administrative sections 5) Lastly, there were the health problems, illness and being far from medical facilities. The main solution of above problems was self-solving by maintaining their personalities and morals of the people in southern rural society.

Keywords: Reflection, Southern rural society, Social problems, Solutions, Novels

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี โดยได้รับความกรุณาและการช่วยเหลือแนะนำจาก รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ จึงขอ กราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และรองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ ที่ได้สละเวลาในการ สอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ได้ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ซึ่งส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจแก่ผู้วิจัยในการมา ศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยที่สอง ที่ได้ให้ความ ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

LI JIAJIA

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	8
2.1.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม	8
2.1.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม	9
2.1.3 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	12
2.2.1 ความหมายของนวนิยาย	12
2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย	13
2.2.3 ประโยชน์หรือคุณค่าของนวนิยาย	14
2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้	16
2.3.1 ความหมายของสังคมชนบทภาคใต้	16
2.3.2 ลักษณะของสังคมชนบทภาคใต้	17
2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย	19
2.4.1 ลักษณะปัญหาสังคมไทย	19
2.4.2 ประเภทของปัญหาสังคมไทย	21

สารบัญ (ต่อ)

2.5 ประวัติและผลงานของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง	23
2.5.1 ประวัติชีวิตและการทำงาน	23
2.5.2 ผลงานการเขียนวรรณกรรม	23
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	24
2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทในวรรณกรรมไทย	28
2.6.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง	30
บทที่ 3 การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง	
3.1 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้	33
3.1.1 สภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทภาคใต้	32
3.1.2 วิถีชีวิตในชนบทภาคใต้	38
3.1.3 อาชีพของคนในชนบทภาคใต้	43
3.1.4 อาหารการกิน	49
3.2 ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้	54
3.2.1 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว	54
3.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน	56
3.3 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้	59
3.3.1 ความเชื่อ	59
3.3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี	62
3.3.3 การละเล่น	69
3.3.4 การใช้ภาษา	73
บทที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง	
4.1 ปัญหาในครอบครัว	75
4.1.1 ปัญหาผู้สูงอายุ	76
4.1.2 ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่	77
4.1.3 ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา	77

สารบัญ (ต่อ)

4.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	80
4.2.1 ปัญหาความยากจน	80
4.2.2 ปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ	82
4.2.3 ปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน	82
4.3 ปัญหาอาชญากรรม	85
4.3.1 ปัญหาการพนัน	85
4.3.2 ปัญหาการลักขโมย	87
4.4 ปัญหาความขัดแย้งในสังคม	88
4.4.1 ปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัว	88
4.4.2 ปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง	89
4.5 ปัญหาสุขภาพ	90
4.5.1 ปัญหาความเจ็บป่วย	90
4.5.2 ปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล	91
4.6 แนวทางการแก้ปัญหา	91
4.6.1 แนวทางการแก้ปัญหาในครอบครัว	92
4.6.2 แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	94
4.6.3 แนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรม	98
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปและอภิปรายผล	102
5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัง	102
5.1.2 ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยาย ของสถาพร ศรีสัจจัง	104
5.2 อภิปรายผล	106
5.3 ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก เรื่อย่อนวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัง	113
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรม	114
ประวัติผู้เขียน	115

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่าผู้เขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5-7) อธิบายว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน Raymond Williams ผู้ศึกษาวรรณกรรมเชิงสังคม เรียกนามธรรมในวรรณกรรมว่าเป็น “โครงสร้างของความรู้สึก” ซึ่งหมายถึงทั้งค่านิยม ความรู้สึก ความปรารถนา และชีวิตจิตใจของคนในวรรณกรรมและความรู้สึกของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม

นอกจากนี้ วรรณกรรมยังให้เห็นแนวคิดที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมและภาพสังคมอย่างชัดเจน โดยการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อให้เข้าใจลักษณะของสังคมจากวรรณกรรม อิงอร สุพันธุ์วนิช (2552 : 43) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ว วรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเทียบกับคนอื่นสามคน คือ นักประพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนเองได้ วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคมวรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตใน ยุคสมัย อาจกล่าววรรณกรรมเป็นกระจกแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายสะท้อนชีวิตของยุคสมัย

วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม นอกจากถ่ายทอดประสบการณ์หรือความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เขียน ยังได้แสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น สิทธา พินิจภูวดล (2540 : 143) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้น จึงเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไร

วรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปแบบเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็กลมกลืนกัน ผู้เขียนหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์ เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม

นวนิยายเป็นรูปแบบวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับความเป็นสังคมจริง สมเกียรติ รักษมณี (2558 : 2) ได้กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องแต่ง (Fiction) จำลอง ภาพชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคมแง่มุมหนึ่งหรือหลายแง่มุมมาเผยแพร่ให้คนในสังคมได้รับรู้ เสมือนหนึ่งว่าเป็นเรื่องจริง เนื้อเรื่องของนวนิยายจึงมีทั้งในแง่มุมที่งดงาม โหดร้าย หดหู่ แซ่ซึ้ง ประกอบด้วย ปัญหาอุปสรรคข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร

การอ่านนวนิยายผู้อ่านมักจะพินิจพิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วนำมา เปรียบเทียบกับชีวิตจริง ทำให้ได้รับทั้งความบันเทิง แรงคิด เห็นโลกทัศน์และมุมมองของผู้เขียนใน สถานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในทางกลับกันผู้แต่งหรือนักประพันธ์ ก็นำประเด็นต่าง ๆ ทางสังคมมา ถ่ายทอดหรือมาตีแผ่ ให้ผู้อ่านรู้สึกนึกเห็นคล้อยตาม ด้วยการใช้กลไกการประพันธ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ ผู้อ่านเข้าถึงรสอารมณ์ และสาระของเรื่องให้ได้มากที่สุด อิงอร สุพันธุ์วณิช (2552 : 51) อธิบายว่า นวนิยายต่าง ๆ ที่นิยมอ่าน มักจะมีเนื้อหาที่มุ่งเสนอปัญหาต่าง ๆ เป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของคน ในขณะนั้น มีทั้งปัญหาในกรุงเทพฯ และปัญหาชนบท มีการเสนอข้อเท็จจริงในแง่มุมต่าง ๆ อาจจะมา จากการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เพื่อเสนอข้อคิดเนื้อหาสาระที่มากขึ้น

วิภา กงกะนันทน์ (2540 : 16) ได้อธิบายว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้ว มีหลายแนว เรื่อง เรื่องราวในนวนิยายเป็นเรื่องสมมุติ ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเรื่องราว ในนวนิยายเป็นเรื่องจริงที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว กำลังเกิดอยู่ หรืออาจจะเกิดขึ้นได้จริงต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับวิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541:197) อธิบายว่า วรรณกรรมประเภทนวนิยายสะท้อนภาพ สังคม คือเรื่องราวของกลุ่มคนที่อยู่รวมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน สิ่งที่ผู้เขียน นวนิยายขึ้นก็ ย่อมเป็นสิ่งที่มิในสังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบวัฒนธรรม ไม่ว่าจะผู้เขียนจะมี เจตนาสะท้อนภาพสังคมไว้ในเนื้อหานวนิยายหรือไม่ก็ตาม

การสะท้อนภาพสังคมในนวนิยายเป็นสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกัน เป็นสังคมเมืองหรือสังคม ชนบท การสะท้อนภาพสังคมชนบทมีลักษณะดังที่ โกศล วงศ์สุวรรณ กับสถิต วงศ์สุวรรณ (2543 : 117-118) อธิบายว่า สังคมเป็นมีจำนวนประชากรไม่หนาแน่น ยึดถือธรรมเนียมประเพณี มากกว่ากฎหมาย มีความสัมพันธ์แบบเป็นกันเอง ไม่ว่าจะป็นชุมชนขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใด จะมี

ลักษณะชีวิตของชนบททั่ว ๆ ไป ไม่เคร่งต่อสุขบัญญัติ รัฐไม่กำหนดและให้บริการอะไรมากนัก คนในชนบทอยู่กันแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย พึ่งตัวเองได้ สิ่งจำเป็นของชีวิต คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ไม่มีการแข่งขันกันมากนัก สิ่งจำเป็นของชีวิต ไม่ใช่โทรศัพท์เคลื่อนที่ รถยนต์ราคาแพง ไฟฟ้า ตู้เย็น ไมโครเวฟ

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2544 : 36) ได้อธิบายว่า สังคมชนบทเป็นสังคมรูปแบบหนึ่งในสังคม และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมด้วย สังคมชนบท หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มในเขตพื้นที่จากตัวเมืองหรือนอกเขตเทศบาลออกไป มีการสืบทอดต่อไปเรื่อย ๆ มีสถาบันและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ประชากรส่วนใหญ่ในสังคมชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับธรรมชาติ ยึดมั่นในประเพณีอย่างเคร่งครัด มีการรู้จักมักคุ้นและเป็นกันเองต่อกัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี

นวนิยายยังสามารถสะท้อนชีวิตของนักเขียนอีกด้วย ดังที่ โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ (2542 : 1) ได้กล่าวว่า นักเขียนมีสถานภาพเป็นประชากรในสังคม จึงต้องอาศัยวัตถุดิบจากประสบการณ์ชีวิตในสังคมของตนมาประกอบเข้ากับการจินตนาการ เพื่อแปรวัตถุดิบดังกล่าวเป็นผลงานวรรณกรรม ดังนั้น นวนิยายก็สามารถสะท้อนให้เห็นชีวิตของนักเขียนได้ เช่น มีการศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ของ ZHANG XIAOJIAO (2558) และภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสวรรณ ของ CHANG XIAOQU (2558) มีผลการวิจัยสรุปได้ว่าชีวิตความเป็นอยู่ชนบท เป็นชีวิตที่อยู่ร่มเย็น ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทไทยตั้งอยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ สังคมชนบทยังดำรงรักษาค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อแบบดั้งเดิม คนในชนบทไทยมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและบริสุทธิ์ เป็นคนมีความขยัน ประหยัด มีน้ำใจ และเป็นมิตรกับผู้อื่น

นักเขียนวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมชนบทมีหลายคน ที่มีชื่อเสียง คือ สถาพร ศรีสัจจัง เป็นนักเขียนที่มีชีวิตและทำงานด้านวรรณกรรมอยู่ในภาคใต้ ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติปี 2548 นอกจากนี้ ยังได้รับยกย่องว่า เป็นผู้มืบทบพาทสำคัญทั้งในด้านวรรณศิลป์และมืบทบพาททางสังคม ตลอดเวลาที่ยาวนาน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2542 : 60) ได้บันทึกว่า สถาพร ศรีสัจจัง เกิดในภาคใต้ ที่บ้านน้ำเลือด ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมืองพัทลุง จบชั้นประถมและมัธยมศึกษาที่จังหวัดตรัง จากนั้นได้เรียนต่อจนจบศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) ที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำเร็จการศึกษาปริญญาโท (ไทยคดีศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทร รัวีโรฒ ต่อมาได้ผลิตวรรณกรรม บทกวีที่สร้างสรรค์ผลงานที่ถ่ายทอดภาพสังคมชนบทในวรรณกรรมหลายประเภททั้งเรื่องสั้น บทกวี และนวนิยาย เนื้อหาในงานเขียนของเขามีความโดดเด่นที่แสดงถึงชีวิตของปวงชน เน้นความเป็นไปของสังคม ล้วนเสนอแง่มุมจากการเพ่งเข้าไปในชีวิต สังคม และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในจักรวาล

นอกจากนี้ สมบัติ จำปาเงิน (2550 : 323) ได้กล่าวว่า ผลงานวรรณกรรมของสถาพร ศรีสังข์จำนวนมากต่างขึ้นจากประสบการณ์ของเขา ส่วนใหญ่นำเสนอความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบท โดยเฉพาะนวนิยายหลายเรื่องถ่ายทอดชีวิตของเขาเอง เช่น นวนิยายเรื่อง “เด็กชายชาวเล” ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติและจากสำนักงานส่งเสริมเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2524 นวนิยายเรื่อง “บองหลา” ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2525 “ดวงคนดี” ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2551 เป็นต้น

นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ที่ได้รับรางวัลเหล่านี้ เพราะมีเนื้อหาสะท้อนประสบการณ์ของเขาและปัญหาในสังคมชนบทภาคใต้ เป็นแนวคิดของ สถาพร ศรีสังข์ ที่ได้มาจากสภาพสังคมกับประสบการณ์ชีวิตของเขา นอกจากนี้ สถาพร ศรีสังข์ต้องการเสนอเรื่องราวของสังคม โดยเฉพาะปัญหาของสังคม ตั้งแต่ปัญหาในระดับพื้นฐาน รวมถึงปัญหาชาติ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา และปัญหาจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อให้คนในสังคมไทยเข้าใจปัญหาและสังคมชนบท และใช้เป็นแนวทาง จะได้สร้างสรรค์และพัฒนาสังคมต่อไป นอกจากนี้ สถาพร ศรีสังข์ ยังมีบทบาทสำคัญอื่น ๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสังคมชนบทไทยที่มีอิทธิพลต่อผู้เขียน และถ่ายทอดในเนื้อหานวนิยาย เป็นข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชาวต่างชาติเรื่องของสังคมชนบทไทย โดยเฉพาะชนบทภาคใต้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนจากวรรณกรรม

ภาพสะท้อนวรรณกรรม คือ สภาพความเป็นอยู่ของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมจากการนำเสนอของนักเขียน นักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ เป็นนักเขียน เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้ วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียน

จะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัยที่เป็นภาพถ่ายชีวิตของผู้คนและเหตุการณ์ในยุคสมัยนั้น

นอกจากการสะท้อนภาพสังคม นักเขียนบางคนยังมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยนำเสนอความต้องการที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ทำให้วรรณกรรมแฝงแนวคิดให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ทั้งอุดมการณ์ในชีวิต รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองก็ได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมคือสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม ปัญหาสังคมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ซับซ้อน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความผิดแปลกไปจากกระบวนแบบแผนที่เคยปฏิบัติกำหนดไว้ ส่วนใหญ่คนในสังคมจะมองว่าปัญหาในสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ เป็นความขัดแย้ง หรือกระทบต่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีหลายด้าน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น คนในสังคมไทยจะต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหา ทำให้สังคมไทยมีความสงบสุขและพัฒนาก้าวหน้าเติบโตยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่แต่งโดย สถาพร ศรีสังข์จ้ง ในช่วง พ.ศ. 2538-2547 จำนวน 5 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. ตังผีเสื้อเถื่อน (พ.ศ. 2531) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์
2. บองหลา (พ.ศ. 2538) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์มิ่งมิตร
3. พุงหญ้า ป่าสูง และวันรุ่งทอสาย (พ.ศ. 2538) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์มิ่งมิตร
4. เด็กชายชาวเล (พ.ศ. 2538) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักพิมพ์มิ่งมิตร
5. ดงคนดี (พ.ศ. 2547) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์มิ่งมิตร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องนี้ มี นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. สังคมชนบท หมายถึง ที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เป็นเขตแดนที่พ้นจากเมือง หลวงออกไปเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้อง กับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มก้อน หรือกระจัดกระจายตามลักษณะภูมิประเทศ หรือตามประเพณีนิยม มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าในเมือง

2. ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง เรื่องราวของนวนิยายที่สร้างสรรค์มาจากสังคมและวัฒนธรรม ในช่วงเวลาที่แตงนวนิยาย ผู้เขียนใช้ศิลปะการแต่งสื่อสาร ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงสังคมและ

วัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น

3. ปัญหาสังคมไทย หมายถึง สถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนในชนบทและเมือง ส่วนใหญ่ ประชาชนมองเห็นว่าสถานการณ์นั้นเป็นปัญหาที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นและเห็นว่าสามารถจะแก้ไขได้ ด้วยการกระทำร่วมกัน ปัญหาสังคมชนบทส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม ในลักษณะที่ขัดต่อระเบียบของสังคมชนบทนั้น ๆ

4. การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดเพื่อขจัดสถานะความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหาของคนในสังคม จึงพยายามปรับตัวเองโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุง สิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนเพื่อกลับเข้าสู่สถานะสมดุลหรือสถานะที่คาดหวัง

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์ตัวบท นวนิยาย (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์
2. ศึกษาชีวประวัติและวรรณกรรมของสถาพร ศรีสัจจัง จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาวรรณกรรมประเภทนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง
4. คัดเลือกนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้ของ สถาพร ศรีสัจจัง 5 เรื่อง
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง 5 เรื่อง
6. วิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหาที่สะท้อนในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสัจจัง
7. สรุปผลและเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยมประเพณี และภาพสะท้อนของชนบทภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรม
2. ทำให้ตระหนักถึงปัญหาสังคม และได้แนวทางแก้ปัญหาสังคมที่สะท้อนในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสัจจัง
3. ทำให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง ไปใช้ในการดำรงชีวิตด้วยความเข้าใจสังคมชนบทไทยและเป็นแนวทางการรักษาธรรมชาติแวดล้อมที่งดงามของชนบทไทยไว้ตลอดไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์ จึง ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
 - 2.1.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม
 - 2.1.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม
 - 2.1.3 วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม
- 2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยาย
 - 2.2.1 ความหมายของนวนิยาย
 - 2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย
 - 2.2.3 ประโยชน์หรือคุณค่าของนวนิยาย
- 2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบท
 - 2.3.1 ลักษณะของสังคมชนบท
 - 2.3.2 ลักษณะของสังคมชนบทภาคใต้
- 2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย
 - 2.4.1 ลักษณะปัญหาสังคมไทย
 - 2.4.2 ประเภทของปัญหาสังคมไทย
- 2.5 ประวัติและผลงานของ สถาพร ศรีสังข์
 - 2.5.1 ประวัติชีวิตและการทำงาน
 - 2.5.2 ผลงานการเขียนวรรณกรรม
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
 - 2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทในวรรณกรรมไทย
 - 2.6.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกออกไม่ได้ วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของผู้เขียน เนื่องจากผู้เขียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากสังคมที่ตนเอง

อาศัยอยู่ ผู้เขียนจึงสามารถนำชีวิตประสบการณ์และความรู้ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมเขียนลงมาในงานเขียนของตน ซึ่งจะเป็นกระจกสะท้อนภาพสังคม

2.1.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม

สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมและนักเขียน เมื่อนักเขียนอยู่ในสังคมก็จะได้รับอิทธิพลจากสังคมนั้น ทั้งในด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง ผู้เขียนวรรณกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากสังคม นักวิชาการได้อธิบายว่าสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม ดังมีสาระสำคัญดังนี้

ชัตสฺนุณี สินธุสิงห์ (2544 : 28) กล่าวว่า วรรณคดีและสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นตลอดมา วรรณคดีไม่เคยสูญหายไปจากสังคม แม้ในยุคที่ได้ชื่อว่าไร้อารยธรรมจนถูกขนานนามว่ายุคมืด เช่น ยุคกลางในยุโรป ก็ยังมีวรรณกรรมชิ้นเยี่ยม ๆ ที่เป็นผลิตผลของสังคมในยุคนั้น โดยวรรณกรรมแต่ละยุคจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้มีอำนาจแห่งยุค

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 5-7) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน ซึ่งนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา สภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของนักเขียน ซึ่งเป็นแนวพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียน ให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างไร นอกจากนี้ อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมยังได้สะท้อนสภาพเศรษฐกิจและการเมืองการกำหนดแนวโน้มของวรรณกรรมด้วย

พิชัย ศรีภูไฟ (2542 : 105) กล่าวว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างวรรณกรรมและได้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุค วรรณกรรมมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคม ซึ่งจะมีผลในการเปลี่ยนแปลงและปลี่ยนลักษณะสังคมได้ขณะเดียวกัน นักเขียนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมก็ย่อมแสดงความรู้สึก และความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ธานีวัฒน์ บุญโต (2541 : ง) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมมีทั้งภายในและภายนอก ภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่มีต่อแนวความคิดของนักเขียน ภายนอก คือ เรื่องของรูปธรรม เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อมองวรรณกรรมโดยส่วนรวมก็จะได้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมแต่ละยุคสมัยสังคมเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็บอกถึงเหตุการณ์นั้น

วิทยา ศิวะศรียานนท์ (2541 : 196-199) กล่าวว่า ยุคสมัยไม่ได้มีอิทธิพลต่อวรรณคดีข้างเดียว วรรณคดี อาจสำแดงอิทธิพลต่อยุคสมัยเหมือนกัน ผู้แต่งไม่ใช่เครื่องจักรหรือหุ่นยนต์ที่คอยรับและปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้แต่งถึงจะเป็นคนเดียวก็เปรียบเทียบกับเหมือนสามคน ในฐานะที่เป็นศิลปิน ผู้แต่งหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสมัยนั้น ๆ โดยมุ่งสร้างสรรค์ศิลปะของตนให้เลิศลอย ใช้รูปภาพยกลอนโด จึงสื่อความรู้สึก ผู้แต่งปลดปล่อยพันนาการแห่งอิทธิพลสังคมสมัยตนได้ เพราะผู้แต่งเป็นทั้งและเกิด

ในยุคสมัยหนึ่งซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันสมัยอื่น ความคิดเห็น ความรู้สึกที่ตนมีส่วนร่วมกับคนร่วมสมัยก็ย่อมที่จะสะท้อนออกมาในวรรณกรรม ผู้แต่งจะไม่สามารถรอดพ้นอิทธิพลแห่งเครื่องแวดล้อม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมาจากสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมรวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนความคิดเห็น ความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้ผู้เขียนนำมาบันทึกในหนังสือ สังคมจึงเป็นแหล่งที่เกิดวรรณกรรม

2.1.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม

วรรณกรรมสามารถสะท้อนให้เห็นการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับแนวคิดที่มีภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมและภาพสังคมอย่างชัดเจน การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมที่เห็นภาพสะท้อนของสังคมจากวรรณกรรม มีนักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

อิงอร สุพันธ์ุณี (2552 : 43) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมได้อาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเทียบกับคนอื่นสามคน คือ นักประพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้ วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคมวรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม จึงอาจกล่าววรรณกรรมเป็นกระจกแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายสะท้อนชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2547 : 5-8) กล่าวว่า ความเป็นจริงในวรรณกรรมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะ เป็นของต่างชาติหรือของไทยเองก็ตาม ปรากฏการณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคมและเป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เราได้จาก คนอ่านและคนเขียน และถ้าหากจะมีความจริงที่นอกเหนือไปจากนี้อีกประการหนึ่งก็คือ วรรณกรรมเป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้เราเห็นความจริงจังของคนในชาติ หรือความฟุ้งเฟ้อของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ว่ากลุ่มสังคมใดจะใช้กระจกเงาบานไหนออกมาฉาย ดังนั้นท่าทีและแนวโน้มของ วรรณกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นของไทยหรือต่างชาติ ไม่ว่าจะ อยู่ในสถานะไหนย่อมมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกัน และย่อมขึ้นอยู่กับบรรดาผู้มีส่วนสร้างสรรค์ผลงานทางวรรณกรรมทั้งหลาย ณ ที่นี้หมายถึงงานเขียนทั่วไป ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยเน้นเฉพาะ นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ และบทละคร

จะพยายามเพียงใดที่จะยกวรรณกรรมขึ้นไว้เป็นสื่อของการรับใช้สังคม หรือเหยียบย่ำสังคมให้ต่ำทรามลง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ ซึ่งวรรณกรรมยังสะท้อนสังคมด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541 : 185) กล่าวว่า วรรณกรรมก็เปรียบดั่งกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนความเป็นไปของสังคมในยุคนั้น ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ นักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม

พิทยา ว่องกุล (2540 : 1) กล่าวว่า วรรณกรรมมิใช่เป็นแต่เพียงสื่ออย่างเดียว หากสิ่งที่แฝงลึกลงไปในช่วงไฟระหว่างตัวอักษร ยังสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นลึกลับบางทางภูมิปัญญาของผู้เขียน และลึกลงไปใภูมิปัญญานั้นก็คือความจริงใจที่ผู้เขียนสะท้อนต่อตัวเองและต่อผู้อ่าน

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ วรรณกรรมเป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคม วรรณกรรมจึงมีเรื่องราวเป็นสิ่งที่สะท้อนภาพชีวิตและสังคมจากประสบการณ์ของผู้เขียน

2.1.3 วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม

เนื่องจากบทบาทของวรรณกรรมที่ชัดเจนก็คือ อิทธิพลทางด้านสังคม มีนักคิดนักเขียนทางด้านวรรณกรรมส่วนใหญ่ได้เน้นอิทธิพลทางด้านนี้มาก เพราะถือว่าวรรณกรรมที่ดีจะต้องส่งผลต่อสังคมไม่มากก็น้อย ซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นไว้หลากหลาย ดังนี้

บุญยง ชื่นสุวิมล (2551 : 55-58) กล่าวว่า วรรณกรรมมีผลกระทบต่อสังคมในหลายระดับ ตั้งแต่ให้ความบันเทิงไปจนถึงกลายเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง เพราะวาทกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงสามารถปลูกฝังค่านิยมของสังคม และมีอิทธิพลต่อระบบความคิดความเชื่อของคนในสังคมอีกด้วย อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมก็คือ สร้างสรรค์สังคม และเป็นผลเสียต่อสังคม ดังนี้

1. ในทางสร้างสรรค์สังคม วรรณกรรมที่ชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องในสังคมอันอาจเกิดจากระบบหรือเกิดจากตัวคนก็แล้วแต่ย่อมจะเป็นเครื่องกระตุ้นความคิดผู้อ่านให้ช่วยกันแก้ไขโดยไม่ต้องทิ้งของเก่ารับของใหม่มาแทน เมื่อนักเขียนมีสำนึกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม นักเขียนสามารถนำทางผู้อ่านและสร้างความคิดอันแข็งแกร่งโดยใช้งานเขียนของเขา

2. ในด้านผลเสียต่อสังคม วรรณกรรมบางเรื่องที่มีมุ่งหวังจะขายความบันเทิงแก่ผู้อ่านประการเดียว โดยไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อ่าน อาจสร้างค่านิยมที่ผิดบิดเบือน ความจริง หรือไม่ได้ให้สาระประโยชน์แก่ผู้อ่าน ไม่สามารถกระตุ้นให้คนเผชิญปัญหาหรือกล้าสู้กับความเป็นจริง และหาทางแก้ไขได้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 177) กล่าวว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม ปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ ไปสู่บุคคลในสังคม มิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านเท่านั้น นอกจากทำหน้าที่ชี้นำผู้อ่านแล้ว ยังถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับใหม่ด้วย ดังนั้น นวนิยายในยุคนี้จึงมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านอย่างจริงจังมากขึ้น

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 7) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ นอกจากมีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว นักเขียนยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่า คนธรรมดาสามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไป มองเห็นด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่สะท้อนในวรรณกรรมจึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

สิทธา พินิจภูวดล (2540 : 143) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงกลายเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไรวรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็กลมกลืนกัน ผู้แต่งหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม วรรณกรรม นอกจากถ่ายทอดประสบการณ์หรือความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้แต่ง แล้วยังได้แสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือความเป็นอยู่ของคนในสังคม และสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมนั้น ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับสังคมของผู้อ่าน ประเทศ และโลก วรรณกรรมจึงผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่นและมีบทบาทที่สำคัญในการสะท้อนสภาพสังคมและชี้แนวทางกับคนในสังคมตลอดมา

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยาย

นวนิยาย เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งนักประพันธ์แต่งขึ้นด้วยประสบการณ์ ค่านิยม มุมมอง ความเข้าใจของชีวิตและสังคม ประกอบด้วยตัวละคร แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ฉาก บรรยากาศ นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเพลิดเพลินและได้รับความรู้เรื่องใหม่ ๆ ศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายได้รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

สำหรับความหมายของนวนิยาย นักวิชาการหลาย ๆ ได้ให้ความ “นวนิยาย” ดังต่อไปนี้ สมเกียรติ รัชชมณี (2558 : 1) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งที่ไทยได้รับแบบอย่างมาจากตะวันตก ที่กล่าวเช่นนี้เพราะการประพันธ์ในรูปแบบนี้ไม่เคยมีวรรณกรรมไทยมาก่อน วรรณกรรมรูปแบบที่ใกล้เคียงกันที่มีมาแต่เดิมในภาษาไทยมีเพียงนิยายและนิทาน ซึ่งจะหมายความว่าถึงเรื่องเล่าแบบสมมุติหรือสมมุติเป็นสำคัญ เมื่อมีเรื่องเล่าแบบใหม่เกิดขึ้น จึงได้ชื่อเรียกว่า “นวนิยาย” นวนิยายในวรรณกรรมไทยระยะแรกเป็นเรื่องแปลมาจากนวนิยายตะวันตก ต่อมาเมื่อได้รับความนิยมมากขึ้น จึงเริ่มมีการแปลและการดัดแปลงนวนิยายเรื่องต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย ทำให้นักประพันธ์เริ่มสนใจพัฒนางานประพันธ์ของตนในรูปแบบนวนิยาย นวนิยายแต่ละเรื่องจึงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองของ นักประพันธ์แต่ละคน ดังจะเห็นได้จากนวนิยายในสังคมไทยปัจจุบัน

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2552 : 1) กล่าวว่า ที่มาและความหมายของนวนิยายของคำว่า “นวนิยาย” ได้สรุปได้ว่า นวนิยายในที่นี้ หมายถึง นิยายแบบใหม่ เป็นคำมาจากภาษาอังกฤษ คือ Novel คำที่ใช้เป็นครั้งแรกเพื่อเรียกนิยายสร้างใหม่ของบอคาจีโอ (Boccaccio) ที่แต่งขึ้นเมื่อราว ค.ศ. 1338-1340 ส่วนเรื่องทีถือว่่าน่าจะเป็นนวนิยายอย่างแท้จริงนั้น น่าจะเป็นผลงานของแดเนียล เดอโฟ (Daniel Defoe) ซึ่งแต่งเรื่องโรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) เมื่อราว ค.ศ. 1719 หรือราวศตวรรษที่ 18 ส่วนนวนิยายไทยนั้น เพิ่งมีขึ้นในราวปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ด้วยเพราะพระองค์ทรงส่งพระราชโอรสขุนนาง รวมไปถึงสามัญชนผู้ได้รับทุนพระราชทานให้ไปศึกษาวิชาการต่างประเทศ เมื่อเจ้านายและกลุ่มบุคคลดังกล่าวเดินทางกลับเข้ามายังประเทศไทย ก็ได้นำรูปแบบคำประพันธ์นวนิยายเข้ามาในประเทศไทยด้วย

วนิดา บำรุงไทย (2544 : 9) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่ นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายในโลกปัจจุบัน เป็นเวลายาวนานศตวรรษแม้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ก้าวไกลอย่างรวดเร็วและรุนแรงด้วยกระแสของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาพร้อมด้วยสื่อประสิทธิภาพสูงอันหลากหลาย ซึ่งมีผู้สังเกตว่า อาจจะเข้าสวมบทบาทแทนสื่อสิ่งพิมพ์ หรือวรรณกรรมรูปแบบอื่น อย่างไรก็ตาม ณ วันนี้ การผลิตและการอ่านวรรณกรรมประเภทนี้ ทั้งในแง่ของการ

ให้ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยม และการให้สาระ แนวคิดต่าง ๆ จึงยังคงเป็นสิ่งที่ส่วคมโลกต้องให้ความสนใจ

สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่เกิดขึ้นใหม่ เขียนเป็นรูปแบบร้อยแก้ว ที่มีได้ทั้งขนาดยาวและขนาดสั้น แต่งขึ้นโดยสมมุติเรื่องราวในชีวิตจริง โดยมีส่วนประกอบจำลองชีวิตจริง

2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย

องค์ประกอบของนวนิยายเป็นสิ่งที่สำคัญมากซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดสำคัญของ ผู้แต่งได้ง่ายและเข้าใจแนวคิดหลักในการดำเนินเรื่อง ดังนั้นนักวิชาการได้อธิบายองค์ประกอบของ นวนิยายไว้ดังต่อไปนี้

ยุพร แสงทักษิณ (2544 : 23) กล่าวว่า ส่วนประกอบของนวนิยายว่า ต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบหลักทั้งสิ้น 9 ประการ คือ แนวคิด โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก ทรศนะ กลวิธีในการประพันธ์ น้ำเสียง และบรรยากาศ

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 182-187)กล่าวว่า นวนิยายย่อเมืองค์ประกอบสำคัญของ เรื่องคล้ายคลึงกับเรื่องสั้น เพราะต่างก็เป็นเรื่องบันเทิงคดีเหมือนกัน แต่เนื่องจากนวนิยายมีขนาดยาว กว่าเรื่องสั้นมาก จึงมีผลทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายมีรายละเอียดแตกต่างไปจากเรื่องสั้น อย่างเห็นเด่นชัดเจน มีนักวิชาการได้อธิบายองค์ประกอบนวนิยายไว้ดังต่อไปนี้จากเรื่องสั้นอย่างเห็น เด่นชัดตามไปด้วย คือ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และบรรยากาศ

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541 : 11-17) กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นเรื่องสมมุติหรือบันเทิงคดี ประเภทหนึ่ง นวนิยายมีองค์ประกอบที่ผสมผสานอย่างได้สัดส่วน ให้กลายเป็นเรื่องแต่งที่สมบูรณ์พร้อม จนกลายเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่ง องค์ประกอบของนวนิยายประกอบด้วยแก่นเรื่อง โครงสร้าง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ และรูปแบบการเล่าเรื่องหรือมุมมอง โดยมีสาระสรุปดังนี้

1. แก่นเรื่อง (Theme) หมายถึง ทรศนะ เจตนาธรรมหรือวัตถุประสงค์ของผู้เขียนที่ มุ่งแสดงต่อผู้อ่านโดยแฝงอยู่ในเนื้อหาของนวนิยายนั้น ๆ แก่นเรื่องเปรียบเสมือนหัวใจของเรื่อง เพราะ เป็นแกนหลักที่ผู้เขียนใช้วางโครงเรื่อง สร้างตัวละคร สร้างฉากและบรรยากาศ รวมไปถึงกลวิธีการเล่า เรื่องด้วย

2. โครงเรื่องหรือพล็อตเรื่อง (plot) เป็นกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใน นวนิยายตามลำดับความเหมาะสมเป็นฉาก ๆ เป็นตอน ๆ ตามที่ผู้เขียนได้วางแผนไว้ การเสนอ เรื่องราวเป็นฉากหรือเป็นตอนไม่จำเป็นจะต้องเรียงลำดับเวลา แต่อาจสลับเวลาหรือสลับเหตุการณ์ รวมทั้งการเสนอย้อนหลังหรือเสนอล่วงหน้าก็ได้

3. ตัวละคร (Character) หมายถึง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องและผู้เขียนกำหนดขึ้น ตัวละครที่ดีต้องมีความสมจริง เหมือนบุคคลจริง ทั้งความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และการกระทำ

4. บทสนทนา (Dialogue) หมายถึง คำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่อง เพราะตัวละครจำเป็นต้องมีการสื่อสารระหว่างกันและกัน เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ทัศนคติและความต้องการไม่ต้องการต่าง ๆ ตัวละครแต่ละตัวต้องมีบทสนทนาที่เป็นจริง เหมาะสมกับฐานะ อาชีพ ระดับการศึกษา

5. ฉากและบรรยากาศ (Setting) ในนวนิยายและเรื่องสั้นยืมมาจากศัพท์การละคร เช่นเดียวกับคำว่า “ตัวละคร” แต่ฉากในนวนิยายและเรื่องสั้นต่างจากฉากบนเวทีละคร เพราะฉากได้แก่สิ่งแวดล้อมทั้งหมดของตัวละคร ไม่ใช่เฉพาะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เราแลเห็นเมื่อเข้าไปชมการแสดงละครเท่านั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของนวนิยายจะประกอบด้วยโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศเป็นหลัก ทั้งเป็นองค์ประกอบของนวนิยายอย่างสำคัญและขาดไม่ได้ การผสมผสานขององค์ประกอบทำให้นวนิยายกลายเป็นเรื่องที่เรียงแต่งที่สมบูรณ์พร้อม แสดงให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครที่ประกอบด้วยความทุกข์สุขและภาพต่าง ๆ

2.2.3 คุณค่าของนวนิยาย

นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคม มีประโยชน์ในด้านสะท้อนภาพสังคมของไทยทั้งแคบและกว้างได้อย่างหลากหลาย มีนักวิชาการได้อธิบายคุณค่าของนวนิยายไว้ดังต่อไปนี้

อิงอร สุพันธ์ุณี (2552 : 2) กล่าวว่า นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมโดยลำดับ แม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมือง นักเขียนบางคนอาจจะมุ่งเน้นเสนอแนวการเมือง แต่ภาพสะท้อนโดยรวมกว้าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ นวนิยายก็ได้สะท้อนภาพสังคมของไทยทั้งแคบและกว้างได้อย่างหลากหลาย

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร (2548 : 28) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นกระจกเงาสะท้อนสังคม แต่เมื่อพิจารณาจากนวนิยายบางส่วนที่สร้างขึ้นในช่วงเวลา 3 ทศวรรษแห่งประวัติศาสตร์ไทย จะเห็นได้ นวนิยายเป็นเรื่องราวภาพสังคมในอนาคต ชี้นำทางออก และเสนอแนวคิดอุดมคติ ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอาจมองได้หลายแง่มุม นักเขียนนวนิยายก็เป็นสมาชิกหนึ่งในสังคมที่เสนอทัศนะความคิดเห็นของตนลงไปในวรรณกรรม ซึ่งอาจพ้องหรือขัดแย้งกับความคิดเห็นของคนอื่นในสังคม นวนิยายเหล่านี้จึง “ทวิวจน์” กันหลายประเด็น อันเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้อ่านให้กว้างขึ้น ดังนั้น นวนิยายจึงไม่เพียงเป็นงานบันเทิงคดีที่พาผู้อ่านไปเสพสุขอารมณ์ในโลกจินตนาการเท่านั้น แต่นวนิยายยังปลุกสำนึกให้ผู้อ่านมองเห็นโลกและชีวิตในแง่มุมใหม่และหลากหลายอีกด้วย

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (2541 : 61-75) กล่าวว่า เนื่องจากนวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง วัตถุประสงค์หลักจึงอยู่ที่ความบันเทิง ความสนุกสนานหรือการผ่อนคลายอารมณ์เป็นสำคัญ ผลพลอยได้อื่นๆที่จะได้รับจากการอ่านนวนิยายจัดเป็นวัตถุประสงค์รอง เช่น คติสอนใจ แนวทางการดำเนินชีวิต หรือความรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่แฝงเร้นอยู่ในเนื้อเรื่อง และผู้อ่านสามารถมองเห็นและหยิบยกเอามาใช้ คุณค่าของนวนิยาย ดังต่อไปนี้

1. นวนิยายเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงความหมายของชีวิต ถึงแม้ว่านวนิยายจะมีได้รับการคาดหวังให้เป็นคำสอนเหมือนละครสอนใจ แต่ก็ยังมีนัยที่แฝงอยู่ในงานศิลปะเรื่องสมมุติประเภทนี้ อย่างบริสุทธิ์ ที่แสดงถึงปรัชญาชีวิต

2. นวนิยายเป็นสิ่งบันเทิงและเครื่องหลีกหนี กล่าวคือ นักเขียนนวนิยายต้องการให้ผู้อ่านออกจากสภาพที่หม่นหมองและเป็นทุกข์ในชีวิตประจำวัน

3. นวนิยายเป็นเครื่องมือเผยแพร่แนวคิดทางการเมือง กล่าวคือ ผู้เขียนปรารถนาที่จะทำให้อ่านได้รับการกระทำในสังคม ศาสนาหรือทางการเมือง จัดเป็นสาระของการเผยแพร่หรือโฆษณาชวนเชื่อของนวนิยาย

4. นวนิยายเป็นการสื่อข่าว นักเขียนนวนิยายจะเขียนความในใจโดยแบ่งออกได้เป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งเขามีทรรศนะต่องานศิลปะของเขาเหมือนเป็นสิ่งประดิษฐ์ชิ้นหนึ่งดังเช่นนาฬิกาและอีกส่วนหนึ่ง คือ ทรรศนะของเขาเหมือนเป็นบันทึกของชีวิตจริง

5. นวนิยายเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนภาษาและความคิดของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ กล่าวคือ นักเขียนนวนิยายไม่เหมือนกวีหรือนักปรัชญาในการกำหนดความคิดและการแสดงออก กวีอย่างเซาเซอร์ และเชกสเปียร์ มีภาระในการใช้ภาษาอังกฤษ และเบคอนได้ชื่อว่าเป็นผู้กำเนิดอารมณ์โรแมนติกแบบใหม่ในภาษาเมื่อตอนศตวรรษที่ 19 หนังสือจำพวกคัมภีร์ไบเบิล หนังสือ “แคปปิตอล”(Kspiral)ของ คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx)และหนังสือ “ไมค์แคมป์”(Mein Kampf)ของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) อาจจะอยู่ภายใต้วัฒนธรรมที่ถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ แต่ก็ยากที่จะค้นพบ นอกจากในยุคโรแมนติกตอนต้น นักเขียนนวนิยายสามารถก่อให้เกิดทัศนคติใหม่ ๆ ต่อชีวิตและสร้างคำขึ้นใช้ในทัศนคตินั้น ๆ

6. นวนิยายเป็นการแสดงออกทางจิตวิญญาณของยุคสมัย กล่าวคือ นักเขียนนวนิยายก็เหมือนกับกวีที่สามารถนำความคิดที่ริเริ่มและความรู้สึกของสังคม โดยผ่านการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ในเชิงจินตนาการ ในลักษณะนี้ ผลงานของนักเขียนจึงเป็นการเผยแพร่ความคิดใหม่ ๆ และทรรศนะคติต่าง ๆ แต่ก็เป็นที่ยากที่จะลากเส้นแบ่งระหว่างหน้าที่นี้และการแสดงความรู้สึกที่มีอยู่

7. นวนิยายเป็นเครื่องสร้างท่วงทำนองของชีวิตและผู้บันดารสนิยมของผู้อ่าน กล่าวคือ เป็นที่รับรู้กันว่านวนิยายมีอิทธิพลต่อผู้อ่าน แม้ว่าบางทีจะไม่ยิ่งใหญ่ขนาดนั้น แต่อิทธิพลในด้าน

เป็นแบบอย่างความประพฤติในสังคม และแม้กระทั่งมีอิทธิพลต่อความประทับใจและแนวคิดด้านสังคมของผู้อ่าน

สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่งที่มีทั้งให้ความสนุกสนานและให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ นักเขียนได้แฝงความรู้บางสิ่งบางอย่างในเรื่อง ผู้อ่านจะได้ความรู้จากการอ่านนวนิยาย และความรู้ที่ได้รับจากการอ่านนวนิยายนั้น ผู้อ่านสามารถเอามาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบท

สังคมชนบทเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิม คนที่อยู่ในสังคมชนบทมีความพยายามในการพึ่งตนเองหรือมีแนวคิดการจัดการตนเองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันเอง ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้ได้รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะของสังคมชนบท

สังคมชนบท หมายถึง เขตนอกเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ชาวชนบทที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันมีความผูกพันอันแน่นแฟ้น

สังคมชนบทมีลักษณะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ (ครอบครัวขยาย) สมาชิกในครอบครัวมักช่วยกันทำงานเพื่อผลิตอาหาร ชาวชนบททำงานเป็นฤดูกาลมีความผูกพันกับศาสนา ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนาอย่างเคร่งครัด บุญนาค ตีวงกุล (2546:1) กล่าวว่า ชนบท หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่นอกเมืองหรือนอกชุมชนใหญ่ คนในชนบทส่วนประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ลักษณะชนบทจึงแตกต่างจากลักษณะเมืองอย่างชัดเจนในด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิต สิ่งแวดล้อมในชนบทเป็นสภาพธรรมชาติ ประกอบด้วย ทุ่งนา ป่าละเมาะ ทุ่งฟ้าสดใส ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ห้วย บึง และต้นไม้ใหญ่ ต่างกับเมืองที่เต็มไปด้วยอาคาร ตึกแถว สำนักงาน โรงงาน และถนน เป็นหลัก

เดิมวิถีชีวิตของชาวชนบทผูกพันกับธรรมชาติ เครือญาติ เพื่อนบ้าน มีประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยม ทัศนคติต่างจากผู้คนในเมือง ชาวชนบทรู้จักคุ้นเคยกันและกันในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกันในสถานที่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน สถานีนอนามัย ได้รับผลกระทบจากธรรมชาติร่วมกัน ส่วนชาวเมืองมีความสัมพันธ์โดยตำแหน่งหน้าที่ ผูกพันกับวัตถุ ชาวเมืองทำงานในสถานประกอบการที่เป็นสำนักงาน โรงงาน เป็นต้น ปัจจุบันวิถีชีวิตแบบชาวเมืองได้เข้าสู่ชนบทมากขึ้น คือ มีการขยายโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาในชนบท หรือการนำผู้คนในชนบทเข้าไปทำงานในเมือง เนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น

โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์ (2543 : 117) กล่าวว่า ชุมชนหรือสังคมชนบท คือ สังคมที่มีจำนวนประชากรไม่หนาแน่น ยึดถือธรรมเนียมประเพณี มากกว่ากฎหมาย มีความสัมพันธ์แบบกันเอง ไม่ว่าจะเป็ชุมชนชนบทขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใด จะมีลักษณะชีวิตของ ชนบทอยู่ทั่ว ๆ ไป ไม่เคร่งต่อสุขบัญญัติรัฐไม่กำหนดและบริการอะไรมากนัก อยู่กันแบบถ้อยอาศัย ชุมชนที่อยู่โดดเดี่ยวไม่ปะปนกับชุมชนใด จะคงความเป็นชนบทได้มากและยาวนาน เพราะไม่มีอิทธิพล ของลักษณะของเมืองเข้าไปแทรกแซงและจูงใจ ส่วนในเขตชนบทที่สื่อสารคมนาคมสะดวกกำลัง พัฒนา อิทธิพลของเมืองจะซึมแทรกเข้าไปมาก ชุมชนชนบทบางแห่งจึงปฏิรูปตัวเองมีสภาพเปลี่ยนไป เป็นชุมชนแบบเมืองมากขึ้นทุกที ปัจจัยที่ช่วยปรับปรุงและยกฐานะจากลักษณะชนบทเป็นเมืองไป ทีละน้อย

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2543: 33) กล่าวว่า ประมาณ 80% ของประชากรของประเทศไทยอาศัยอยู่ในชนบท และมีอาชีพหลักในการเกษตรกรรม สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังเป็น สังคมเกษตรกรรม คือ มีการปลูกข้าวเป็นหลัก ดังศิลาจารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหงว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แม้ว่าปัจจุบันสังคมไทยจะเปลี่ยนจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมบ้างแต่ก็ยังไม่ทิ้ง เกษตรกรรม นอกจากนี้ยังนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานด้านเกษตรกรรม จนเป็นผลทำให้ ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมาก

สรุปได้ว่า สังคมชนบทหมู่บ้านที่อยู่นอกเมือง ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่ ทำมาหากิน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพหลักในการเกษตรกรรม ดำรงชีวิต แบบดั้งเดิม

2.3.2 ลักษณะของสังคมชนบทภาคใต้

ชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในสังคมเกษตรกรรม ที่ต้องพึ่งพาแรงงานครอบครัวได้จึงมัก เป็นครอบครัวใหญ่ มีความสัมพันธ์กันดีระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหลาน มีวัฒนธรรมการผูกญาติ ผูกมิตร รักพวกพ้องและญาติอย่างเหนียวแน่น เป็นสังคมที่อบอุ่น มีนิสัยเอื้อเฟื้อต่อกัน เนื่องจาก ภาคใต้เคยชินต่อการพบกับคนแปลกหน้า ซึ่งผ่านเข้ามาติดต่อค้าขาย จึงเป็นผู้มีนิสัยนักเลง กล้าได้กล้าเสีย

ธวัชชัย ท้องสมุทร (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิถีชีวิตชาวใต้” ผลการวิจัยพบว่า ชนบท ภาคใต้เป็นชนบทที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอยู่กับธรรมชาติมาช้านาน ประกอบด้วยลักษณะ ภูมิประเทศที่สมบูรณ์ มีทั้งพื้นที่ราบ ป่าไม้ หาดทราย น้ำตก ถ้ำ ทะเลสาบ ทำให้เกิดการประกอบ อาชีพประมง เพราะปลูกทางการเกษตร ปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน การเลี้ยงสัตว์ ที่ดำเนินชีวิตอย่าง เรียบง่ายที่สอดคล้องกับพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

นภาพร อติวานิชยพงศ์ (2556 : 11) กล่าวว่า สังคมของชาวมอแกนที่มีพิธีไหว้บรรพบุรุษ ประเพณีไหว้หลวงพ่อดำจักร (จอมปลวก) ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์ประจำหมู่บ้าน พิธีผีตระกร้าและเทศกาลกินบุญของชาวมอแกน

ภาคใต้ของไทยเป็นดินแดนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ด้วยทะเลทั้งสองฝั่ง จากการศึกษาของ อติศรศักดิ์สูง (2549) จิตรนิรัตน์ (2548) พบว่า ในดินแดนของชนบทภาคใต้มีการเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายศาสนา นำมาสู่การเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นดินแดนของความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทั้งสองอย่างนี้นำไปสู่อัตลักษณ์ของदारเป็นชุมชนภาคใต้ ระบบการผลิตของชุมชนมีความหลากหลาย การได้เรียนรู้ความหลากหลายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีต ได้หล่อหลอมคนใต้ให้มีความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นเครือญาติสูง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยระบบการผลิตที่หลากหลายและอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตและพึ่งตนเอง

บุญนาค ติวกุล (2546 : 1) กล่าวว่า ลักษณะของชนบทในภาคต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน โดยกล่าวถึงตัวอย่างลักษณะหมู่บ้านชนบทภาคใต้ บ้านธารใส บ้านตลาดน้อย ลักษณะเด่นของบ้านธารใส คือการทำสวนเงาะโรงเรียน และยางพารา ซึ่งให้รายได้ดีกว่าการทำนามาก เปรียบเทียบพื้นที่เท่ากัน ลักษณะเด่นของตลาดน้อย คือเป็นชุมทางการค้า ชุมชนทั้งสองมีฐานะทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับดีถึงดีมากเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนในชนบทไทยทั่ว ๆ ไป แต่ก็มีมีการแปลงและความคาดหวังในครอบครัว เครือญาติ ไปจากเดิม กล่าวคือ ครอบครัวมีขนาดเล็กลง แรงยึดเหนี่ยวภายในชุมชนและครอบครัวลดความสำคัญลง ผู้คนนิยมส่งลูกเรียนวิชาชีพที่มุ่งเข้าสู่ระบบวิชาการ เช่น ครู พยาบาล ตำรวจ ส่วนคนเชื้อสายจีนซึ่งประกอบการค้าและการเกษตรมีแนวโน้มส่งลูกเรียนวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เกษษกร เป็นต้น ชาวบ้านเหล่านี้ไม่ต้องการให้ลูกหลานสืบทอดอาชีพที่ตนทำอยู่ ปัจจุบันชาวชุมชนเห็นว่าวันเวลาเก่า ๆ ที่ผู้นำยุคบุกเบิกเรียกศรัทธาและความร่วมมือจากชาวชุมชนให้ทำงานเพื่อชุมชนนั้นผ่านพ้นไปแล้ว เงินได้ใส่ผู้นำและความเสียสละออกไปจากหมู่บ้านหมดสิ้น แต่ละคนคิดเฉพาะตัวใครตัวมัน แม้กระทั่งพี่น้องก็มีได้ยกเว้น

อานนท์ อาภาภิรม (2541 : 7) กล่าวว่า ภาคใต้มีเนื้อที่น้อยกว่าภาคอื่น ๆ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 43,868,000 ไร่ หรือร้อยละ 13.66 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ และลักษณะที่ดินในภาคนี้เป็นดินในภาคนี้เป็นดินร่วนปนทราย มีฝนตกชุกมากกว่าทุก ๆ ภาค จึงเหมาะสมต่อการทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว และสวนผลไม้บางชนิด ภาคใต้มีเนื้อที่เป็นป่าไม้น้อยกว่าภาคอื่น ๆ คือ 23,398,398 ไร่ ส่วนเนื้อที่เป็นหนองบึงมีถึงร้อยละ 1.40 หรือจำนวน 924,994 ไร่ การที่ภาคนี้มีหนองและบึงมากกว่าในภาคอื่น ๆ นั้น ก็เพราะว่าในภาคนี้มีเนื้อที่ที่เป็นทะเลสาบในจังหวัดสงขลาและพัทลุง

รวมอยู่ด้วย ซึ่งมีจำนวนถึง 161,750 ไร่ ส่วนเนื้อที่เหลืออีกประมาณ 11,818,801 ไร่ หรือร้อยละ 26.44 เป็นเนื้อที่รกร้างว่างเปล่า เป็นภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง เคหสถาน ทางหลวง และอื่น ๆ

สรุปได้ว่า สังคมชนบทภาคใต้เป็นสังคมแบบดั้งเดิม เป็นภาคที่มีเนื้อที่น้อยกว่าภาคอื่น ยึดถือประเพณีและพิธีกรรมแบบดั้งเดิม มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายศาสนา วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ ชาวชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นเครือญาติสูง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคม คือ สภาวะการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมากในสังคมและเห็นว่าควรร่วม กันแก้ปัญหานั้นให้ดีขึ้น สังคมไทยก็เป็นเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทั่วโลกที่มีปัญหา เพราะทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานทำให้เกิดปัญหาสังคมได้ ปัญหาสังคมอาจมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมในระดับและขอบเขตที่ต่างกัน เช่น ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก เป็นต้น การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 ลักษณะปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมคือปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคมในลักษณะที่ขัดต่อระเบียบของสังคม จึงมีลักษณะที่ชัดเจนดังนี้

ชลธิชา จิรภักคพงศ์ และ อนุรงค์ ไวหารเสาวภาคย์ (2559 : 147-148) กล่าวว่า ปัญหาสังคมมีลักษณะสำคัญ ๆ พอสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนเป็นจำนวนมากหรือสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในขนาดมากพอที่จะกระตุ้นคนจำนวนมากให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเดือดร้อน
2. เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่พิจารณาว่าเป็นสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาหรือเห็นว่าจะเป็นการอันตรายต่อสมาชิกถ้าปล่อยทิ้งไว้อย่างนั้น เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่าเป็นสภาวะที่ไม่ต้องการให้ปรากฏ ไม่อยากให้มี
3. เป็นสภาวะการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากจนเป็นเหตุให้เขาตกใจที่จะกระทำการแก้ไขสถานการณ์นั้นเป็นสภาวะการณ์ซึ่งคนจำนวนมากพอสมควรเห็นว่าเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมบางประการที่เขายึดมั่น
4. เป็นสภาวะการณ์ที่สังคมเห็นว่า สามารถจะปรับปรุงแก้ไขให้หมดไป หรือบรรเทาลงได้เป็นสภาวะการณ์ที่จะต้องมีการกระทำการบางสิ่งบางอย่างเพื่อแก้ไข เป็นต้น
5. มีการร่วมมือกันในหมู่สมาชิกของสังคม ในที่จะจัดแก้ไข ป้องกันมีการแสดงออกในรูปของการกระทำร่วมกัน เป็นต้น

6. ปัญหาสังคมย่อมมีผลมาจากนโยบายของรัฐหรือจากพฤติกรรมที่สังคมมิได้คาดคิดล่วงหน้าไว้ก่อน

7. บุคคลมีชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นการแก้ปัญหาสังคมที่แตกต่างกัน ทุกคนยอมรับการแก้ปัญหาสังคมที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองมากที่สุด

8. เป็นสภาวะการณ์ที่ซับซ้อน เป็นเรื่องผู้คนพากันหวังใย และนำมาพิพากษ์วิจารณ์อภิปรายและการแก้ไขปัญหานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในสังคมช่วยกัน

9. เป็นสภาวะการณ์ที่มีอยู่จริงและคนในสังคมนั้นกำหนดให้เป็นปัญหาสังคมอาจเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นมูลฐานของประชาชนในสังคม ได้แก่ ปัจจัย 4 เป็นต้น

โกศล วงศ์สวรรค์ (2543 : 23-25) กล่าวว่า ปัญหาสังคม มีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ปัญหาสังคม เป็นสภาวะการณ์ที่สมาชิกของสังคมไม่พึงปรารถนา หรือเห็นว่าจะเป็นการอันตรายต่อสมาชิกถ้าปล่อยทิ้งไว้เช่นนั้น เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่าเป็นสภาวะที่ไม่ต้องการให้ปรากฏ ไม่อยากให้มี

2. เป็นสภาวะการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากจนเป็นเหตุเขาตกใจที่จะกระทำการแก้ไขสถานการณ์นั้น เป็นสภาวะการณ์ซึ่งคนจำนวนมากพอสมควร เห็นว่าเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม บางประการที่พวกเขายึดมั่น

3. เป็นสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก หรือเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในขนาดมากพอที่จะกระตุ้นมากให้เกิดความรู้สึกเดือดร้อน

4. เป็นสภาวะการณ์ที่สังคมเห็นว่า สามารถจะปรับปรุงแก้ไขให้หมดไป หรือบรรเทาลงได้เป็นสภาวะการณ์ที่จะต้องมีการกระทำบางอย่างเพื่อแก้ไข จะปล่อยทิ้งไว้ไม่ได้เกิดความรู้สึกว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุง เมื่อมีบุคคลจำนวนมากในสังคมรู้สึกว่าการกระทำบางอย่างเพื่อที่จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

5. มีการร่วมมือกันในหมู่สมาชิกของสังคม ในอันที่จะขจัดแก้ไข ป้องกัน มีการแสดงออกในรูปของการกระทำร่วมกัน เมื่อปัญหาเกิดขึ้นในสังคมแล้วสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาดังกล่าว

6. เป็นสภาวะการณ์ที่ซับซ้อน เป็นเรื่องผู้คนพากันหวังใยและนำมาวิพากษ์วิจารณ์อภิปรายกัน และการแก้ไขนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในสังคมช่วยกัน

7. เป็นสภาวะการณ์ที่มีอยู่จริงในสังคม และคนในสังคมนั้นกำหนดให้เห็นปัญหาสังคมอาจเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นมูลฐานของประชาชนในสังคมไทย คือ ปัจจัย 4 อาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ขาดรายได้ ขาดแคลน สิ่งปรารถนาเบื้องต้นเกิดปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากรรมก็ถือว่าเกิด “ปัญหาสังคม”

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 97) กล่าวว่า ปัญหาสังคมเป็นสถานการณ์อย่างหนึ่ง สถานการณ์นี้อาจเป็น คน สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ เช่น สงคราม น้ำท่วม เงิน เพื่อ นอกจากนี้ ปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่คุกคามหรืออาจก่ออันตราย ความเสียหายให้แก่ค่านิยมของคน กลุ่มหนึ่ง คำว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่ยึดถือเป็นมาตรฐานในการวัดคุณค่าของสิ่งของต่าง ๆ หรือ หมายถึง สิ่งที่เขาเห็นว่ามีความสำคัญ เขาจึงรัก หวงแหน อยากมีอยากได้ อยากเป็น ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น แต่ในที่นี้ผู้ให้นิยาม หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะทางบวก ซึ่งเมื่อมีสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นมาคุกคามหรือจะทำอันตรายแก่ของรักแล้ว ก็จะถือเป็นปัญหาสังคม

ณรงค์ เสียงประชา (2541: 222) กล่าวว่า ปัญหาสังคมมีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

1. เป็นสภาวะการณ์ที่สมาชิกของสังคมไม่พึงปรารถนา หรือเห็นว่าจะจะเป็นอันตรายต่อสมาชิก ถ้าปล่อยทิ้งไว้เช่นนั้น
2. เป็นสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก หรือเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในขนาดมากพอที่จะกระตุ้นคนจำนวนมากเดือดร้อน
3. เป็นสภาวะการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากจนเป็นเหตุให้เขาตกลงใจที่จะกระทำการแก้ไขสถานการณ์นั้น
4. เป็นสภาวะการณ์ที่สังคมเห็นว่า สามารถจะปรับปรุงแก้ไขให้หมดไปหรือให้บรรเทา ลงได้
5. เป็นสภาวะการณ์ซึ่งคนจำนวนมากพอสมควรเห็นว่า เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมบางประการที่พวกเขายึดมั่น
6. เป็นสภาวะการณ์ที่คนจำนวนมากเห็นว่าจะต้องมีการกระทำการบางสิ่งบางอย่างเพื่อแก้ไข จะปล่อยทิ้งไว้
7. เป็นสภาวะการณ์ที่ซับซ้อน และการแก้ไขนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในสังคม ถ้าเป็นเพียงผู้ใดผู้หนึ่ง เช่น พ่อค้าขายของส่งเสียงรบกวนชาวบ้าน เพียงแต่ตำรวจจับกุม พ่อค้าไปลงโทษตามกฎหมายก็หมดปัญหา ลักษณะเช่นนี้ไม่เป็นปัญหาสังคม

สรุปได้ว่า สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้คนในสังคมมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น และมีลักษณะหลายอย่าง ทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ที่ประสบปัญหาสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

2.4.2 ประเภทของปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมมีอยู่มากมาย แนวคิดในการจำแนกประเภทของปัญหาสังคมมีหลายแนว อาจจัดหมวดหมู่ประเภทได้หลายแบบ มีดังนี้

โกศล วงศ์สุวรรณค์ และ สติต วงศ์สุวรรณค์ (2543 : 38) กล่าวว่า ปัญหาสังคมมีอยู่มากมาย แนวคิดในจำแนกประเภทของปัญหาสังคมมีหลายแ อาจจัดหมวดหมู่ประเภทได้หลายแบบ การพิจารณาตามโครงสร้างของสังคม จัดแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก
2. ระดับกลุ่มคนหรือสังคม เช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการว่างงานในเมือง ปัญหาความไม่ปลอดภัยและขาดสวัสดิการ ปัญหาความล่าช้าทางวิชาการและเทคนิคของสังคมชนบท
3. ระดับชาติและระดับโลก ได้แก่ ปัญหามลพิษ ปัญหาความยากจน ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาภัยสงคราม เป็นต้น

นอกจากนี้ โกศล วงศ์สุวรรณค์ และ สติต วงศ์สุวรรณค์ (2543 : 39) ยังมีการแบ่งประเภทปัญหาสังคมกันโดยทั่วไป มี 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่คนในสังคมเป็นจำนวนมาก รู้สึกว่าคุณค่าของคน และต้องการจะแก้ไขให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป เพราะเชื่อว่าคนหรือสังคมสามารถแก้ไขได้ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ เกษตรกรถูกเอาเปรียบ เงินฟ้อ เครื่องอุปโภคราคาแพง คนตกงาน ความอดอยากยากจน

2. ปัญหาทางการเมือง ได้แก่ ภาวะการณ์ทางการเมืองที่คนในสังคมจำนวนมาก รู้สึกว่าคุณค่าของคน และต้องการจะแก้ไขให้หมดสิ้นไปหรือเบาบางลงเพราะเชื่อว่าสามารถแก้ไขได้ นักการเมืองใช้อิทธิพล อำนาจ หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ โอบอุ้มช่วยเหลือญาติมิตร สมัครพรรคพวก ใช้อิทธิฤทธิ์เหนือประชาชนทั่วไป การคอร์รัปชั่น (เบียดบังเวลาราชการ รับสินบน เล่นพรรคเล่นพวก ฮั้วกับการประมูลการก่อสร้าง) ปัญหาผู้ก่อการร้ายภาคใต้ นักการเมืองแย่งชิงตำแหน่งกัน

3. ปัญหาสังคม ได้แก่ ภาวะการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่คนในสังคมจำนวนมาก รู้สึกว่าคุณค่าต่อคุณค่าของตน จึงต้องการแก้ไขโดยเห็นว่าการกระทำเช่นนั้นอยู่ในวิสัยของกลุ่มหรือสังคมของตนเองจะจำได้ เช่น ปัญหายาเสพติด สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น โจรผู้ร้ายชุกชุม การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 99) กล่าวว่า ปัญหาสังคมมีอยู่มากมายและอาจจัดหมวดหมู่เป็นประเภทได้หลายแบบ McKee เสนอว่า อาจแบ่งปัญหาสังคมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับสังคม หรือปัญหาการปรับตัวของปัจเจกชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้แก่ ปัญหาเยาวชน ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาคนแก่ ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การติดยาเสพติดต่าง ๆ การติดยาฝิ่น ติดกัญชา ติดเหล้า ปัญหาโรคจิต เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม หรือการจัดระเบียบภายในสังคม ได้แก่ ปัญหาการขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ระหว่างกรรมกรกับนายทุน ปัญหาที่อยู่อาศัย แหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาการจราจรหนาแน่น ปัญหาการเพิ่มของประชาชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัญหาสังคมมีหลายประเภทและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ปัญหาสังคมแต่ละประเภทควรได้รับความสนใจจากผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของปัญหาสังคมจึงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการกำหนดปัญหาที่นำไปสู่การแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.5 ประวัติและผลงานของ สถาพร ศรีสังข์

สถาพร ศรีสังข์ เป็นศิลปินจากภาคใต้ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งวรรณศิลป์และบทบาททางสังคม มีประวัติและผลงาน ดังนี้

2.5.1 ประวัติชีวิตและการทำงาน

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2542 : 60) ให้ข้อมูลว่า สถาพร ศรีสังข์ หรือนามแฝงว่า พนม นันทพฤกษ์ เป็นกวี นักเขียน ชาวพัทลุง เกิดเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2493 ที่บ้านน้ำเลือด ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมืองพัทลุง เป็นบุตรนายกระจ่าง นางเล็ก ศรีสังข์ เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดควนนิมิตร อำเภอเมืองพัทลุง จนจบชั้นประถมปีที่ 4 จึงติดตามบิดาซึ่งรับราชการไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่โรงเรียนกันตัง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จนจบชั้นประถมปีที่ 7 สอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนวิเชียรมาตุ อำเภอมืองตรัง จนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอบเข้าเรียนต่อในแผนกศิลป์ที่โรงเรียนสภาราษินี จังหวัดตรัง จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเป็นรุ่นพี่ของกวีซีไรท์ จิระนันท์ พิตรปรีชาสอบเข้าเรียนต่อคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำเร็จการศึกษาศิลปศาสตร สาขาภาษาไทย ในปี พ.ศ. 2515 จบศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

ในปี พ.ศ.2533 อาจารย์สถาพร เริ่มสนใจการอ่านและการเขียนหนังสือมาตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเริ่มต้นเขียนกลอน มูลเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากสมัยเด็กอาศัยอยู่กับย่า และย่ามักจะเล่าและท่องวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น เรื่องพระรถเมรี เรื่องพระสุธน-นางมโนราห์ ฯลฯ ให้ฟังอยู่เสมอ และเมื่อไปเรียนหนังสือที่จังหวัดตรัง ได้อยู่บ้านเดียวกับนักกลอนที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น คือ ประพนธ์ เรืองณรงค์ ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์ และจำลอง ศรีสังข์

2.5.2 ผลงานการเขียนวรรณกรรม

กิตติมา จันทรลาว (2555 : 178) กล่าวว่า ผลงานการเขียนวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์ ลำดับผลงานรวมเล่ม มีดังนี้

- พ.ศ. 2513 รวมเรื่องสั้น กวีนิพนธ์ (เขียนรวมกับผู้อื่น) “เจ้าชื้อทองกาว”
- พ.ศ. 2514 รวมเรื่องสั้น,กวีนิพนธ์ (เขียนรวมกับผู้อื่น) “ต้องฝนยามแล้ง”
- พ.ศ. 2518 รวมเรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ "ก่อนไปสู่ภูเขา" โดยใช้ชื่อจริงคือ "สถาพร ศรีสัจจัง" จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ป๋อชุน ได้รับการประกาศเป็นหนังสือต้องห้าม
- พ.ศ. 2523 รวมเรื่องสั้น "คืนฟ้าฉ่ำดาว รอยเปื้อนและทางเดิน”
- พ.ศ. 2524 รวมเรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ “ยืนด้านพายุ”
- พ.ศ. 2528 นวนิยาย “เด็กชายชาวเล”
- พ.ศ. 2528 นวนิยาย “บองหลา”
- พ.ศ. 2525 นวนิยาย “ทุ่งหญ้า ป่าสูง และวันรุ่งทอสาย”
- พ.ศ. 2526 รวมเรื่องสั้น “ดาวที่ขีดเส้นฟ้า”
- พ.ศ. 2529 กวีนิพนธ์ “คือนกวัยเวียงฟ้า”
- พ.ศ. 2529 กวีนิพนธ์ “ที่ว่ารัก-รักนั้น”
- พ.ศ. 2531 นวนิยาย “ตั้งผีเสื้อเถื่อน”
- พ.ศ. 2531 กวีนิพนธ์ “ณ เฝิงพัก ริมห้วย”
- พ.ศ. 2540 นวนิยาย “ดงคนดี”
- พ.ศ. 2541 กวีนิพนธ์ “ทะเล ป่าภู และเฝิงพัก”
- พ.ศ. 2543 กวีนิพนธ์ “ฟ็องนายหัว”
- สมบัติ จำปาเงิน (2550 : 331) กล่าวว่า ผลงานประพันธ์ของสถาพร ศรีสัจจัง จะจัดกลุ่มได้ดังนี้
- รวมเรื่องสั้น กวีนิพนธ์ (เขียนรวมกับผู้อื่น) มีเรื่อง เจ้าชื้อทองกาว (2513) ต้องฝนยามแล้ง (2514)
- รวมเรื่องสั้น กวีนิพนธ์ มีเรื่อง ก่อนไปสู่ภูเขา (2514) ยืนด้านพายุ (2524)
- รวมเรื่องสั้น มีเรื่อง คืนฟ้าฉ่ำดาว รอยเปื้อนและทางเดิน (2523) ดาวที่ขีดฟ้า (2526)
- กวีนิพนธ์ มีเรื่อง คือนกวัยเวียงฟ้า (2527) ณ เฝิงพักริมห้วย (2532) ทะเล ป่าภู และเฝิงพัก (2541) ฟ็องนายหัว (2543)
- ร้อยแก้ว มีเรื่อง ที่ว่ารัก...รักนั้น...(2529)
- นวนิยาย มีเรื่อง ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย (2525)
- วรรณกรรมเยาวชน มีเรื่อง เด็กชายชาวเล (2524) บองหลา (2525)
- สรุปได้ว่า สถาพร ศรีสัจจัง มีผลงานหลายประเภททั้งเรื่องสั้น บทกวี ร้อยแก้ว และวรรณกรรมเยาวชน ผลงานของเขาได้สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สร้างประสบการณ์ร่วมแก่ผู้อ่านทั่วไป และสร้างผลงานอย่างต่อเนื่องและเป็นแรงบันดาลใจแก่กวีและนักเขียนรุ่นน้อง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ ในนวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมีจำนวนมาก ในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยต่อไปนี้

MO LINGFEN (2560) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย มีดังนี้ 1) ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหา ได้แก่ สามัคยาสนิพนธ์กับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยา การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน และพฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องจากเมาสุรา 2) ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมจากตะวันตกที่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ การสมรสครั้งที่สองของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องน่าอับอาย และการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชายที่ไม่ใช่คู่สมรสเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน 3) ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้เกิดความเครียดหรือต้องทำงานเพิ่มเติมจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว ชีวิตสมรสห่างเหิน และมีปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติและปัญหาความเห็นแก่ตัว และ 4) ปัญหาเกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกันทำให้มีปัญหาในการปรับตัว ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดปัญหา ประการที่สอง คือ สาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ 1) ความเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว 2) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและทัศนคติคนรุ่นใหม่คิดว่า การหย่าร้าง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน หรือการเคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาและไม่เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ในด้านการเลือกคู่ครองหญิงชายรุ่นใหม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงความรัก ความชอบของตนเองเป็นสำคัญ 3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของประชาชนในสังคมยุคใหม่ และ 4) การให้ความสำคัญด้านวัตถุนิยมและทุนนิยมทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนในสังคมต้องแบกรับภาระงานมากขึ้นเพื่อสนองตอบค่านิยมในด้านนี้ จนเป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวห่างเหินกันไปเรื่อย ๆ

ZHANG XIAOJIAO (2558) ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 และวิเคราะห์

อิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่านขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 จำนวน 7 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่สังคมชนบทมักมีชีวิตที่อยู่ร่มเย็น สงบสุขและใกล้กับธรรมชาติ สังคมเมืองมักมีชีวิตที่ทันสมัยและมีความเจริญในทางด้านวัตถุต่าง ๆ 2) ด้านครอบครัว ครอบครัวไทยผูกพันด้วยความรักและความห่วงใยกันของสมาชิกในครอบครัว ผู้ใหญ่มักมีวิธีการที่ดีที่สั่งสอนลูกหลานเพื่อให้เป็นคนดี 3) ด้านวัฒนธรรมทั้งอาหารไทยมารยาทไทย และความเชื่อของคนไทยก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย สังคมไทยนิยมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครูกับศิษย์ หรือชายกับหญิง 5) ด้านปัญหาของสังคมไทย ปัญหาที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นต้นเหตุที่ทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม ทำให้สังคมไม่มั่นคง ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่านพบว่า มีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มนุษย์เรามีจิตใจดีงาม กระทบต่อคนอื่น 2) ชักชวนให้รักครอบครัว เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว สมาชิกในครอบครัวสามัคคีกันและครอบครัวมีความสุข 4) กระตุ้นให้หวงแหนธรรมชาติ เพื่อให้มาจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียง 5) สั่งสอนให้รักษาวัฒนธรรมที่ดีงามไว้และสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามสู่ลูกหลาน

SHI WEIHONG (2558) ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ และวิเคราะห์อิทธิพลในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ ที่มีต่อผู้อ่านใช้ชีวิตวิจัย เอกสาร ขอบเขตของการวิจัยคือ วรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ จำนวน 11 เล่ม และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ สะท้อนภาพสะท้อนไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ คนไทยอาศัยในชนบท นิยมสร้างบ้านเรือนที่กลมกลืนกับธรรมชาติ คนไทยอาศัยอยู่ในเมืองหลวง นิยมแต่งบ้านเรือนโดยใช้สิ่งในธรรมชาติ และประกอบอาชีพที่หลากหลาย 2) ด้านวัฒนธรรมไทย คนไทยมีรับประทานทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน ด้านมารยาท คนไทยมีการไหว้และพูดจาสุภาพ นอกจากนี้ มีการผสมผสานและรับวัฒนธรรมของจีน คือ การตั้งศาลเจ้าและการไหว้เจ้า 3) ด้านความเชื่อ ความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา 4) ด้านครอบครัวไทยมีชายเป็นผู้นำครอบครัวและนิยมมีลูกมากกว่าคนหนึ่ง สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน แต่หากสมาชิกในครอบครัวมีความคิดที่แตกต่างกันก็อาจเกิดปัญหาในครอบครัวได้ 5) ด้านค่านิยม คนไทยมีค่านิยมด้านการส่งเสริมให้ลูกหลานรักการเรียน และค่านิยมความประหยัดเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังจากผู้ใหญ่ในครอบครัว 6) ด้านปัญหาสังคมไทย

มีปัญหาครอบครัว ปัญหาพนัก ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคม และปัญหาการละเลยหน้าที่ ด้านอิทธิพลในวรรณกรรมของ งามพรรณ เซซาชีวะ ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า ผู้เขียนได้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อ่านในด้านคุณธรรม ความกตัญญูกตเวทิตะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ มีการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต สั่งสอนให้รักธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังเตือนให้ผู้อ่านห่างจากยาเสพติดและสิ่งที่มีพิษกัญญา

ZHAO YONGMEI (2557) ศีกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2549-2555 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2549-2555 ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ มหาสมุทร ในรูปเงา กรงมนุษย์ และรังเลือด ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนในสังคมเมืองและคนในสังคมชนบท 1) คนในสังคมเมืองที่อยู่อาศัยคับแคบ เป็นคอนโดมิเนียม ตึกแถว และบ้านเดี่ยวที่มีพื้นที่จำกัด ประกอบอาชีพรับจ้างซื้ออาหารมารับประทาน คนในเมืองพักผ่อนโดยหาความบันเทิงหลังจากเสร็จงาน และทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ 2) คนในสังคมชนบทที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายและพึ่งพาธรรมชาติ ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา หาความบันเทิงด้วยการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน อิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดที่มีต่อผู้อ่านในด้าน 1) การให้ข้อคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของคนไทย ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์สุจริต และความกตัญญู 2) ด้านการปลูกฝังค่านิยมการดำเนินชีวิต ได้แก่ การประกอบอาชีพ การศึกษา การมีมนุษยสัมพันธ์ และการมีอิสระในชีวิตตนเอง 3) ด้านการให้ความบันเทิงใจ โดยการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้ภาษาถิ่น และการใช้ภาพพจน์

ประจวบ วงศ์วิชา (2554) ศีกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของประจวบ วงศ์วิชา ขอบเขตของการวิจัย คือ ผลงานเพลงจำนวน 100 เพลง ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนด้านครอบครัว พบว่า การห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว สามีที่มีภรรยาหลายคนทำให้มีปัญหาการเงิน ภาพสะท้อนด้านการศึกษา พบว่านิยมให้บุตรหลานศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวนยาง สวนกาแฟ ประมง เป็นต้น และเศรษฐกิจ กล่าวถึงภาวะความยากจน และผลกระทบของเศรษฐกิจระดับโลก ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง พบว่ามีความคาดหวังของสังคมต่อนักการเมืองและภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดี ภาพสะท้อนด้านความเชื่อและศาสนา พบว่ามีความเชื่อไม่น้อยกว่า 14 เรื่อง เช่น พระบรมธาตุเมือง

นครศรีธรรมราช ฤกษ์ยาม กฎแห่งกรรม เป็นต้น ศรัทธาต่อบุคคล ในพระพุทธศาสนา เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น ภาพสะท้อนด้านประเพณี พบว่ามีประเพณีส่วน บุคคล ประเพณีส่วนรวม ภาพสะท้อนด้านภาษาถิ่นได้ พบว่า ใช้ภาษาถิ่นได้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 100 คำ ซึ่งบางคำปรากฏใน เพลงหลายเพลง ภาพสะท้อนด้านศิลปะการแสดง พบว่ามีหนังตะลุง และมโนราห์ ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ พบว่ามีด้านพืช ผัก ผลไม้ อาหารพื้นบ้าน สิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยวและภัยจากธรรมชาติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมจะสรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของผู้เขียน ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมและเป็นพลเมืองของสังคมด้วย วรรณกรรมของผู้เขียนจะสอดแทรก อุดมการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน นอกจากนี้ วรรณกรรมยังแสดงให้เห็นสภาพความจริงของสังคมด้วย เนื่องจากวรรณกรรมเกิดจากผู้เขียน ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนก็มาจากวิถีชีวิตในสังคม

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทในวรรณกรรมไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทในวรรณกรรมไทย มีทั้งการศึกษานวนิยาย และเรื่องสั้น ดังต่อไปนี้

CHANG XIAOQU (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ และวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ที่มีต่อผู้อ่าน ของเขตของการวิจัยคือนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ที่มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับฉากและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชนบท จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ความภูมิใจของลอย ไหมน้อย น้ำหาบเดียว ป่าไผ่ชายทุ่ง พระจันทร์ทรงกลมมือน้อย ที่รัก ดอกไม้บานที่เชิงภู ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ได้แสดงให้เห็นสังคมชนบทไทย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทไทยตั้งอยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ครู ตำรวจ ทหาร พราน และค้าขาย 2) ด้านการศึกษานั้น เนื่องจากความไม่เจริญ อยู่ห่างไกลจากเมือง และครอบครัวลำบากยากจน การศึกษาในสังคมชนบทไทยจึงอยู่ในระดับต่ำและขาดโอกาสทางการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมพบว่า คนในสังคมชนบทไทยยังดำรงรักษาค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อแบบดั้งเดิมของไทย 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนบทไทย สะท้อนภาพความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและบริสุทธิ์ของคนชนบท 6) ด้านลักษณะนิสัย คนในชนบทไทยเป็นคนที่ขยัน ประหยัด มีน้ำใจและเป็นมิตรกับผู้อื่น ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า มีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) กระตุ้นจิตสำนึกของมนุษย์ให้รักธรรมชาติและหวงแหนธรรมชาติเพื่อคนรุ่นนี้และคนรุ่นถัดไปได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติตลอดไป 2) เรียกร้องให้มนุษย์รู้จักความสำคัญของการศึกษาเพื่อที่เป็นผลประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ให้สังคมชนบทพัฒนาก้าวหน้า 3) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของ

สมาชิกในสถาบันครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข 4) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้มนุษย์เรามีจิตใจดีงาม สังคมสงบสุขและมั่นคง 5) ให้แง่คิดเกี่ยวกับศาสนา คือการทำ ดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

นิภาภัทร เทศหมวก (2549) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือใน เรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้น ของมาลา คำจันทร์ ขอบเขตของการวิจัย คือ รวมเรื่องสั้นชุด “ทางที่ต้องเดิน” จำนวน 6 เรื่อง รวมเรื่องสั้นชุด “ลมเหนือและป่าหนาว” จำนวน 13 เรื่อง รวมเรื่องสั้นชุด “ไฟพร่างเทียน” จำนวน 8 เรื่อง รวมเรื่องสั้น “นาคบาศ” จำนวน 6 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ สะท้อนภาพชีวิตของชาวเหนือ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีภาพสะท้อนสภาพชีวิต ความเป็นอยู่อาชีพ ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม มีภาพสะท้อนความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย ภาษา วรรณกรรม เครื่องดนตรี เพลงพื้นบ้าน การละเล่น ด้านการศาสนา มีภาพสะท้อน ความเชื่อเรื่องภูแห่งกรรม อาณิสสผลบุญ นรกสวรรค์ ขาดิภพ พฤติกรรมของพระสงฆ์ ด้านการศึกษา มีภาพสะท้อนสภาพการศึกษาในชนบท และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการเมือง การปกครอง มีภาพสะท้อนลักษณะการปกครองในระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนมุมมอง ผู้เขียน ตัวละครและฉาก ภาพสะท้อนและวิธีการสะท้อนสภาพชีวิตชาวเหนือดังกล่าว มีผลทำให้เรื่อง สั้นของ มาลา คำจันทร์ จัดเป็นวรรณกรรมแนวภูมิภาคนอยม

รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์ (2548) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของชนบทใน สังคมไทยภาคกลางในวัฒนธรรมของวัฒน์ วรรณยางกูร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายและเรื่องสั้นของวัฒน์ วรรณยางกูร ของเขตของ การวิจัย คือ นวนิยาย 11 เรื่อง เรื่องสั้น 94 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมของวัฒน์ วรรณยางกูร แบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก พ.ศ. 2513-2524 เสนอภาพความเปลี่ยนแปลงของชนบทไทยภาคกลางตาม ทฤษฎีวรรณกรรมเพื่อชีวิต โดยเสนอว่าสังคมชนบทมีสภาพล่มสลาย ชีวิตของชาวนาชาวไร่และผู้ใ้ แรงงานถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนและเจ้าหน้าที่รัฐที่ประพฤติมิชอบ และอิทธิพลของวัฒนธรรม ใหม่จากสังคมเมือง ชนบทมีสภาพเป็นสังคมที่ถูกกระทำ ผู้เขียนใช้วรรณกรรมชั้นนำประชาชนไปสู่สังคม ที่ดีกว่าโดยการต่อสู้เรียกร้องความเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของสังคมชนบท วัฒน์เสนอทัศนะอย่างชัดเจนว่า การที่รัฐมุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุเพียงด้านเดียว มิได้เป็น การพัฒนาที่ยั่งยืน เขาเสนอแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืนเป็นทางออกในการสร้างสังคมชนบท ให้เป็นสังคมที่สงบสุขอย่างยั่งยืน

จันทร์ดา เขียวแก้ว (2547) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยในบทเพลง ลูกทุ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของสังคมชนบทไทย ซึ่งแยกประเด็นศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวและการสมาคม ด้านที่สอง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ

การประกอบอาชีพและอาหารการกิน ส่วนด้านที่สาม การศึกษาเกี่ยวกับศาสนาหาคติความเชื่อ ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยที่เกี่ยวกับครอบครัวและการสมาคม พบว่าในการก่อตั้ง ครอบครัว จะมีคติในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับงานอาชีพของท้องถิ่น มีความขยัน ครัวของ ชาวชนบทจะมีความรักความผูกพันกันในระดับสูงที่มีการช่วยเหลือกันทำมาหากิน ปัญหาทางด้าน ครอบครัวที่พบ คือ ครอบครัวชนบทมีฐานะยากจน มีหนี้สิน บางครอบครัวพบปัญหาการหย่าร้างและ ปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ด้านนันทนาการ ชาวชนบทชอบร้องรำ พร้อมจังหวะเสียงดนตรี ดุภาพยนตร์ และฟังเพลงจากวิทยุ ด้านการสื่อสาร ชาวชนบทมีการติดต่อถึงกันด้วยการเขียนจดหมายเป็นส่วนมาก สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวชนบท คือ วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาด้านการใช้ภาษาและค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ด้านการศึกษาพบว่า เด็กชาวชนบทยังเป็นเด็กที่ด้อย โอกาสทางศึกษามาก เนื่องจากความยากจนและขาดทุนทรัพย์สำหรับใช้จ่าย วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับ ประกอบอาชีพและอาหารการกิน พบว่าชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีการทำนา ทำไร่ นอกจากนี้ ยังมีอาชีพอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์

อภิมาส มากจ้อย (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจาก หนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายในด้านองค์ประกอบ และกลวิธีการประพันธ์ ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายสังคมชนบททั้ง 7 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านองค์ประกอบของนวนิยายสังคมชนบททั้ง 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวและแก่นเรื่อง พบว่าเป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน คือ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญขึ้น ตัวละครในเรื่องผู้แต่งได้สร้างให้มีความสมจริงและแสดงบทบาทตนเองมากที่สุด วัตถุประสงค์ และฉากที่นำมาใช้ คือ สภาพสังคมและวัฒนธรรมในชนบทตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่พบใน 7 เรื่องนี้ คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้เขียนเสนอพรรณนาเกี่ยวกับการปฏิบัติ หน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อพัฒนาและทำประโยชน์แก่สังคมโดยใช้ตัวละครสำคัญเป็นผู้ดำเนินเรื่อง รูปแบบการประพันธ์เป็นร้อยแก้ว ภาษาที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องสั้น กระชับ เข้าใจง่าย มีภาษาถิ่นในเรื่องปลากัง ลู่อีสาน ผีเสื้อและดอกไม้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ ทุกเรื่องมีโครงเรื่องที่ไม ซ้ำซ้อน สนุกสนาน น่าติดตาม มีการเปิดเรื่องได้อย่างน่าสนใจ ดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ มีเพียง เรื่องทุ่งมหาธาต ที่ใช้การดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ ทุกเรื่องปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม มีการใช้น้ำเสียง ในสนทนา และเครื่องหมายวรรคตอนทำให้อ่านเรื่องมีความสมบูรณ์ นวนิยายทั้ง 7 เรื่อง ให้แง่คิดใน การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในด้านการทำประโยชน์เพื่อสังคม และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าว จะเห็นได้ว่า มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคม ชนบทจากวรรณกรรมไทยด้านต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นลักษณะของชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และปัญหาสังคมชนบท

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรม ของ สถาพร ศรีสังข์ ดังต่อไปนี้

กิตติมา จันทร์ลาว (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์กวีนิพนธ์ ของ สถาพร ศรีสังข์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบฉันทลักษณ์ และกลวิธีการประพันธ์กวีนิพนธ์ของสถาพร ศรีสังข์ และวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ ของสถาพร ศรีสังข์ ขอบเขตการวิจัย คือ บทกวีนิพนธ์ สถาพร ศรีสังข์ ที่ได้รับการจัดพิมพ์รวมเล่มแล้ว จำนวน 8 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ใช้รูปแบบการประพันธ์ทั้ง 2 ชนิด คือ แบบฉันทลักษณ์เดิมที่มีมาแต่โบราณ ได้แก่ กลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ ร่าย และรูปแบบกวีพจน์อิสระ ในด้านกลวิธีการประพันธ์ มีวรรณศิลป์ที่เด่นด้านการใช้คำ การใช้ภาพพจน์ การสรรคำที่เหมาะสมกับแนวคิดพบว่า สถาพร ศรีสังข์ มีแนวคิด 5 ประการ คือ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านสังคม ด้านธรรมชาติ ด้านความรัก และด้านมนุษยและจักรวาล

กมลทิพย์ กาลพันธ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วาทกรรมวัฒนธรรมชุมชนในบันเทิงคดี ของ พนม นันทพฤกษ์ ระหว่าง พ.ศ. 2520-2529 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบันเทิงคดีของพนม นันทพฤกษ์ ระหว่าง พ.ศ. 2520-2529 ในด้านการสร้างวาทกรรมวัฒนธรรมชุมชนเพื่อต่อต้านวาทกรรมการพัฒนาของรัฐ ขอบเขตการวิจัย คือ บันเทิงคดีที่ตีพิมพ์ครั้งแรกระหว่าง พ.ศ. 2520-2529 มีรวมเรื่องสั้น 3 ชุด และ นวนิยาย 3 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า บันเทิงคดีของพนม นันทพฤกษ์ แสดงให้เห็นการต่อต้านนโยบายของรัฐที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยการเปิดโปงให้เห็นการเข้าครองจำชนบทของรัฐด้วยการสร้างภาพชาวบ้านว่าเป็นคนจน “คนด้อยโอกาส” และผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐว่าเป็น “ผู้ร้าย” อีกทั้งชาวชนบทจำต้องได้รับการพัฒนาให้พ้นจากความด้อยพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ ภาพเจ้าหน้าที่รัฐและนายทุนที่ปรากฏในบันเทิงคดี คือ ผู้เข้ามาหาผลประโยชน์และเอาแต่เอาเปรียบชาวบ้าน

สุภาณี ขุนรักษ์ (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยาย ของพนม นันทพฤกษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายของพนม นันทพฤกษ์ ขอบเขตการวิจัย คือ ผลงานที่ได้รวมเป็นเล่มแล้ว 36 เรื่อง ได้แก่รวมเรื่องสั้นจำนวน 31 เรื่องและนวนิยาย 5 เรื่อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับนวนิยายและกลวิธีการเสนอแนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นและนวนิยายทั้ง 36 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า พนม นันทพฤกษ์ ได้เสนอแนวคิดที่หลากหลายล้นเกล้าสนใจและนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี การเสนอกลวิธีการเสนอแนวคิด ของ พนม นันทพฤกษ์ นั้นสามารถสื่อได้ชัดเจน เนื่องจาก พนม นันทพฤกษ์

ใช้กลวิธีการเสนอแนวคิดที่เหมาะสม และใช้ได้กลมกลืนกับเนื้อเรื่องและแนวคิดที่ต้องการสื่อกับผู้อื่น ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ และชวนให้คิดตามยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนมากเป็นงานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม และกลวิธีการประพันธ์วรรณกรรม แสดงให้เห็นแนวคิดการแต่งวรรณกรรมของนักเขียน สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ จากนวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสัจจัง เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีแนวทางการวิจัยที่ชัดเจน

บทที่ 3

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในชนบทภาคใต้ในวรรณกรรมของ สถาพร ศรีสังข์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนของสังคมชนบทภาคใต้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้
 - 3.1.1 สภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทภาคใต้
 - 3.1.2 วิถีชีวิตในชนบทภาคใต้
 - 3.1.3 อาชีพของคนในชนบทภาคใต้
 - 3.1.4 อาหารการกิน
 - 3.2 ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้
 - 3.2.1 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว
 - 3.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
 - 3.3 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้
 - 3.3.1 ความเชื่อ
 - 3.3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี
 - 3.3.3 การละเล่น
 - 3.3.4 การใช้ภาษา
- มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้

นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ในช่วง พ.ศ. 2525 ถึง 2540 โดยนำเสนอเรื่องราวของสังคมในชนบทภาคใต้ไว้ในนวนิยายในเรื่อง ดงคนดี เด็กชายชาวเล และบองหลา มีนวนิยาย 2 เรื่องที่กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ แทรกในเนื้อเรื่องเพียงบางส่วน คือ เรื่องตั้งผีเสื้อเถื่อนและทุ่งหญ้าขาว ป่าสูง และวันรุ่งทอสาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 สภาพแวดล้อมในชนบทภาคใต้

ภาคใต้มีภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีทิวเขา ทะเล และมีแม่น้ำสายสำคัญหลายสาย ลักษณะพื้นที่เป็นคาบสมุทรแหลมยาว มีผืนน้ำขนาบอยู่ทั้งทางด้านตะวันตกและทางด้านตะวันออก มีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน คนในชนบทภาคใต้มีที่อยู่อาศัยที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติ มีป่าไม้

เพื่ออกเขา และชายทะเล แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นที่ราบและเนินเขา สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูง และสภาพแวดล้อมที่เป็นทะเล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) สภาพแวดล้อมที่เป็นที่ราบและเนินเขา

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงลักษณะของสภาพแวดล้อมในชนบทภาคใต้ ผ่านฉากธรรมชาติที่เป็นเส้นทางไปบ้านปู่ของแดงน้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผ่านวัดไปครู่หนึ่งถนนก็ลาดลงสู่ทุ่ง กลางทุ่งสองฟากถนน มีป่าละเมาะและซุ่มต้นไม้ขึ้นอยู่เป็นกลุ่มๆ เหมือนเกาะกลางนาในแนวซุ่มต้นไม้ที่เป็นเหมือนเกาะนั้นมักจะมีบ้านคนตั้งอยู่ “เดี๋ยวก็จะถึงแล้วลูก ตรงปลายทุ่งที่เห็นแนวต้นไม้อยู่ลึบ ๆ นั้นไง ที่เห็นยอดไม้ใหญ่ ๆ อยู่ต้นหนึ่งแหละ...” เด็กชายเหลียวหน้ากลับมองไปทางที่แม่ชี้ก็เห็นแนวป่าไม้อยู่ลึบ ๆ กลางพุ่มแนวไม้นั้นมีต้นไม้ใหญ่ทอดยอดตระหง่านอยู่ต้นหนึ่งจริง ๆ “บ้านของปู่ต้องเดินเข้าไปจากถนนนี้หน่อยหนึ่ง อยู่ริมทุ่งเลย...ลูกคงชอบ...”

(ดงคนดี. 2547 : 26)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทภาคใต้ในสมัยก่อนอยู่ในพื้นที่ราบ ทำสวน มีป่าอยู่ห่างไกลออกไป การเดินทางใช้ถนนที่ผ่านเข้าไปในทุ่งนาและป่าไม้เป็นป่าละเมาะ มีต้นไม้ใหญ่และต้นไม้ล้อมรอบ นับได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีวิถีชีวิตที่อาศัยสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นหลัก มีบรรยากาศเงียบสงบ และมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ยังได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่เป็นเนินเขาก่อนเข้าหมู่บ้าน มีป่าไม้ มีต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีเฉพาะท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นเวลานาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ล้มเกลี้ยงขอตามพี่ชายและแดงน้อยไปในทุ่งด้วยอีกคน ก่อนถึงทุ่งมีเนินขนาดใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง เนินนี้เป็นปากทางเข้าสู่หมู่บ้าน มีต้นฉำฉา ต้นประดู่ และต้นทังขึ้นอยู่หลายต้น ต้นประดู่เป็นต้นไม้ใหญ่โตมาก ขวดบอกแดงน้อยว่าเขาเห็นมันมาแต่เด็ก และปู่เคยบอกว่าอายุมันมากกว่าอายุปู่เสียอีก

(ดงคนดี. 2547 : 48)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของชนบทภาคใต้บางส่วนเป็นชุมชนที่สร้างบ้านเรือนที่แวดล้อมด้วยป่าเขา เป็นเนินเขา มีต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกมานาน เป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ยังไม่ถูกรบกวนจากสังคมเมือง วิถีชีวิตของชาวบ้านในชนบทภาคใต้จึงสัมพันธ์กับ

ธรรมชาติ มีต้นไม้สำคัญ เป็นป่าไม้ที่นำมาใช้เป็นประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือน เช่น ต้นไม้ฉำฉา ต้นประดู่ และต้นไม้ที่ใช้สอย เช่น ต้นทัง มีใบขนาดใหญ่ ใช้ห่อของต่าง ๆ

2) สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูง

นวนิยายเรื่อง ฟุ่หงั่วขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมของชนบทในภาคใต้ที่เป็นภูเขาสูง เป็นป่าที่ทำให้มีฝนตกชุกมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่ก็มีความแห้งแล้ง เพราะฝนที่ไม่ได้ตกตามฤดูกาล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แถวป่าขี้ไต้บ้านผมฝนตกชุกกว่าทางเหนือ...แต่นั้นก็
เมื่อก่อน เดียวนี้ก็ยังตกมากเหมือนกัน บางครั้งก็มากจนเกินควร..ที่
สำคัญก็คือมักจะตกไม่ต้องตามฤดูกาล..”

“..เดี๋ยวนี้ชาวบ้านบ้านผมมักจะออกสันขวัญแขวนว่า พอ
หว่านกล้าลงแล้ว ฝนท่าสองในฤดูปักดำจะตามมาหรือเปล่า
บทเรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาบอกเขาอย่างนั้น”....

เธอเองเคยรู้จากหนังสือภูมิศาสตร์สมัยที่เรียนชั้นมัธยม
บ้างเหมือนกัน ว่าฤดูกาลทางภาคใต้แตกต่างจากภาคอื่นของ
ประเทศ แต่ไม่นึกว่าพอตื่นเช้าขึ้นมาก็พบกับภาพฝนประปรายและ
ทุ่งกว้างโล่งเช่นนี้ ดูจากแผนที่แล้วไม่น่าจะมีทุ่งกว้าง ๆ อย่างนี้ได้
เลย ก็ดูเร็วเล็กออกอย่างนั้น

(ฟุ่หงั่วขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย. 2538 : 134)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูงทำให้ฤดูกาลทางภาคใต้แตกต่างจากภาคอื่นของประเทศ มีฝนตกมาก ซึ่งเป็นลักษณะของภูมิศาสตร์ภาคใต้ แต่ในบางเวลาที่ผ่านมา ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลดังเช่นภาคอื่น ในสมัยก่อนทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง มักมีฝนตกมาก ชีวิตของชาวชนบทภาคใต้จึงต้องปรับตัวโดยพึ่งพาอากาศกับธรรมชาติ โดยเฉพาะการเพาะปลูกที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ หากฝนไม่ตก ทำให้ชาวนาในชนบทภาคใต้รู้สึกหวาดกลัวว่าข้าวที่ปลูกไว้จะเสียหายจากปริมาณฝนที่น้อยเกินไป

นวนิยายเรื่อง ดั่งผีเสื้อเดือน ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของชนบทในภาคใต้ในฤดูแล้งที่เข้าสู่ฤดูฝน เริ่มมีฝนตก สภาพแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มมีชีวิตชีวา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แล้วฤดูร้อนผ่านไปพร้อมกับการเดินทางมาถึงของตุ่มตาไม้
ใบที่แจ่มขาวใบไม้ผลิ ฝอยฝนหล่นโปรย ไม้ใบแตกเขียว นกขับขาน
เพลงร้องเรไรน้ำเสียง และใบดอกผักบั้งทะเลเลริมหาดสดงาม ต้าน
รับลม มรสุมที่โหมกระหน่ำมาอยู่อย่างสงบนิ่ง บัดนี้ ชายพเนจร

กลายเป็นเงื่อนไขสัมพันธ์ที่จิตใจใกล้ในสถานะที่แน่นอนกับทุกสิ่งที
ประกอบขึ้นเป็นกระท่อมไม้กลมริมทะเลโดยแท้จริงแล้ว

(ตั้งผีเสื้อเดือน. 2531 : 101)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของชนบทภาคใต้ที่ผ่านฤดูร้อนและ
เข้าสู่ฤดูฝน มีลมมรสุมพัดความชุ่มชื้นจากทะเลธรรมชาติและทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิตชีวา เมื่อมีฝนตก
ต้นไม้ชนิดต่างเริ่มผลิใบดงาม เช่น ต้นบักขี้ทะเลริมหาด นกบินออกหากิน ส่งเสียงไพเราะ แสดงถึง
สภาพแวดล้อมในชนบทภาคใต้ที่ดงาม บรรยากาศที่มีต้นไม้บนภูเขาที่มีความสงบเย็น

นวนิยายเรื่อง ตั้งผีเสื้อเดือน ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูงที่มีความชุ่ม
ชื้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เบื้องสุดสายตาของเส้นทางที่ทอดลิบ ๆ ไปยังเวียงฟ้าไกล
มีเทือกทิวเขาสีอิฐครีมซับซ้อนยาวเหยียดพาดขวาง เบื้องบนยอด
เขาสูงหลายลูกเหล่านั้นทอดคลุมด้วยรั้วเมฆ เมฆนั้นแลเป็นแถบขาว
ขาวเหมือนปุยนุ่มนยามแตกฝักฟุ้งฝอยในฤดูร้อน

....จะต้องเดินเท้าไปถึงตีนภูเชิงเขาที่มีไม้ใหญ่เรียงต้นเป็น
แถวแนวสุมทุมอยู่นั้นอย่างแน่นอน

....เขาส่ายตาหากอไม้ใหญ่สำหรับหลบร่ม เสาะหาอาหาร
ซึ่งคาดหวังว่าจะทอดมาจากเทือกเขาไกลนั้นเพื่อหาน้ำใส่กระติก
เดินป่าที่คาดอยู่ข้างสันสะโพก.....น้ำในลำห้วยใกล้ ๆ ต้นเต็งใหญ่
.....ซากใบพลวงรองพื้นดินคือเสื่อสาดและแมงกลางคืนกับเสียง
ปง ๆ ของนกเดือนคือดนตรีขับกล่อม

(ตั้งผีเสื้อเดือน. 2531 : 3-5)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชนบทภาคใต้ที่มีสภาพแวดล้อมเป็นเทือกเขายาว
เป็นภูเขาที่มีป่าไม้แน่นหนาทำให้ชาวชนบทภาคใต้ต้องเดินทางยากลำบาก แต่สภาพแวดล้อมที่เป็น
ภูเขาเป็นแหล่งอาหาร มีต้นไม้ขนาดใหญ่มากมายที่ใช้สอยได้สะดวก จึงนิยมเข้าป่าเพื่อหาอาหาร
เลี้ยงชีวิต

3) สภาพแวดล้อมที่เป็นทะเล

นวนิยายเรื่อง ทุงหน้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย ได้กล่าวถึงพื้นที่ของชนบท
ภาคใต้บางแห่งอยู่แถบทะเลฝั่งตะวันตก มีสภาพแวดล้อมเป็นชายหาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ทุ่งที่นี้กว้าง....นั่งรถมอเตอร์ไซค์ไปตามถนนสายตำบล
ไม่ถึงยี่สิบนาทีก็ถึงฝั่งทะเล ...มะม่วงหิมพานต์รุ่นแรกในไร่กำลังจะ
ให้ผลในเดือนหน้า...”

บ้านผมที่ภาคใต้อยุธยาทะเล... ฝั่งตะวันตก ไม่ใช่อ่าวไทย...
แต่มันยังไม่มีราคาแพงวอดอะไร โน่นเป็นดินทุ่ง ปลูกอะไรไม่ค่อยขึ้น
แต่ทำเลดีหน่อย คือ ด้านหนึ่งติดลำบางที่มีน้ำทั้งปี อีกด้านก็ติดทุ่ง
สวนเลี้ยงสัตว์ ซึ่งกว้างพอจะปล่อยวัวได้สักพันกว่าตัว...

(ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย. 2538 : 20, 56 ,64)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของชนบทภาคใต้บางส่วนอยู่ติด
ริมทะเล มีที่ว่างเป็นพื้นที่ปลูกพืชที่เหมาะสม เช่น ต้นมะม่วงหิมพานต์ และยังเป็นพื้นที่ที่แหล่งน้ำมีน้ำ
ตลอดทั้งปี และเป็นที่กว้างสามารถเลี้ยงวัวได้จำนวนมาก

นวนิยายเรื่อง ดั่งผีเสื้อเลื่อน ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของชนบทภาคใต้ติดริมทะเล
มีหาดทราย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำทะเลวิบประกายเป็นเกล็ดอยู่ริบ ๆ ลืมเลือนภาวะอื่น
ใดดังเช่นเคยเป็นครั้งพบเห็นทุ่งบัวตองเหลืองลานบนลาดชันภูแต่
เมื่อช่วงต้นแห่งการเดินทางกระโน้น...

ไม่มีแม้กระทั่งเพิงพักชั่วคราวของชาวประมงเร่ร่อน ไม่มี
แม้กระทั่งร่องรอยของการตั้งบ้านเรือนหรือเศษซากอุปกรณ์การ
ประมงสักเพียงน้อย...

รู้เพียงว่าเป็นไม้พุ่มเตี้ยริมทะเลที่เคยคุ้นตมาบ้างเท่านั้น...

ทั้งหาดทรายขาวเนียนก็ทำให้เส้นทางชัดเจน นีหาก
กลายเป็นบนป่าภู ความมืดดำคงปกปิดเส้นทางจนเหมือนเป็นกับ
ตักมิให้สามารถสาวเท้าเดินได้ไปเนิ่นนานแล้วอย่างแน่นอน

(ดั่งผีเสื้อเลื่อน. 2531 : 80-81, 83-85)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของชนบทภาคใต้บางส่วนที่อยู่ติด
ทะเล มีหาดทรายและพืชบางชนิดที่ขึ้นได้เฉพาะในพื้นที่ที่เป็นหาดทรายที่มีแสงแดดสว่างสดใส

จากการวิเคราะห์นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ สรุปลได้ว่า คนในชนบทภาคใต้มี
สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ มีภูมิประเทศแตกต่างกัน 3 แบบ แต่เป็นการอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่มี
สภาพแวดล้อมเป็นที่ราบ มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตจึงอาศัยธรรมชาติเป็น
หลัก สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ มีป่าไม้ การปลูกต้นไม้ที่ใช้เป็นประโยชน์ใน
การก่อสร้างบ้านเรือน มีบรรยากาศเงียบสงบ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายสอดคล้องกับ
สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูง ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง มักมีฝนตกชุก
ชีวิตของชาวชนบทภาคใต้จึงต้องปรับตัวโดยพึ่งพาอากาศกับธรรมชาติ ภูมิประเทศภูเขาทำให้ชาว
ชนบทภาคใต้ต้องเดินทางยากลำบาก แต่สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาได้เป็นแหล่งอาหาร มีต้นไม้

ขนาดใหญ่มากมายที่ใช้สอยได้สะดวก และส่วนที่มีสภาพแวดล้อมเป็นทะเล อยู่ติดริมทะเลมีหาดทราย และพืชเฉพาะบางชนิดที่ขึ้นได้ในพื้นที่ที่เป็นหาดทราย

3.1.2 วิธีชีวิตในชนบทภาคใต้

การอาศัยในสังคมชนบทภาคใต้ที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติแตกต่างจากภาคอื่น ๆ คนในสังคมชนบทภาคใต้จึงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ดำเนินชีวิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีการเดินทาง และมีอาหารประจำท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) วิถีชีวิตแบบเรียบง่าย

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตอย่างง่าย มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเรือนสร้างด้วยไม้ไผ่ที่เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม้ไผ่ตงลำใหญ่ ๆ สามสี่ลำถูกคาดเข้ากับตัวเรือนของเขียด ทั้งสี่มุม อีกสองลำพาดผ่ากลางขวางเป็นรูปกากบาท แดงน้อยสังเกตเห็นว่าหลังคาบ้านของเขียดที่ถูกคาดไม้ไผ่ตงไว้แล้วนั้น ตอนนี้อยู่แต่โครงไม้ระแนง ไม่มีกระเบื้องดินเผาแผ่นสีสุกแดง ดังที่เขาเคยเห็นเมื่อหลายวันก่อนอยู่แม่ลักแผ่นเดียว “กระเบื้องมันจะแตกตอนหามย้าย เขาต้องเอาออก ไม้กระดานบางส่วนที่เอาได้ก็เอาออกด้วย บ้านจะได้เบาหามง่าย...”

(ดงคนดี. 2547 : 65)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีลักษณะเฉพาะ สะท้อนผ่านการใช้วัสดุสร้างบ้านเรือนที่เหมาะสมกับภูมิศาสตร์ของชนบทภาคใต้ที่มีป่าไม้ มีต้นไผ่จำนวนมาก ตัวหลังคาของบ้านในท้องถิ่นชนบทจะมุงกระเบื้องดินเผาแผ่นสีสุกแดง เป็นวัสดุที่ทำจากดินเหนียวที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รู้จักใช้วัสดุต่าง ๆ ในธรรมชาติในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ยังได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชนบทในวัยเด็กของพ่อแดงน้อย บ้านของปู่ไม่เหมือนบ้านของพ่อกรุงเทพฯ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก เป็นวิถีชีวิตเรียบง่ายของคนในชนบทที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

.....ไปอยู่บ้านปู่ห่ามบ่นนะ...พ่อบอกแล้วใจใหม่ที่บ้านปู่ ไม่มีอะไรเหมือนบ้านเรา ตู้อยู่ ที่วี อะไร ๆ ก็ไม่มี” “แล้วที่บ้านปู่มีอะไรมั่ง...” “ก็มีสิ่งที่บ้านเราไม่มีสิ มีวัว มีทุ่ง มีคนแกใจดี มีเด็ก ๆ แล้วก็อะไรอีกเยอะแยะที่ลูกไม่เคยเห็นที่กรุงเทพฯ พ่อเลยอยากให้

ลูกมาอยู่กับปู่ในช่วงปิดเทอมไง ลูกจะได้รู้จักเหมือนที่พ่อของลูก
เคยรู้จัก...”

(ดงคนดี. 2547 : 22)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนที่อยู่ในสังคมชนบทภาคใต้มีการดำรงชีวิตอย่าง
เรียบง่าย ชีวิตประจำวันของคนที่อยู่อาศัยในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งของ
ส่วนใหญ่ที่ใช้ได้มาจากการหาได้ในธรรมชาติ เลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน มีทุ่งนา และมีผู้อาวุโสที่มี
ประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในชนบทได้ ดังนี้ คนอยู่ในชนบทภาคใต้จึงต้องพึ่งตนเอง ไม่มีอุปกรณ์
เครื่องที่อำนวยความสะดวกแต่อย่างใด ชีวิตจึงต้องปรับตัวและพึ่งธรรมชาติเป็นหลัก

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายของเด็กในชนบทภาคใต้
เด็กไม่สวมรองเท้า เด็กบางคนมีรองเท้าก็ไม่กล้าใส่ เพราะจะแตกต่างจากเพื่อน ๆ และยังไม่
สะดวก เนื่องจากพื้นถนนเป็นดินและโคลนตม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่เจ้าชิตก็ยิ่งเหมือนเพื่อน ๆ คนอื่น คือ ไม่ได้ใส่รองเท้า
ไปโรงเรียน ไม่มีนักเรียนคนไหนสักคนเดียวในหมู่บ้านที่เคยใส่
รองเท้า ทั้งยังไม่มีใครคิดถึงเอาเสียเลยก็ได้ ที่ไม่เคยได้รู้จักไม่เคย
ใส่มันมาก่อน เจ้าชิตเคยบอกว่า พี่สาวคนโตของมันที่ไปเรียนเสริม
สวยอยู่ในเมือง เคยบอกจะซื้อมาให้เหมือนกัน แต่มันบอกว่าไม่กล้า
ใส่เพราะอายเพื่อน ๆ พี่สาวเลยไม่ซื้อมา ซื้อมาแต่รองเท้าฟองน้ำ
สีแดงคูหนึ่ง แต่เจ้าชิตก็ไม่ได้ใส่

เจ้าชิตบอกว่าเดินไม่เป็น เดินไม่สะดวก โดยเฉพาะใน
หน้านาที่ทุกหนทุกแห่งล้วนเต็มไปด้วยโคลนตม ไม่ว่าจะเดินบน
คันนาหรือทางเดินในหมู่บ้าน

(บองหลา. 2538 : 28)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้เป็นชีวิตแบบเรียบง่าย
เดินเท้าเปล่า ไม่สวมรองเท้ามาตั้งแต่เด็ก เด็กในชนบทไม่เคยชินกับการสวมรองเท้า แม้จะมีเงินซื้อ
รองเท้าได้ก็ไม่สวม เพราะจะแตกต่างกับเพื่อนคนอื่น นอกจากมีความรู้สึกไม่เคยชินแล้วยังเดินไม่
สะดวก โดยเฉพาะการเดินในท้องนาที่เต็มไปด้วยโคลนตม ถ้าสวมรองเท้า ดินจะติดรองเท้า เดินไม่
สะดวก เด็กจึงไม่คุ้นเคยกับการสวมรองเท้า การเดินเท้าเปล่าทำให้มีความรู้สึกสบายกว่า

นวนิยายเรื่อง บองหลา กล่าวถึงวิถีชีวิตการทำงานในครอบครัวในชนบทภาคใต้ที่
เรียบง่าย เด็กกับหญิงชราช่วยกันทำงาน เด็กน้อยสองคนทำหน้าที่คัดเลือกขนาดใบพลู หญิงชราใช้
ตอกไม้ไผ่บดพลู ช่วยกันทำงานในครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นางค่อย ๆ จัดใบพลูที่วางอยู่ระเกะระกะเข้าเป็นกำ ๆ
เด็กน้อยสองคนมีหน้าที่คัดเลือกขนาดใบพลูออกเป็นกลุ่ม ๆ...หญิง
ชราใช้ดอกไม้ใฝ่ نابพลูที่จัดเป็นกำ ๆ และผูกมัน เข้าจนแน่น
จากนั้นจึงวางเรียงลงในกะเชอซึ่งวางอยู่ใกล้ ๆ ตัว ตอนนีพลูที่ผูก
เป็นกำ ๆ นั้นกำลังจะเต็มกะเชอขนาดใหญ่อยู่แล้ว

(บองหลา. 2538 : 15)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของครอบครัวในชนบทภาคใต้เป็นชีวิตแบบ
เรียบง่ายที่ทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดี มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งเด็กและคนชรา ทุกคนจะช่วยกัน
ทำงานบ้าน เด็กเป็นแรงงานเสริมของครอบครัว ช่วยครอบครัวหารายได้จากพืชที่ปลูกและเหลือใช้
นำไปขาย ดังนั้น ทุกคนไม่แบ่งเพศวัย จึงต้องทำหน้าที่เท่าที่ทำได้ เช่น ช่วยกันคัดเลือกและมัดใบพลู
เอาไปขาย ช่วยหาเงินเลี้ยงครอบครัว

2) ภูมิปัญญาในดำรงชีวิต

นวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัง ได้สะท้อนการมีภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตโดย
การสร้างเครื่องมือที่สอดคล้องกับสภาพของธรรมชาติที่อยู่อาศัย ทั้งในพื้นที่ราบ และติดริมทะเล
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงการอยู่อาศัยในพื้นที่ราบ มีหนองน้ำใหญ่ประจำ
หมู่บ้านที่ช่วยให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ทำนา เป็นแหล่งหาอาหารโดยหาปลาในหนองน้ำ เป็นวิถีชีวิตที่พึ่งพา
ธรรมชาติ ใช้ภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บริเวณป่าละเมาะนั่นเองที่หนองน้ำใหญ่ประจำหมู่บ้าน
ตั้งอยู่ ปกติในฤดูน้ำหลากลำเหมืองสั้นน้อยที่เชื่อมต่อทั้งด้านหัว
ท้ายของหนองจะชักน้ำเข้ามาจนท่วมทัน และไหลระบายลงสู่
ด้านล่าง ซึ่งเป็นลำเหมืองที่ทอดผ่านท้องทุ่งกว้าง ชาวบ้านใช้น้ำ
จากลำเหมืองนี้เองเป็นน้ำทำนา และหนองน้ำแห่งนี้ก็กลายเป็น
แหล่งเก็บน้ำธรรมชาติสำหรับวัวควายในฤดูแล้ง นอกจากนี้ จะได้
ใช้น้ำเพื่อการต่าง ๆ และหนองน้ำใหญ่แห่งนี้ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์
ปลาที่อุดมสมบูรณ์ ปลาทุกชนิดจะมารวมกันอยู่ในหนองน้ำใหญ่นี้

(ดงคนดี. 2547 : 78)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีวิถีชีวิตที่ต้องปรับตัวโดยใช้ภูมิ
ปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ดังเช่นในพื้นที่ราบที่ทำนาและใช้แหล่งน้ำ
ทำไร่ทำนาและเลี้ยงสัตว์ น้ำจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญมากสำหรับการดำรงชีวิตของชาว
ชนบทภาคใต้ ต้องรู้จักใช้หนองน้ำใหญ่เป็นแหล่งเก็บน้ำธรรมชาติสำหรับเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น วัว

ปลา เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในการดำรงชีวิตในฤดูแล้ง และเป็นที่พักน้ำในเวลาที่มีฝนตกจำนวนมากเก็บน้ำไว้ให้ใช้ให้พอเพียง นอกจากใช้ปลูกข้าว และเลี้ยงวัวควาย ยังเป็นแหล่งเลี้ยงปลาหลายชนิด ใช้เป็นอาหาร วิธีชีวิตของชนบทภาคใต้เป็นชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ และมีภูมิปัญญาที่จะพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึงการใช้ภูมิปัญญาสร้างเครื่องมือในการดำรงชีวิตคือ กลุ่มที่ทำอาชีพประมงของชนบทภาคใต้ ใช้เครื่องมือที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ร้านวังใช้ดักจับปลาได้ง่ายและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไม่รู้ซี ผมไม่เห็นพ่อพูด...เออลุงทำ “ร้านวัง” นี้จะเอาไปดักที่เหมืองไหน...” เอียดพูดตอบคำเจ้าของขนำ ที่ตัวเองชอบมาชุกพร้อมกับย่อนถามถึง “ร้านวัง” ซึ่งเป็นเครื่องมือดักปลาอีกชนิดหนึ่ง ที่ชาวหมู่บ้านเขาชอบทำกัน เครื่องมือจับปลาชนิดนี้ใช้ไม้ไผ่ขนาดประมาณครึ่งนิ้ว ยาวประมาณวาครึ่ง มาสานเข้าเป็นแผงกว้างเท่ากับ “เหมืองน้ำ” หรือลำธารที่ต้องการจะเอามันไปวางดักไว้ เขาจะวางแผงไม้ไผ่นี้ทำมุมประมาณ 20 องศาปล้ำเมือง เอาด้านหน้าที่มีตะแกรงไม้ไผ่ผูกติดอยู่หันตามน้ำ ตอนกลางคืนพวกปลาช่อนหรือปลาใหญ่ ๆ อื่น ๆ ที่ชอบว่ายได้ทวนน้ำ ก็จะกระโดดไล่แผงอันนี้และสิ้นไถลลงไปอยู่ในตะแกรงด้านหน้าของ “ร้านวัง” นั้นเอง

(บองหลา. 2538 : 95)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วิธีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำธรรมชาติ มีภูมิปัญญารู้จักใช้วัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น คือ ไม้ไผ่ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใช้เป็นอุปกรณ์หาอาหารในการยังชีพของคนได้ ดังเช่น การสร้าง “ร้านวัง” เป็นเครื่องมือดักปลาทำจากไม้ไผ่ขนาดประมาณครึ่งนิ้ว ยาววาของครึ่ง เป็นเครื่องมือสร้างได้ง่าย แต่ต้องรู้จักประดิษฐ์ขึ้นตามความรู้ที่สะสมมา แสดงให้เห็นภูมิปัญญาชาวประมงในชนบทภาคใต้

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึงเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่มีชื่อว่า “ชิงโกย” เป็นเครื่องมือใช้จับปูทะเลตามริมตลิ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หกเจ็ดตัว มีไ้อ้หลามลายอยู่ตัวหนึ่ง เกือบเท่าขา คงพอถมเถรอก...มีชิงโกย** ลักก็ตัวกัน แต่เห็นไ้อ้หมาดว่าทำเพิ่มเธอ ”

ชิงโกยเป็นเครื่องมือใช้สำหรับจับปูทะเลตามริมตลิ่งลำบาง ใช้ไม้ไผ่ที่เหลาบางสองอันมาประกอบเข้าเป็นรูปกากบาท แล้วเอา

เนื้อวอนที่ชาวประมงทิ้งแล้วผูกเข้าตรงมุมสี่มุม คำนี้อใช้แพร่หลาย
ในเขตจังหวัดตรัง

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 21)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของชาวประมงในชนบทภาคใต้มีการพึ่งพา
กับธรรมชาติ รู้จักทำเครื่องมือในการดำรงชีวิตเป็นเครื่องมือที่เรียกว่า “ชิงโกย” เป็นเครื่องมือการทำ
ประมงพื้นบ้านสำหรับจับปู เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน ทำได้เหมาะสมกับประเภท
ของสัตว์น้ำและทุนแรงในการทำมาหากิน ใช้ไม้ไผ่วัสดุในธรรมชาติ เป็นอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นชนบท
ภาคใต้

3) การเดินทาง

นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายผ่านเรื่องราวของ
การเดินทางของคนในชนบทภาคใต้ เป็นวิธีการเดินทางที่พึ่งพาตัวเองเป็นหลัก ไม่มีพาหนะขนส่ง
มากมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง บองหลา กล่าวถึง การมีรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างในหมู่บ้าน มีเพียงคัน
สองคัน และคนในชนบทก็ไม่นิยมใช้กัน โดยเฉพาะคนที่มีอายุมาก นิยมใช้วิธีเดินมากกว่า ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

พอถนนแดงตัดผ่านเข้ามาในหมู่บ้าน ก็เริ่มมีรถ
มอเตอร์ไซค์รับจ้างบ้างแล้ว แต่มีเพียงคันสองคัน ทั้งคู่เหมือนว่าคน
ในบ้านไม่นิยมขี่กันสักเท่าไร ทุกคน-โดยเฉพาะคนค่อนข้างมีอายุ
ยังคงนิยมเดินออกไปที่ปากถนนใหญ่กันมากกว่า

บางทีอาจจะเป็นเพราะค่าโดยสารที่เก็บหัวละเกือบสิบ
บาทนั่น คงจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่มีผู้นิยมมันก็เป็นได้

(บองหลา. 2538 : 30)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การเดินทางของคนในชนบทภาคใต้ใช้วิธีเดินเป็น
หลัก แม้ว่าจะมีรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างบ้าง แต่ไม่ได้รับความนิยมมากจากชาวบ้าน โดยเฉพาะคนที่มี
อายุมาก นอกจากนี้ การเดินทางโดยรถจะมีค่าใช้จ่าย ซึ่งคนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่มาก
จึงไม่อยากจะเสียเงินเป็นค่าโดยสาร จึงยังคงใช้วิธีเดินเป็นหลัก เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เรียบง่าย
ไม่ รีบร้อน แม้แต่การเดินทาง

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในชนบทภาคใต้มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีลักษณะเฉพาะ
บ้านเรือนที่เหมาะสมกับภูมิศาสตร์ของชนบทภาคใต้ที่มีป่าไม้ มีต้นไผ่จำนวนมาก ใช้ภูมิปัญญาเพื่อ
การดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ดังเช่นในพื้นที่ราบที่ทำนาและใช้แหล่งน้ำทำไร่ทำนาและ
เลี้ยงสัตว์ เดินเท้าเปล่า ไม่สวมรองเท้ามาตั้งแต่เด็ก การเดินทางของคนในชนบทภาคใต้ใช้วิธีเดินเป็น

หลัก ชีวิตประจำวันของคนที่อยู่อาศัยในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งของส่วนใหญ่ที่ใช้มาจากการหาได้ในธรรมชาติ ทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดี มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งเด็กและคนชรา ทุกคนจะช่วยกันทำงานบ้าน วิถีชีวิตของชาวประมงในชนบทภาคใต้มีการพึ่งพาธรรมชาติ รู้จักทำเครื่องมือในการดำรงชีวิต

3.1.3 อาชีพของคนในชนบทภาคใต้

คนในชนบทภาคใต้ประกอบอาชีพตามเงื่อนไขของการอยู่อาศัยหรือตั้งบ้านเรือนในลักษณะภูมิประเทศต่าง ๆ คือ อยู่ในพื้นที่ราบ ทำอาชีพเกี่ยวกับทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์น้ำ หรืออยู่ในพื้นที่ริมทะเล ทำประมงชายฝั่ง หรืออยู่ในพื้นที่สูงเป็นภูเขาทำสวนยาง ทำสวนผลไม้ เป็นต้น เป็นการทำอาชีพที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้วิถีชีวิตแบบพออยู่พอกิน ดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) อาชีพเกษตรกร

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักของชาวชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง ได้สะท้อนให้เห็นการทำอาชีพเกษตรกรของชนบทภาคใต้ มีทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำประมง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ทำไร่ ทำนา ทำสวน

นวนิยายเรื่อง ดงคนดีได้กล่าวถึงการทำนาและการเก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้เครื่องมือ “แกะ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ปุมินา ...นาของปู่อยู่ในทุ่งหน้าหมู่บ้าน ทุ่งที่บ้านปู่ก็กว้าง
ยั้งจั้ง

แหละ ยิ่งตอนนี้หน้าแล้ง เขาเกี่ยวข้าวแล้วทุ่งก็ยังดูกว้าง...
แดงอยากดูเขาเกี่ยวข้าว...ครูเคยให้ดูรูปคนเกี่ยวข้าว ครูบอกว่ามีด
ที่ใช้เกี่ยวข้าวเขาเรียกเคียว...” “ที่ภาคใต้...เอ้อ...ที่บ้านปู่นะ เขาไม่
ใช้เคียวเกี่ยวข้าวหรอก เขาใช้ แกะ...แกะที่แม้ว่าไม่ใช่สัตว์ แต่เป็น
เครื่องมือภาคใต้ชนิดหนึ่งที่ชาวภาคใต้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บข้าวที่ละ
รวง ๆ”

(ดงคนดี. 2547 : 16)

จากตัวอย่าง คนในชนบทภาคใต้มีวิถีชีวิตการทำการเกษตรโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา การทำนาเป็นอาชีพหลักและอาชีพที่สำคัญของคนในชนบทภาคใต้ มีทุ่งนาที่กว้างขวาง ทุกครอบครัวปลูกข้าวไว้กินเอง ปลูกข้าวตามฤดูกาล มีเครื่องมือที่ใช้เกี่ยวข้าวแบบดั้งเดิมคือ “แกะ” เก็บข้าวที่ละ “รวง” เป็นวิธีเกี่ยวข้าวและการใช้เครื่องมือเฉพาะของชาวนาภาคใต้ที่มีความแตกต่างกันกับชาวนาในภูมิภาคอื่น

นวนิยายเรื่อง ของหลา ได้กล่าวถึง การทำสวน ปุ๋ยคอก พารา และผลไม้ ในตอนที่พ่อของเจ้าเซตปุ๋ยคอกพาราและผลไม้ มีสวนพาราและสวนผลไม้เป็นรายได้ของ ครอบครัวจากการทำสวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผู้ใหญ่พ่อของเจ้าเซตมีสวนพาราหลายแปลง มีนา และมีสวนผลไม้ไม่น้อย ย่าบอกว่า พ่อของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นปู่ของ เจ้าเซตเป็นคนขยันงาน บุกป่าปลูกสวนไว้มาก พอตถึงรุ่นผู้ใหญ่ก็ เลยได้มรดกมาไม่น้อย”

(ของหลา. 2538 : 28)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ทำอาชีพปลูกสวน เช่น ปลูกสวนผลไม้ สวนพารา คนในชนบทภาคใต้ขยันทำงานได้บุกเบิกป่า ทำสวนพารา จึงมี รายได้พอเพียงและเป็นมรดกให้ลูกหลานทำอาชีพสืบต่อไป

(2) เลี้ยงสัตว์

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง แดงน้อยได้สังเกตเห็นว่ามีการเลี้ยงสัตว์ ในทุ่ง โดยปล่อยให้กินหญ้าในทุ่งอย่างอิสระ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อิมเล่านิทานจบแล้ว เสียงธนูว่าวบนฟ้าดังรัว ๆ มาเป็น ระยะ ๆ ลมทุ่งยามบ่ายจัดพัดกรู ๆ เข้ามาที่ศาลา ทุ่งกว้างยามนี้ดู เปล่าโล่ง มีวัวที่ชาวบ้านเอามาปล่อยให้กินหญ้าในทุ่ง และเล็มหญ้า อยู่จุด ๆ ทั่วที่ใกล้ ๆ และไกลตาออกไป

(ดงคนดี. 2547 : 59)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบทภาคใต้มีการเลี้ยงสัตว์ที่นิยม คือ เลี้ยงวัวในทุ่งกว้าง เป็นอาชีพที่ทำควบคู่กับการทำไร่ทำนา เป็นสัตว์เพื่อช่วยทำงาน และมีรายได้เพิ่ม สำหรับเลี้ยงครอบครัว

นวนิยายเรื่อง ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย ได้กล่าวถึงคนในชนบท ภาคใต้ มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ทุ่งที่กว้าง...นั่งรถมอเตอร์ไซค์ไปตามถนนสายตำบล ไม่ถึงยี่สิบนาทีก็ถึงฝั่งทะเล ...มะม่วงหิมพานต์รุ่นแรกในไร่กำลังจะ ให้ผลในเดือนหน้า...บ้านผมที่ภาคใต้อยู่ริมทะเล... ฝั่งตะวันตก ไม่ใช่อ่าวไทย

...แต่มันยังไม่มีราคาค่างวดอะไรโน่น เป็นดินทุ่ง ปลูกอะไรไม่ค่อยขึ้น แต่ทำเลดีหน่อย คือ ด้านหนึ่งติดลำบางที่มีน้ำ

ทั้งปี อีกด้านก็ติดทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ ซึ่งกว้างพอจะปล่อยวัวได้สัก พันกว่าตัว....

(ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย. 2538 : 20,56,64)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ที่อาศัยอยู่ริมทะเล ทำอาชีพปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ต้นมะม่วงหิมพานต์ และยังมีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี มีพื้นที่ว่างจึงสามารถเลี้ยงวัวได้จำนวนมาก เป็นรายได้เลี้ยงครอบครัวต่อไป

(3) ทำประมง

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงการทำประมงจับปลาแหล่งน้ำธรรมชาติของชาวบ้านในชนบทภาคใต้ ใช้วิธีช่วยกันวิดน้ำออก และจับปลาโดยไม่มีเครื่องมือช่วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ที่พ่อพี่ขวดจับวิดน้ำอยู่นั้นเขาเรียกโพงเหรอ...ไ้เสานั้นคงเป็นคันโพงซีท่า...เขาวิดกันทั้งคืนเลยเหรอพี่ขวด ถึงต้องเอาข้าวเหนียวมาส่งกันด้วย...” “ปีนี้คนมาช่วยเยอะ ใกล้เคียงก็จับปลาได้...ไม่ได้ข้าวเหนียวก็หิวตาย คนวิดนั้นเหนียวน่าดูทีเดียวแหละ...” “ทำไมเขาไม่ใช้เครื่องสูบน้ำล่ะพี่” แดงน้อยถามอีก “มันหายากมั้ง...ในบ้านเรายังไม่มีใช้กันเลย เคยได้ยินแต่เขาว่าที่อื่นตอนนี้เขาวิดปลากับเครื่องสูบน้ำอะไรนั่นแหละ...”

(ดงคนดี. 2547 : 80)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบทภาคใต้สามารถหาปลาที่เป็นทรัพยากรจากธรรมชาติในแหล่งน้ำ โดยใช้โพงเป็นเครื่องมือวิดน้ำ เป็นวิธีที่ท่าง่าย ๆ ใช้แรงงานเอาน้ำออกจากแหล่งน้ำ เป็นการจับปลาโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและด้วยความร่วมมือหรือความสามัคคีของคนในชนบทภาคใต้

นวนิยาย เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง อาชีพทำประมงชายฝั่งทะเล ได้แก่ การหากุ้งและปูโดยใช้ชิงโกยเครื่องมือประมงของท้องถิ่นภาคใต้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เดี๋ยวข้ากลับไปบ้านเลยนะ เอาชิงโกยมาแล้วก็จะได้ไปกัน เอ็งจอดเรือไว้ตรงไหน...”หมาดพูดเปรย ๆ ขึ้น พร้อมกับตั้งคำถามเกี่ยวกับเรือขนาดลำน้อยที่รอฮิมเฟ็งได้รับจากพ่อตอนที่เขาจากโรงเรียนออกมาอยู่กับบ้านมัน เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการจับปู.....

เขาจะตั้งกระทะใบใหญ่ไว้บนไฟ จนน้ำเดือดพล่านแล้วก็จะเทหอยทิ้งที่ยังเป็น ๆ ลงไป จากนั้นก็ใช้พายขนาดใหญ่กวาน

ลักพักเนื้อของมันก็จะหลุดออกจากเปลือก ต้มกันครั้งหนึ่ง ๆ เป็นหลายหนึ่งตัวทีเดียว.....

น้ำแบบเคยบอกรอฮิมว่าวันไหนที่ฟ้าก่อนค่ำเป็นสีแสด จัด ๆ คึ้นนั้นจะมีกุงมาก ชาวบ้านที่ทำอวนรูนกุงหรือทำโพงพางจะคึกคักเป็นพิเศษ

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 30, 46, 62)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ที่อยู่ริมทะเลส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง ชายฝั่งฝั่งพังกัษธรรมชาติ ออกเรือเล็ก ๆ ไปหาทรัพยากรจากธรรมชาติ โดยใช้เครื่องมือดั้งเดิมที่ถ่ายทอดกันมาในท้องถิ่นริมฝั่งทะเล เรียกกันว่า ชิงโกย ไซ้หาหรือคู้ยหอยและปู นอกจากนี้ยังใช้อวนล้อมโพงพางจับกุง และนำมาเป็นอาหารหรือขายหารายได้ ส่งขายแปรรูปจำนวนมาก ๆ เช่น การต้มหอย เอาเปลือกออกขายเฉพาะเนื้อหอย เป็นต้น

(4) อาชีพค้าขาย

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง การนำพืชผักและผลผลิตในสวนขายให้แม่ค้าในเมือง ซึ่งจะมาซื้อของแบบเหมานำไปขายต่อเอากำไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ย่าต้องไปแต่หัวสว่าง พวกแม่ค้าซื้อของเหมาจะมารออยู่ที่นั่น ย่าบอกว่า พวกแม่ค้าเหล่านั้นมาซื้อของพืชผักต่าง ๆ เพื่อเอาไปขายต่อเอากำไรที่ตลาดในเมืองอีกที ดังนั้น พวกเขาจึงต้องมาแต่ยังไม่สว่าง เพื่อจะได้นำของไปขายที่ตลาดเช้าในเมืองได้ทัน

ย่าหารับซื้อผลของชาวบ้านในหมู่บ้านอีกที จากนั้นก็มาจัดเป็นกำ ๆ เอาไปขายส่งพวกแม่ค้าที่มารับซื้อเหล่านั้น บางทีย่าก็รับซื้อของอื่น ๆ ไปขายด้วย บองหลาเคยไปช่วยย่าขนของที่ซื้อจากคนในหมู่บ้านเดียวกันนั้นอยู่บ่อย ๆ

(บองหลา. 2538 : 25)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทส่วนหนึ่งมีอาชีพการค้าขายพืชผักสวนครัวที่ ชาวบ้านปลูกไว้จำนวนมาก เมื่อเหลือจากการบริโภค จะนำไปขายให้แม่ค้าคนกลาง นำไปขายในตลาดในเมือง การทำอาชีพค้าขายของคนในชนบทภาคใต้เป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ คล้ายกับการขายส่งให้แก่แม่ค้าคนกลางที่จะนำพืชผักสวนครัวไปขายในตลาดต่อไป

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้ทำอาชีพการค้าขาย โดยจะพยายามค้าขายโดยขนของไปขายที่ตลาด ซึ่งจะขายได้ราคาแพงกว่าที่หมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“น้ำที่แล้ว... โกงก็ให้โลละลิสี่ ก็ดีขึ้นกว่าเก่า... ไม่รู้ในตลาดเขาซื้อกันโลเท่าไร คงแพงกว่าที่โกงซื้อ เพราะแกต้องขนไปขายต่ออีกที...

“อืม ในตลาดมันซื้อกันตั้งลิบเก้ายี่ลิบแล้ว... ทำไมเอ็งไม่ฝากเขาไปขายละ เห็นใคร ๆ ก็ขายให้อีกกันทั้งบ้าน มันมาอยู่นี้ได้ไม่กี่ปี ดูขยายร้านเสี่ยสองห้องแล้ว

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 22)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการค้าขาย ไม่ได้เป็นพ่อค้าโดยตรง แต่จะปลุกผักเอาไปขายราคาถูกให้พ่อค้าในเมืองที่เข้ามาหมู่บ้าน ชาวบ้านมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง ดังที่โกงที่ซื้อถูกแล้วขนสินค้าขายที่ตลาดมีราคาแพงกว่า ซึ่งถือว่าการเอาเปรียบคนในชนบทภาคใต้จนมีรายได้มากกว่า มีเงินมาขยายร้าน ขยายการค้าขายเป็นร่ำรวย มีรายได้สูงกว่าคนเพาะปลูกโดยตรง

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง ชาวชนบทภาคใต้หาเงินรายได้จากทะเล ทำประมงจับหอยจากทะเลขายให้พ่อค้าที่เป็นคนกลาง มีพ่อค้ามารับซื้อไปขายต่อที่กรุงเทพฯ และต่างประเทศ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาจะตั้งกระทะไปใหญ่ไว้บนไฟ จนน้ำเดือดพล่านแล้วก็จะเทหอยทิ้งที่ยังเป็น ๆ ลงไป จากนั้นก็ใช้พายขนาดใหญ่กวานลักพักเนื้อของมันก็จะมีหลุดออกจากเปลือก ต้มกันครึ่งหนึ่ง ๆ เป็นหลายหมื่นตัวทีเดียว

มากเสี่ยจนรอฮีมต้องแอบคิดเสมอมาว่า อีกไม่นานหอยประคองจะต้องหมดจากทะเล...

เขาได้รับฟังมาอีกว่า พ่อค้าที่รับซื้อนั้นเป็นคนกลาง พวกเขาจะขายต่อกรุงเทพฯ อีกทีหนึ่ง แล้วคนที่กรุงเทพฯ ก็จะไปให้ญี่ปุ่นเพื่อเอาไปทำเป็นหอยกระป๋อง รอฮีมนึกไม่ออกว่าหอยกระป๋องที่เขาว่ากันนั้น รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 46)

จากตัวอย่าง ชาวชนบทภาคใต้มีอาชีพตามวิถีชีวิตพออยู่พอกิน เมื่ออาศัยอยู่ในแถบชายทะเลก็ทำประมงเป็นหลัก มีรายได้เล็กน้อยจากการจับหอยประคองจำนวนมาก เมื่อเหลือจากการบริโภค นำไปขายให้พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อหอยจากชาวบ้านในหมู่บ้าน นำไปขายต่อในราคาแพงที่กรุงเทพฯ และยังส่งขายต่างประเทศ ทำให้ได้กำไร มีเงินรายได้มากกว่าชาวประมงในชนบทภาคใต้ สะท้อนถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง

(5) รับจ้าง

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึงคนในชนบทภาคใต้ทำอาชีพรับจ้างเผาถ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เราะห์หมานอธิบายอีก พร้อมกับพูดถึงกรรมวิธีเผาถ่านให้ฟังโดยละเอียด ติมะนั้นไม่เข้ามา บอกว่าจะยืนรออยู่ข้างนอก

เราะห์หมานบอกว่า เจ้าของหลุมถ่านเป็นคนจีน เขามักจะอยู่ในบ้านที่ตัวตลาด จะเข้ามาที่เตาก็ตอนเผาถ่านนั่นแหละ มีหลงจู้คนหนึ่งคอยคุมเรื่องคนงาน เมื่อเดือนที่แล้วพวกคนในเตาไม่ยอมทำงานให้ ยุ่ง ๆ กันอยู่หลายวัน แต่ในที่สุดท้าย ก็ยอมขึ้นค่าแรงตามที่พวกนั้นขอ

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 60)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ขาดความรู้และไม่มีความถนัดในการค้าขาย จึงทำอาชีพรับจ้างโดยใช้แรงงานหารายได้ การขายแรงงานให้พ่อค้าคนจีนที่มาเปิดโรงงานเผาถ่านในแถวชนบทภาคใต้ คนในชนบทไปขายแรงงานให้เจ้าของหลุมถ่าน เป็นอาชีพที่ไม่ต้องพึ่งพากับธรรมชาติเหมือนทำอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคมจากการทำเกษตรแบบพอยังชีพมาเป็นการใช้แรงงานในระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่แพร่กระจายมาสู่ชนบทภาคใต้

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้มีอาชีพรับจ้างขายแรงงานให้โรงงาน ได้เงินค่าแรงเป็นรายเดือน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หมาดข้าเขาจ้างเป็นเดือน เด็กหัดงานเครื่องยนต์ผิดกับงานอื่น เขาถือว่ามาเรียนวิชาด้วย ข้าได้เดือนละ 350... กินข้าววันละสองมื้อกับโรงงาน...”...“แล้วเอ็งต้องทำอะไรบ้าง”...

“ก็แล้วแต่ช่างเขาสั่ง บางทีก็ช่างมือสองลั้ง ตอนนี่ก็หัดเชื่อมบ้าง ดูเขาแก้หรือซ่อมเครื่อง ช่วยส่งเครื่องมือเก็บเครื่องมือให้เขาบ้าง ก็ทำสารพัดที่เขาใช้นะแหละ ก็ติมันได้วิชา แต่ข้าไม่ค่อยชอบ...ต้องตื่นแต่เช้าทุกวัน แล้วก็เลิกเอาเกือบค่ำ บางทีถ้าเครื่องเสียก็ต้องทำกลางคืนด้วย”

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 138)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ที่ขาดการศึกษา ไม่มีความรู้สูง จึงต้องทำงานเป็นผู้รับจ้าง หารายได้จากการขายแรงงานให้โรงงาน คือ ทำงานเป็นช่าง เป็นลูกน้องที่ทำงานตามคำสั่ง ซ่อมเครื่อง ช่วยส่งเพราะเครื่องมือ เก็บเครื่องมือ และทำสารพัด ได้รับค่าจ้างไม่

เพียงพอ แต่ก็พอประทังชีวิตได้จากสวัสดิการ มีข้าวกินฟรี แต่ต้องทำงานหนักตื่นเช้า เลิกทำงานตอนดึก และบางที่ต้องทำงานกลางคืน เป็นอาชีพที่ไม่มีอิสระ งานหนัก และได้ค่าจ้างต่ำ

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในสังคมชนบทภาคใต้มีอาชีพหลายอย่าง สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท คนที่อาศัยอยู่ในชนบทต่างคนต่างก็มีวิธีการของตนในการทำมาหากินเพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ตลอดไป อาชีพหลักดั้งเดิมของชาวชนบทภาคใต้เป็นอาชีพทำไร่ทำนา เลี้ยงสัตว์ และทำประมง เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูง แต่ใช้แรงงานและความขยันอดทน นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงปัญหาขาดการศึกษา เมื่อไม่มีความรู้สูง ก็ต้องทำงานได้แค่ลูกจ้าง มีรายได้พอกินพออยู่เท่านั้น

3.1.4 อาหารการกิน

อาหารพื้นบ้านภาคใต้ มีรสชาติจัดและมีผักท้องถิ่นรับประทานกับแกงเผ็ด มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะภูมิภาค นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์จึงได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายผ่านอาหารการกินของชนบทภาคใต้อย่างชัดเจน แบ่งเป็นอาหารคาว อาหารหวาน อาหารว่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) อาหารคาว

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง น้ารอดทำอาหารให้คนที่มาช่วยสร้างบ้านกิน เป็นอาหารที่ประเภทแกง ปลาเค็ม และอาหารหวาน ทำได้ง่ายในวิถีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บัดนี้ข้าวปลาอาหารถูกลำเลียงมาจัดเตรียมไว้..... แกงไก่
หอยกกล้วยป่าบรรจุอยู่เต็มหม้อใหญ่ ข้าวก็ยิ่งร้อน ขนมห
ลอดช่องกะทิสด หรือที่ทางภาคใต้เรียกว่า “หนมเท่ดิบ” ก็ลอย
เชียวฟองอยู่เต็มกะละมังใหญ่ นอกจากแกงไก่แล้ว ยังมีปลาเค็ม
ปลาเค็มเหล่านั้นเป็นปลาน้ำจืดขนาดหลายชนิด ทั้งปลากระดี ปลา
แก้มขี้ และปลาช่อน เขียดบอกว่าพอไปวิดปลาจากหนองแห่งหนึ่ง
เพื่อทำปลาเค็มเตรียมไว้สำหรับงานนี้ตั้งแต่หลายวันก่อนหลาย
คนเดินไปหายอดไม้ตามแถบบริเวณนั้น มีทั้งยอดมะม่วงหิมพานต์
ยอดชะยะ ยอดหุยม และใบบัวบก มาเป็นผักแนม ในบ้านของปู่ที่
แดงน้อยสังเกตเห็นได้ ทุกมื้อจะต้องมีผักแนมทั้งที่เป็นผักธรรมดา
อย่างมะเขือ แตงกวา ถั่วฝักยาว และบรรดายอดไม้ต่าง ๆ ที่หลาย
อย่าง.....

(ดงคนดี. 2547 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารการกินของชนบทภาคใต้ในวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่หาได้จากธรรมชาติ ปูรงอาหารจากผักที่ปลูกไว้ในที่ดินของที่อยู่อาศัย ใช้วัตถุดิบในสวน เช่น หยวกกล้วย ไข่ที่เลี้ยงไว้ ปลาในแหล่งน้ำที่ทำเป็นปลาเค็ม เป็นปลาน้ำจืด ทำอาหารได้หลายชนิด เช่น ปลากระตี่ ปลาแก้มขี้ และปลาช่อน เนื่องจากเป็นอาหารรสจัด จึงกินแถมร่วมกับผักสดที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติที่อยู่อาศัย เช่น ยอดมะม่วงหิมพานต์ ยอดชะเอม ยอดหูก และใบบัวบก คนในชนบทภาคใต้กินผักเป็นหลัก รับประทานที่ปลูกเอง เช่น มะเขือ แตงกวา ถั่วฝักยาว และบรรดายอดไม้ที่ได้จากที่ต่าง ๆ เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะภาคใต้ นอกจากนี้ ยังมีอาหารหวานที่ทำง่าย ๆ ใช้วัสดุในท้องถิ่นเรียกว่า “หนมเทตียบ” หรือขนมลอดช่องกะทิสด

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง ปลาแป้งแดง เป็นการถนอมอาหารทำจากปลาน้ำจืด ผสมกับแป้งสีแดง หมักจนมีรสเปรี้ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปูเปรยเสียงพร้อมกับเลื่อนปิ่นโตใบที่ใส่อาหารบางชนิดมาตรงหน้าแดงน้อย “อะไรหรือปู...คล้ายปลาเจ้า...” “เขาเรียกปลาแป้งแดง...ใช้ปลาน้ำจืดทำ พ่อเอ็งชอบมาก” ย่าที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ ตอบแทน “ปลาแป้งแดง...นั่นซีสิมันถึงแดง ๆ ...เขาใช้แป้งสีแดงทำ...” แดงน้อยถามอีก “ฮือ...เขาหมักแป้งกับปลา นี่ฝากเขาซื้อมาจากตลาดในเมือง เดียวนี้ซักหากินยากขึ้นทุกที เอ็งลองกินดูซิ มันเปรี้ยว ๆ ...”

(ดงคนดี. 2547 : 89)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์กับถิ่นที่อยู่อาศัย เมื่ออยู่ติดกับท้องทะเล จับสัตว์ทะเลเป็นอาหารหลัก ปลาจึงเป็นอาหารที่ชาวชนบทภาคใต้จับมาบริโภคได้ง่าย ถ้ามีจำนวนมากเกินจะบริโภคได้ทั้งหมด ชาวชนบทภาคใต้ก็จะถนอมอาหารให้บริโภคได้นาน ๆ มีลักษณะเฉพาะของอาหารภาคใต้ ปลาแป้งแดง เป็นการถนอมอาหาร ใช้ปลาน้ำจืดและแป้งสีแดงหมักทิ้งไว้จนมีรสเปรี้ยว

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงแดงน้อยชอบกินขนมจีนน้ำยาเป็นอาหารประจำท้องถิ่นของภาคใต้ มีรสชาติเผ็ดมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม้จะอิมมาจากอาหารที่เหลือจากการถวายพระแล้ว แต่แดงน้อยกับขวดก็ยังซื้อขนมจีนกินกันคนละจาน แดงน้อยนั้นรู้สึกชอบขนมจีนน้ำยาแบบปักษ์ใต้เป็นพิเศษ แม้จะบ่นอยู่ตลอดเวลาว่าเผ็ดก็ตามที

(ดงคนดี. 2547 : 112)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารของชนบทภาคใต้ที่เป็นที่นิยม คือ ขนมจีน น้ำยามีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ขนมจีนน้ำยาปักษ์ใต้มีรสชาติแบบที่นิยมเฉพาะภาคใต้

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึงชาวชนบทภาคใต้ใช้กุ้งทำกะปิ โดยเอากุ้งตากให้แห้ง ต้มให้ละเอียดและหมักเป็นกะปิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วันนี้แดดดีกุ้งแห้งเร็ว แม่เขาเริ่มตากแต่ตอนเช้า ถึงบ่ายก็
สามารถเอาลงครกเซห้กคอดี

เซห้กคอดีคือการตำครั้งแรกเพื่อให้กุ้งแห้งกลบเข้าเป็นเนื้อ
เดียวกัน แต่ยังไม่ละเอียดจนถึงขึ้นเป็นกะปิ ต้องเอาหมักไว้อีกสัก
คืนสองคืนก่อนจากนั้นจึงเอากุ้งออกมาตำต่อจนละเอียดแล้วก็เอา
ไป ผึ่งแดดให้แห้งสนิทอีกครั้งเพื่อไม่ให้เป็นหนอน

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 75)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การถนอมอาหารการกินแบบภาคใต้ ส่วนใหญ่ทำจากวัตถุดิบที่หาง่ายจากธรรมชาติในท้องถิ่น หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ทะเล จะแปรรูปอาหารทะเลเพื่อเก็บได้นาน เช่น วิธีทำกะปิ แปรรูปจากกุ้งที่หาจากทะเล เอากุ้งตากแดดให้แห้ง ต้มเป็นเนื้อเดียวและหมัก 1-2 คืน เอ้อออกทำให้ละเอียดอีกจะเป็นกะปิ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาการทำอาหารของคนในชนบทภาคใต้

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง อาหารการกินของชาวบ้านในชนบทภาคใต้ที่สอดคล้องกับภูมิประเทศใกล้ทะเล มีอาหารการกินส่วนใหญ่มาจากทะเล และเลือกส่วนที่อร่อยมาทำอาหาร เช่น แกงพุงปลาเป็นอาหารที่คนในชนบทภาคใต้ชอบกินมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เดี๋ยวจะไปกินข้าวกัน... ข้ากำลังแกงพุงปลาใส่ปลา
กระเบนย่างให้กิน เออ ไอ้ฮิม... ตอนกลับจากบ่อ เด็ดยอดยาร่วงมา
สักกำด้วยนะจะได้กินกับแกง...”

พอได้ยินแม่ของเพื่อนพูดถึงแกงพุงปลาใส่เนื้อกระเบนย่าง
หมาดก็ยิ้มกริ่มในหน้า น้ำมันของโปรดเขาที่เดี๋ยวทั้งยังรู้ดีกว่าฝีมือ
แกงพุงปลาของแม่เพื่อนรักนั้นอร่อยเสียหนักหนา เขาเคยกินจนพุง
กางหลายหนแล้ว....

(บองหลา. 2538 : 39)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ส่วนประกอบของอาหารในชนบทภาคใต้มีปลาทะเลมาเกี่ยวข้อง แกงพุงปลาใส่ปลากระเบนย่าง เป็นแกงที่ขึ้นชื่อของท้องถิ่นใต้อีกชนิดหนึ่ง อาหารการกินของชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มาจากทะเล ซึ่งถ้ามีมากเกินไปที่จะรับประทานได้หมดก็จะถนอมอาหารไว้กินนาน ๆ

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงแกงสมรม เป็นอาหารชนิดหนึ่งของภาคใต้ แกงสมรมใส่ปลาอย่างและยอดผักนานาชนิดที่สามารถหาจากธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แกงสมรม....ใส่ปลาอย่าง ก็ปลาช่อนที่น้ำเอ็งให้มาเมื่อวัน
ก่อนนั้นแหละ หน้านี้ปลาช่อม พอได้กินหน่อย...แล้วก็ตัวใหญ่ เห็น
ว่าพ่อมึงจะไปวิดหนองใหญ่กับเขาด้วยไม่ใช่หรือไอ้เอียด...”...
บองหลานั้นดูเหมือนจะกินได้มากเป็นพิเศษ เพราะแกงสมรมเป็น
แกงที่เขาโปรดอยู่ไม่น้อย มันอุดมไปด้วยยอดผักนานาชนิดที่
สามารถหาได้ตาม หนองนาและข้างบ้าน ไม่ว่าจะเป็ดยอดฟักทอง
ยอดขุมเห็ด ยอดมันยกร่อง มะเขือเปราะ คุน หรือผักชนิดอื่น ๆ ก็
สามารถใส่ลงไปได้หมด

(บองหลา. 2538 : 39)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารของชนบทภาคใต้ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายจาก
ธรรมชาติและมีผักชนิดต่าง ๆ เป็นอาหารประกอบ อาหารภาคใต้ที่ใส่ผักต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น
แกงสมรม ซึ่งเป็นแกงที่มียอดผักนานาชนิดต่าง ๆ ที่หาได้จากหนองนาและริ้วข้างบ้าน มีผักอย่างเช่น
ยอดฟักทอง ยอดขุมเห็ด ยอดมันยกร่อง มะเขือเปราะ คุน เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนใน
ชนบทภาคใต้พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก อาหารการกินส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติ

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง อาหารในปิ่นโตของบองหลากับเพื่อน
มีแกงเนื้อ ไข่ทอด ปลารีว แกงส้มปลาตุ๋กใส่ผัก ปลาเค็ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในมือของทั้งสองมีปิ่นโตหิ้วกันอยู่คนละถาด ของเอียดนั้นมิ
ปิ่นโตอยู่เพียงสามใบขณะที่ถาดสามารถบรรจุได้เต็มสี่ แต่ของ
บองหลามีครบ

“แกงเนื้อ...ยาได้เนื้อจากปากทางแต่เมื่อวาน แล้วก็ไข่ทอด
กับปลารีว...เอ็งละ น้ำคลีทำอะไรให้...”

บองหลาตอบคำเพื่อน พร้อมกับขย้อถามและเอ่ยไปถึงชื่อ
แม่เพื่อน.... “แกงส้มปลาตุ๋กใส่ผัก แล้วก็ปลาเค็มอีกอย่าง เหมือนปี
ที่แล้ว...ข้าบอกแม่ว่าเอาไข่ด้วย แกว่าตอนนี้ไก่ที่บ้านไม่ใช่ เลย
อดสงสัยไอ้พวกที่โรงเรียนคงล้อเอาอีก...”

(บองหลา. 2538 : 50)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารของชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นอาหาร
เฉพาะถิ่น มีหลายรส ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ มีทั้งเนื้อสัตว์และผักชนิดต่าง ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่
เลี้ยงสัตว์อย่างไก่ ไข่เป็นอาหารที่กินบ่อยในทุกบ้าน และมีสัตว์ทะเลที่เป็นอาหารหลัก เช่น ปลารีว

แกงส้มปลาตุ๋กใส่ผัก และปลาเค็ม เป็นต้น อาหารทำจากวัตถุดิบที่มีในบ้าน แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและมีความอุดมสมบูรณ์ของคนในชนบทภาคใต้

(2) อาหารว่างของเด็ก

ในนวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงอาหารว่างของเด็ก ๆ คือ “ดั่งข้าว” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แตงน้อยเอาซี ดั่งข้าวมันเงิ จ้มลงในแกงให้พอน้ำแกงชุ่ม ร่อยยอย่าบอกใครแล้วตักไ้กับหยวกกล้วยตาม...” ขวดเสนอเด็กชายจากกรุงเทพฯ ๆ เช่นเคย แตงน้อยปฏิบัติตามอย่างว่าง่าย นี่เป็นครั้งแรกเช่นกันที่เขาได้มีโอกาสกิน “ดั่งข้าว” กับแกงไก่ใส่หยวกกล้วยเช่นที่ว่า รู้สึกแกงจะเผ็ดมากเป็นพิเศษ แต่ก็รู้สึกอร่อย ทั้งยังรู้สึกสนุกที่ได้แย่งกินกับเพื่อน ๆ แตงน้อยสังเกตเห็นว่าอ้อมกินได้เร็วและมักจะตักเครื่องในไก่ในแกงได้มากกว่าคนอื่น

(ดงคนดี. 2547 : 66)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารที่มีลักษณะเฉพาะในชนบทภาคใต้ คือ แกงจะมีรสเผ็ด และเด็ก ๆ ยังมีอาหารว่างกินเล่น ๆ กับแกง ในวิถีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ เด็กจะมีของกินเป็นข้าวดั่งที่เรียกว่า “ดั่งข้าว” เป็นข้าวที่เหลือดิดกันหม้อข้าว เมื่อตักข้าวออกจะมีข้าวเหลือที่ติดกันหม้อ ก็จะรอให้ข้าวแห้งแล้วแซะเป็นแผ่นบาง ๆ เด็ก ๆ จะกินเอร็ดอร่อย เพราะเป็นข้าวแผ่นข้าวสุกบางและกรอบ เป็นของกินที่เด็ก ๆ ชอบมาก และเป็นอาหารพื้นบ้านเฉพาะของคนในชนบทที่คนในเมืองหรือคนในกรุงเทพฯ ๆ ไม่ได้มีโอกาสกินอาหารแบบนี้

3) อาหารหวาน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ชาวชนบทภาคใต้มีอาหารหวานเลี้ยงทุกครั้งที่มีการขอแรงกันมาช่วยเกี่ยวข้าว จะมีขนมลอดช่องสีเขียวใบเตยเลี้ยงคนมาช่วยงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

และทั้งสองก็รู้เหมือนกันว่า พอถึงที่นั่นต้องมีขนมลอดช่องสีเขียวใบเตยหอมกรุ่นรออยู่เป็นแน่ เพราะทุกครั้งที่มีการ “ออกปาก” เกี่ยวข้าว จะต้องมีขนมชนิดนี้เป็นกาละมังไว้เลี้ยงคนมาช่วยงาน

ความหวานและกลิ่นหอมระรื่นของใบเตย ช่วยให้ความร้อนรุ่มจากงานเกี่ยวข้าวในนาท่ามกลางเปลวแดดที่ร้อนเปรี้ยงนั้น คลายลงได้ชะงัดทีเดียวแหละ ใคร ๆ ก็คิดกันอย่างนั้น...

(บองหลา. 2538 : 55)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า อาหารหวานของคนในชนบทภาคใต้ มีขนมที่ขาดไม่ได้ในเวลาที่มีการเลี้ยงในงานที่ทุกคนมาช่วยกันเกี่ยวข้าว คือ ขนมลอดช่อง มีสีเขียวจากน้ำคั้นใบเตยลงผสมกับแป้งข้าว มีกลิ่นหอมของใบเตย กินกับน้ำกะทิเป็นขนมที่มีรสหวาน เหมาะกับการเลี้ยงคนมาช่วยงาน ทำได้ง่ายอร่อย ถือว่าเป็นขนมช่วยเย็นสบายจากงานเกี่ยวข้าวในนาท่ามกลางเปลวแดดที่ร้อนเปรี้ยว

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า อาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น จะมีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งโดยทั่วไปจะมี 3 รส คือ เปรี้ยว เค็ม และเผ็ด อาหารส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมพื้นที่เป็นธรรมชาติและติดชายฝั่งทะเล เป็นอาหารหลักในการดำรงชีวิตที่ได้จากธรรมชาติ มีทั้งเนื้อสัตว์และผักชนิดต่าง ๆ ในท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทภาคใต้เรียบง่าย มีความสุขและดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม แม้ว่าชนบทภาคใต้ยังไม่มี ความเจริญแบบในเมือง แต่อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ มีอาหารส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติ มีผักต่าง ๆ เนื้อสัตว์ที่เลี้ยงหรือหาได้ในธรรมชาติ แรงงานที่ใช้ในการเกษตรยังเป็นแรงงานคนและแรงงานสัตว์ ยังไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัย ควาย วัวเป็นสัตว์สำคัญสำหรับชาวชนบทภาคใต้ การทำเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนในชนบทภาคใต้ วิถีชีวิตของชาวบ้านจึงสัมพันธ์กับธรรมชาติ โดยอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และพึ่งพาอาศัยธรรมชาติตลอดทั้งชีวิต

3.2 ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมเป็นกำลังที่สำคัญต่อการพัฒนาของสังคม เกิดความร่วมมือที่จะส่งผลให้สังคมมั่นคงก้าวหน้า เพราะความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาสังคมให้มีความปรองดอง สงบสุข นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ จึงได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมชนบทภาคใต้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้และความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

ครอบครัว เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม ประกอบด้วยพ่อแม่ลูกและญาติพี่น้องที่มีส่วนเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับบุคคล กล่าวคือ ถ้าสมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรห่วงใยดูแลซึ่งกันและกัน ก็ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขและปลูกฝังบุคลิกภาพที่ดีให้สมาชิกในครอบครัวได้ นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ได้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงชายหนุ่มที่ยากจนคนหนึ่งเลี้ยงชีวิตด้วยการเก็บผักหักพิน เลี้ยงแม่ของตนเอง ดังตัวอย่าง

“มีชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ชราในชนาทำย
ไร...ยังชีวิตสองแม่ลูกด้วยการเก็บผักหักพินและหาของป่าไปขาย
คนในตำบล ชัยชายนายนั้น..... แม้จะยากจนเสียใจอย่างไรก็
พยายามใช้แรงงานของตัวเองเลี้ยงดูแม่ผู้ชราด้วยจิตใจที่สัตย์...”

(ดงคนดี. 2547 : 37)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมชนบทภาคใต้ คนในครอบครัว
รักใคร่ดูแลไม่ทิ้งกัน และจะทำงานใช้แรงงานเลี้ยงดูคนในครอบครัว สมาชิกมีความรักพึ่งพากัน แสดง
ให้เห็นว่าลูกมีความกตัญญูกับพ่อแม่ พ่อแม่เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนให้ลูกได้รู้วิธีการดำเนินชีวิตที่ดี
ลูกเลี้ยงดูพ่อแม่เป็นการตอบแทนพ่อแม่ที่ได้ให้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูจนเติบโต ลูกจะต้องพยายามให้
พ่อแม่ใช้ชีวิตที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีความรักความเข้าใจกัน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลามีแต่ย่าคนเดียวที่เลี้ยงดูเขาตั้งแต่จำความ
ได้ ย่าให้ความหวังใยรักใคร่แก่เขา ดังตัวอย่าง

หน้านั้นเปี่ยมเต็มไปด้วยความเมตตาเอ็นดู ตั้งแต่เขาจำ
ความได้ก็มีย่าคนเดียวนั่นแหละที่คอยดูว่า คอยหุงข้าวให้กิน ซื่อ
หนังสือให้ และให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนแก่ขนาดแกจะให้ได้

ที่สำคัญที่สุดก็คือ เขารู้ว่ามีย่าคนเดียวนั่นแหละที่หวังใ
ยรักใคร่เขามากกว่าใครอื่น แม้ว่าย่าต้องการให้เขาไปอยู่ในเมืองกับ
อา แต่บองหลาก็รู้ว่า ย่าต้องมีอะไรคาดหวังเพื่อตัวเขาอย่าง
แน่นอน...

(บองหลา. 2538 : 157)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมชนบทภาคใต้ แม้พ่อแม่จะไม่ได้เลี้ยง
ดูลูกโดยตรง ก็ยังมีญาติช่วยเหลือ ดังที่ครอบครัวที่มีแต่ย่ากับหลานสองคน ย่าให้ความรักแก่เด็ก
เลี้ยงดูให้เด็กมีความสุขตลอดมา พยายามให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ให้สมาชิกมีความรักพึ่งพากัน และมี
ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากตัวอย่างดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในครอบครัวจะรักใคร่ดูแลไม่ทิ้งกัน และจะทำงานใช้
แรงงานเลี้ยงดูคนในครอบครัว สมาชิกมีความรักพึ่งพากัน ลูกมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ พ่อแม่เป็นผู้คอย
ให้คำแนะนำสั่งสอนให้ลูกได้รู้วิธีการดำเนินชีวิตที่ดี

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนภาคใต้

ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนภาคใต้ที่ปรากฏกับผู้ใหญ่ในนวนิยายของ
สถาพร ศรีสังข์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์
ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก

ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก สะท้อนถึงสังคมในอนาคตที่มาจาก การสาน ความสัมพันธ์ต่อเนื่องตั้งแต่เด็กจนเมื่อเขาเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ มีไมตรี และมีความสนิทสนม ช่วยเหลือกันจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงพี่น้องของแดงน้อยพาแดงน้อยไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ พาไปรู้จักและเล่นกับเด็กคนอื่นในหมู่บ้าน ดังตัวอย่าง

“เมื่อเด็กทั้งสามเดินไปถึงศาลา เด็ก ๆ ที่นั่งอยู่ที่นั่นก่อน แล้วก็ละความสนใจจากว่าวและการเล่นของตัวเองหันมาสนใจ แแดงน้อยแทนที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะแดงน้อยแต่งตัวแปลก ใส่อีสี่สวยและที่สำคัญ คือ พวกเขาไม่เคยเห็นหน้าแดงน้อยในหมู่บ้านมาก่อน...

นี่แดงน้อย พี่น้องเรา เพิ่งมาจากกรุงเทพฯ จะมาอยู่ที่นี้จนเปิดเทอม ขอดทำหน้าที่แนะนำญาติกับเพื่อน ๆ จากนั้นจึงแนะนำชื่อเพื่อนและเด็ก ๆ ที่นั่งอยู่บนศาลาให้แดงน้อยรู้จักทีละคน”

(ดงคนดี. 2547 : 50)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กในชนบทภาคใต้มีความใกล้ชิดสนิทสนม เป็นมิตรที่ดีต่อกัน เป็นความสุขที่ได้รู้จัก ได้เล่นด้วยกัน ได้ร่วมมือ มีความสามัคคี และมีน้ำใจแก่เพื่อนวัยเดียวกัน

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง รอสีมกับหมาดเป็นเพื่อนสนิทกัน เติบโต และได้เรียนด้วยกัน มีการปรับตัวเพื่อไม่ให้ขัดแย้งหรือโกรธกัน หมาดยอมให้รอสีมที่ฉลาดกว่าเป็นผู้นำหน้าเสมอ รอสีมก็ไม่เคยเอาเปรียบหมาด ดังตัวอย่าง

เขากับรอสีมโตขึ้นมาในหมู่บ้านริมทะเลแห่งนี้ พร้อม ๆ กัน เข้าสู่หนัดก็พร้อมกัน เข้าโรงเรียนก็พร้อมกัน ออกจากโรงเรียนก็พร้อมกันอีก แต่หมาดเองรู้สึกตลอดมาหลังจากเข้าโรงเรียนแล้วว่า รอสีมฉลาดและช่างคิดอะไรมากกว่า เขาจึงมักจะ

คล้อยตามและยอมให้รอสีมนำหน้าเสมอ ไม่ว่าในเรื่องราวใด และรอสีมก็ไม่เคยที่จะคิดเอาเปรียบเขาสักครั้งเดียว ไม่ว่าในเรื่องราวใดเช่นกัน

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 37)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เด็กกับเด็กในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดีสนิทสนมรักใคร่ ช่วยเหลือกัน เพราะเติบโตขึ้นด้วยกัน เรียนด้วยกัน สนิทกันมาตั้งแต่เกิดมา จึงมี

ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร เด็กกับเด็กเอาใจใส่กัน ยอมให้เด็กฉลาดและช่างคิดกว่าเป็นผู้นำ เด็กกับเด็กไม่เอาเปรียบ แต่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก็จะสืบต่อจนเป็นผู้ใหญ่ใหม่ จะช่วยเหลือร่วมมือกัน พัฒนาสังคมต่อไป

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ผู้ใหญ่ในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังตัวอย่าง

ย่าเคยบอกบองหลาว่า ศาลานี้สร้างขึ้นตั้งแต่ย่ายังสาว ๆ
เพิ่งได้อยู่กินกับปู่ใหม่ ๆ โนน ไม้ที่ใช้ทำเสา ๆ หนึ่ง ปู่ของบองหลา
ก็เป็นคนโคนและถากจนเป็นเหล็ยม และปู่กับเพื่อนบ้านคนอื่น ๆ
ในรุ่นนั้นก็เป็นผู้ร่วมสร้างศาลานี้ขึ้นมา มันมุงด้วยกระเบื้องดินเผาที่
ทนแดดทนฝนอย่างดี...

“ก็คงหลายคู่แหละ พ่อไอ้เอี้ยดก็คงไป ไอ้กวนมันดี ใครขอ
แรงอะไรก็ไม่เคยขัด.....”

(บองหลา. 2538 : 53, 131)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนในชนบทภาคใต้ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันที่ดี ทุกคนร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวม ดังเช่นปู่และเพื่อนบ้านร่วมมือกันสร้างศาลาให้เป็นที่พักผ่อนของคนในหมู่บ้าน แสดงถึงความเป็นมิตรกับคนในหมู่บ้าน จึงร่วมมือกันสร้างศาลาจนใช้ประโยชน์เป็นเวลานาน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงผู้ใหญ่ในชนบทภาคใต้มีวัฒนธรรมการช่วยเหลือกันโดย “ออกปาก” ให้มาช่วยกัน เป็นความช่วยเหลือเกื้อกูลและความมีน้ำใจในชุมชน ดังตัวอย่าง

ตั้งแต่จำความได้ บองหลาก็เห็นมาโดยตลอดว่า คนใน
หมู่บ้านเขาใช้วิธี “ออกปาก” เรื่องเกี่ยวข้าวหรือหาบข้าวมาโดย
ตลอดไม่มีใครว่าจ้างใคร การ “ออกปาก” ที่บ้านเขาก็คงเหมือนกับ
การ “ลงแขก” ของชาวภาคกลางที่เขาเคยอ่านพบ
ในหนังสือนั่นแหละ

(บองหลา. 2538 : 54)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดีงาม มีน้ำใจ ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในชนบทภาคใต้มีวัฒนธรรมการ “ออกปาก” ขอแรงมาช่วยกันเกี่ยวข้าว ทำให้การเกี่ยวข้าวสำเร็จได้ในเวลา แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่ในชุมชนชนบทภาคใต้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือร่วมกันทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันจนสำเร็จตามความต้องการ

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง คนในชุมชนชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือในการทำงานแปรรูปอาหาร ดังตัวอย่าง

....แม่เคยตำกุ้งเป็นครั้งละหลายสิบครก บางทีก็ไปช่วยเพื่อนบ้านตำ ก็ไม่ได้ค่าจ้างค่าอนอะไรนอกจากจะได้กะปามาไว้กินบ้างเท่านั้น

นั่นเป็นคำตอบแทนที่คนในหมู่บ้านเขามักจะให้กับ...

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 75)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน คนที่เสร็จงานก่อนก็ยินดีช่วยเพื่อนบ้านใกล้เคียง ดังเช่น การทำกะปิโดยจะไม่รับค่าจ้าง ทุกคนช่วยเหลือพึ่งพา แสดงให้เห็นว่าคนในชนบทภาคใต้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

3) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ผู้ใหญ่กับเด็กในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังที่รอฮีมไปช่วยบังแบบทำงานและได้สิ่งของตอบแทนเป็นสินน้ำใจ ดังตัวอย่าง

รอฮีมมองหน้าแกยิ้ม ๆ เหมือนกับจะแสดงความขอบคุณทุกครั้งที่เขาไปช่วยทำอะไร บังแบบจะแบ่งสันปันส่วนของที่ได้มาให้เขาจนมากมายเสมอ มากเสียจนเขาเองต้องเกรงใจทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการคຸຍหອຍ ตัดไม้ส่งหลุมถ่าน หรือทำอะไร

(บองหลา. 2538 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่กับเด็กในชนบทภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ดี เด็กช่วยผู้ใหญ่ทำงานโดยไม่ต้องว่าจ้าง ผู้ใหญ่แบ่งสันปันส่วนของที่ได้มาให้เด็กที่ช่วยงาน เด็กขอบคุณผู้ใหญ่ที่ให้ของไม่ได้เอาเปรียบเด็ก แสดงให้เห็นว่าคนในชนบทภาคใต้ทั้งผู้ใหญ่และเด็กมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า สมาชิกในชนบทภาคใต้ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มี ความรักพึ่งพากัน แสดงให้เห็นว่า ลูกมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กในชนบทภาคใต้เป็นความใกล้ชิดสนิทสนม เป็นมิตรที่ดีต่อกัน สนิทสนมรักใคร่ ช่วยเหลือกัน เพราะเติบโตขึ้นมาด้วยกัน เรียนด้วยกัน จึงสนิทกันมาตั้งแต่เกิดมา มีความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร เด็กกับเด็กเอาใจใส่กัน คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันที่ดี ทุกคนร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้ เป็นความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน ระหว่างพ่อแม่ญาติ เด็กและเพื่อนบ้านในชุมชน

3.3 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้

วัฒนธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตามความเชื่อของกลุ่มชนนั้น ๆ มนุษย์ได้ปฏิบัติ ตกทอดเป็นแบบแผนการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างน้อย 1 ช่วงอายุคน จากการศึกษานวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์จัง มีภาพสะท้อนที่เป็นวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้ แบ่งเป็น ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น และการใช้ภาษา

3.3.1 ความเชื่อ

ความเชื่อ เป็นความรู้สึกยึดมั่นถ้อยมั่นศรัทธาของมนุษย์ในสิ่งต่าง ๆ ที่จะบังเกิดอะไร ให้ได้ตามคาดหวัง จึงมีการกระทำและปฏิบัติต่อความเชื่อโดยทำในทางที่ถูกที่ควร เพื่อให้สำเร็จผล ความเชื่อมีหลายประเภท ได้แก่ ความเชื่อไสยศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์จัง ได้สะท้อนภาพวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความเชื่อแบบดั้งเดิม

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึง ชาวชนบทภาคใต้มีความเชื่อเรื่องเทพผู้รักษาข้าว คือ แม้โพสพชนบทภาคใต้เป็นเทพเป็นเทวดาที่จะดูแลรักษาข้าวให้ได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แม้โพสพนี่อะไรละขวด...” แดงน้อยแอบกระซิบถามขวด เบา ๆ ขณะที่เดินเคียงคู่กันออกจากวงเพื่อไปเตร็ดเตร่ชาวบ้านที่กำลัง มุงหลังคาอยู่ “ก็...ชาวปักษ์ใต้เชื่อว่าแม้โพสพนี่เป็นเทพผู้รักษา ข้าว ข้าวในนาจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับเทพหรือเทวดาผู้หญิงองค์นี้... ที่กรุงเทพฯ ไม่มีแม้โพสพเธอ...”

(ดงคนตี. 2547 : 73)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ชาวชนบทภาคใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับแม้โพสพ ถือว่าเป็น เทพีแห่งข้าวคอยดูแลรักษาให้ปลูกข้าวได้ผลสำเร็จ เพราะการทำนาของชาวภาคใต้ต้องพึ่งพาธรรมชาติ จึงมีความเชื่อว่าจะต้องบูชาเทพผู้มีอำนาจบันดาลให้มีข้าวอุดมสมบูรณ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และ ทำพิธีบูชาแม้โพสพตามความเชื่อที่สืบทอดกันมา เป็นประเพณีของชุมชนชนบทภาคใต้

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึง ความเชื่อเรื่องผี เด็กชนบทภาคใต้ไม่กล้าผ่าน บริเวณวัดคนเดียว เพราะกลัวผีหลอก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่เคยมีเด็กคนไหนกล้าเดินผ่านบริเวณนี้คนเดียวแม่ใน ยามกลางวัน ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะความกลัวผี ซึ่งพวกเขาไม่เคย เห็นรู้จักตัวมาก่อน

(ดงคนตี. 2547 : 99)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เด็กในชนบทภาคใต้มีความเชื่อเรื่องผีว่าเป็นวิญญาณคนตาย มีอำนาจบันดาลให้เกิดเหตุร้ายหรือป่วย เด็กมีความเชื่อว่า มีผีอยู่ที่วัด เพราะเป็นสถานที่ประกอบพิธีเผาศพ จึงมีวิญญาณคนตายหรือผีอยู่ในวัด เด็กในชนบทภาคใต้ไม่กล้าเดินผ่านบริเวณวัดคนเดียวเพราะเชื่อและกลัวว่ามีผีจะมาหลอกทำให้ไม่สบายได้

นวนิยาย เรื่องบองหลา ได้กล่าวถึง เทศกาลสงกรานต์ เป็นวันที่สำคัญสำหรับคนในชนบทภาคใต้ มีความเชื่อว่าเป็นวันที่ทุกคนจะหยุดทำงานและทำบุญ ไม่มีเด็กวิ่งเล่นในทุ่งหรือป็นขึ้นต้นไม้ เพราะเชื่อกันว่า รุกขเทวดาและภูตผีในท้องทุ่งหยุดทำงาน จะไม่คุ้มครองในวันนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วันที่ทุกคนจะหยุดทำงานกันโดยเด็ดขาด ลูกหลานของคนในหมู่บ้านไม่ว่าจะไปทำงานที่ไหน ก็จะต้องกลับมาทำบุญตามประเพณี จะไม่มีเด็กวิ่งเล่นในทุ่งหรือขึ้นต้นไม้ เพราะล้วนเชื่อกันว่าวันนี้เหล่ารุกขเทวดาและภูตผีในท้องทุ่ง ในต้นไม้ ในบ้านเรือนจะหยุดคุ้มครอง เพราะรุกขเทวดาเหล่านั้น ก็จะออกเที่ยวเล่นสนุกสนานรับศกใหม่เช่นกัน

(บองหลา. 2538 : 66)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีความเชื่อเรื่องเทวดาผี วิญญาณที่จะคุ้มครองผู้บูชา ดังที่ในประเพณีสงกรานต์ เป็นเวลาที่หยุดทำงาน มีการทำบุญตามประเพณี และมีความเชื่อว่ารุกขเทวดาหรือเทวดาที่รักษาป่าและภูตผีที่คุ้มครองคนในวันปกติจะออกไปสนุกสนาน เช่นเดียวกับมนุษย์ จึงหยุดคุ้มครองบ้านเรือนในเวลาดังกล่าว จึงไม่มีเด็กคนใดกล้าวิ่งเล่นในทุ่งนาหรือขึ้นต้นไม้ในวันนี้ เพราะรุกขเทวดาและภูตผีจะไม่คุ้มครองให้ปลอดภัย อาจเกิดอุบัติเหตุได้

นวนิยาย เรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ย่าที่มีความเชื่อว่า ในวันสงกรานต์เทวดาไม่อยู่คุ้มครองศาลาของหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ย่าออกอุทานพร้อมกับพูดไปถึงลุงแดงขึ้นมา น้าเหล่านีทานของเด็กทั้งสอง และพูดถึง “หน้าบ้าน” อันหมายถึงศาลาหน้าบ้านที่ผู้คนมาชุมนุมเล่นอะไรสนุกสนานกันอยู่อีกครั้ง

“พวกมึงอย่าไปเล่นอะไรกับเขาเลย ของพวกนั้นไม่ดี...แล้วก็อย่าชนให้มาก วันนี้ผีสงเทวดาไม่อยู่ไม่คุ้มครอง เป็นอะไรขึ้นมาแล้วจะเจ็บหนัก”

(บองหลา. 2538 : 66)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีความเชื่อแบบดั้งเดิมในประเพณี วันสงกรานต์ เชื่อว่า ผีสาวเทวดาที่คุ้มครองศาลาของหมู่บ้านให้ทุกคนที่มาทำกิจกรรมด้วยกันให้ปลอดภัยได้ไม่ทำงานตามปกติ จึงใช้ความเชื่อสอนเด็ก ๆ ไม่ให้เล่นซุกซนในศาลา เพราะไม่มีเทวดาคุ้มครอง

นวนิยาย เรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องวิญญาณที่ดูแลแผ่นดิน เรียกว่า พระแม่ธรณี ว่าเป็นเทพที่มีอยู่ในธรรมชาติแวดล้อม และจะไม่รบกวนในเวลาที่กำลังจะเก็บเกี่ยวข้าวในนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เอี้ยคซึ่งใส่เสื้อสีกากีผ้าปานโหลเดินตามหลังบองหลา
ชนิดมืออยู่ไม่สุข เขาเอามือระช้าวที่กำลังจะกลายจากสีเขียวเหลือง
ไปตลอดทาง จนบองหลาต้องหันมาเตือน
“เอ็งอย่าเอามือระชิว เม็ดที่สุกแล้วมันจะร่วงหมด ย่าเคย
บอกนี่ว่า...มันบาบ นางธรณีไม่ชอบ...แล้วต่อไปเอ็งจะจน จะไม่มี
ข้าวกิน”

(บองหลา. 2538 : 27)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีความเชื่อว่าทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะข้าวมีพระแม่ธรณี ที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยคุ้มครองให้เจริญเติบโต เพื่อเป็นอาหารสำคัญของมนุษย์ และจะดูแลไม่ให้สูญหาย จึงไม่ควรทำให้ข้าวตกลงพื้นดิน เป็นสิ่งที่รบกวนการปกป้องคุ้มครอง การปลูกข้าวของพระแม่ธรณี ควรจะปฏิบัติตัวเพื่อบำรุงรักษาเพราะต้นข้าวอย่างดี โดยการเคารพเทพที่ดูแลพื้นดินและการปลูกข้าว ถ้าไปรบกวน ก็จะไม่คุ้มครอง ทำให้ข้าวเสียหาย ไม่มีข้าวกิน และไม่มีรายได้จากการขายข้าว

2) ความเชื่อทางศาสนา

คนไทยนับถือศาสนาพุทธ ได้รับการสั่งสอนและยึดมั่นในคำสอนให้ทำกรรมดี ซึ่งจะให้ผลตอบแทนที่ดี เป็นความเชื่อเรื่องกรรม นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนความเชื่อทางศาสนาพุทธ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยาย เรื่อง ดงคนตีได้ กล่าวถึงลุงหลิวสอนให้เด็ก ๆ รู้ว่าต้องเป็นคนดี ทำดีจึงจะได้สิ่งที่ดี เป็นความเชื่อในเรื่องกรรมของคนในชนบทภาคใต้ที่ได้อิทธิพลจากการนับถือศาสนาพุทธ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เออ...เป็นยั้งนั่นแหละ พวกเอ็งทุกคนจำไว้เถอะ คนดีต้อง
ได้ดี หมั่นทำความดีไว้มาก ๆ เถอะ ลักวันความดีนั้นก็จะหวนมา
สนองเราเองแหละ หากเอ็งไม่เชื่อลองไปถามท่านสมภารดูซิ...”

พระพุทธเจ้าก็ว่าไว้อย่างนั้น...เดี๋ยวข้าต้องไปช่วยพวกนั้นวิดมั่งแล้ว
หละ เอาเปรียบมันมานานแล้ว...”

(ดงคนตี. 2547 : 84)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้เชื่อตามคำสอนของศาสนาพุทธ ว่าทำดีได้ดี ศาสนาสอนว่าคนทำดีจะได้รับผลดีตอบแทน คนทำไม่ดีจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีในชีวิต เป็นคำสอนให้ลูกหลานต้องทำตัวเป็นคนดีและทำสิ่งที่ดี จึงจะดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่น ผู้ใหญ่ในชนบทจึงสั่งสอนลูกหลานตามแนวของพุทธศาสนาและทำประโยชน์ให้ชุมชนและคนอื่น ๆ ตลอดมา

จากตัวอย่างดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในชนบทภาคใต้มีความเชื่อด้านไสยศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา ด้านความเชื่อดั้งเดิม มีความเชื่อเกี่ยวกับแม่โพสพ ถือว่าเป็นเทพีแห่งข้าวคอยดูแลรักษาให้ปลูกข้าวได้ผลสำเร็จ เชื่อว่ามีพระแม่ธรณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยคุ้มครองให้เจริญเติบโต มีความเชื่อเรื่องผีว่ามีอำนาจบันดาลให้เกิดเหตุร้ายเจ็บป่วย มีความเชื่อเรื่องเทวดา ผี วิญญาณที่จะคุ้มครองผู้บูชาในด้านความเชื่อทางศาสนา ชาวชนบทภาคใต้นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อว่า คนทำไม่ดีจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีในชีวิต เป็นคำสอนให้ลูกหลานต้องเป็นคนดี และทำสิ่งที่ดี จึงจะมีชีวิตอย่างราบรื่น

3.3.2 ประเพณี

ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เป็นระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ จึงได้สะท้อนถึงประเพณีของคนในชนบทภาคใต้หลายด้าน โดยให้แนวคิดที่ว่าควรจะสืบทอดและธำรงรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ประเพณีสงกรานต์

ตามความเชื่อของภาคใต้ ประเพณีสงกรานต์ เป็นเทศกาลหรือช่วงเวลาแห่งการผลัดเปลี่ยนเวลา มีความเกี่ยวข้องกับเทวดา และเป็นวันว่างจากการทำงาน จึงมีประเพณีต่าง ๆ แบ่งเป็นก่อนวันสงกรานต์ และในวันสงกรานต์ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนถึงประเพณีของคนในชนบทภาคใต้

(1) ประเพณีก่อนวันสงกรานต์

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึงพ่อแม่ของแดงน้อยมาที่บ้านปู่ และซื้อเสื้อผ้าใหม่มาฝากจากกรุงเทพ เป็นการปฏิบัติก่อนวันสงกรานต์ของชนบทภาคใต้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อกับแม่ซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่มาฝากจากกรุงเทพฯ สองชุด
รวมกับของเก่าที่แม่จัดมาให้ครั้งแรกก็ร่วมสืบทอด เด็กชายรับรู้
ประเพณีวันว่างจากปู่มาก่อนแล้ว เขารู้ว่าวันว่างทุกคนจะต้องสวม
เสื้อผ้าชุดใหม่ แต่เขาก็สังเกตเห็นว่าเพื่อน ๆ บางคนไม่มีเสื้อผ้าใหม่

เลย อย่างเจ้าอิมหนักเล่านิทานนั้น อย่าวว่าแต่ชุดใหม่เลย กระทั่งชุด
เก่าก็มีอยู่ไม่เกินสองชุดกระมัง

(ดงคนตี. 2547 : 100-110)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเทศกาลสงกรานต์เป็น
วันว่าง เป็นวันขึ้นปีใหม่ที่กำหนดเป็นประเพณีวันสงกรานต์ เช่นเดียวกับคนในภาคอื่น เป็นวันสำคัญ
สำหรับชาวชนบทภาคใต้ ถือว่าเป็นช่วงที่เตรียมตัวก่อนถึงวันปีใหม่ ทุกครัวเรือนจะต้องเร่งทำงานที่
ค้างค้างให้เสร็จเรียบร้อย เตรียมเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้ใส่ คนมีเงินจะต้องใส่เสื้อผ้าชุดใหม่ แต่คนที่ยากจนมาก
จะไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ในวันปีใหม่ จึงเป็นประเพณีที่สะท้อนถึงฐานะของครอบครัวแต่จะ
ครอบครัวด้วย

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึงเวลาก่อนวันสงกรานต์หนึ่งวัน แดงน้อยกับ
ขวดช่วยกันทำความสะอาดบ้านและเครื่องมือทำงานที่เรียกว่า “แซ่ครกแซ่สาก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก่อนวันว่างหนึ่งวัน แดงน้อยกับขวดช่วยย่ำปัดกวาดบ้าน
ย่ำบอกว่าก่อนวันว่างชาวบ้านทุกคนต้องทำความสะอาดบ้านให้
เรียบร้อย ทั้งยังบอกว่าต้องเก็บเครื่องมือในการทำงานให้หมด ทั้ง
จอบ เสียม และครกสากแดงน้อยกับขวดช่วยกันเอาสากที่ย่ำกับแม่
ของขวดให้ซ่อมสาเป็นประจํารวมเข้าด้วยกัน แล้วใช้เชือกด้ายสี
แดงขาวผูกไว้ จากนั้นจึงนำไปแช่ไว้ในครกที่ย่ำเอาน้ำใส่ไว้ก่อนแล้ว
ย่ำบอกว่านี่เป็นการ “แซ่ครกแซ่สาก” ที่เป็นประเพณีมาแต่โบราณ

(ดงคนตี. 2547 : 100-110)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ให้ความสำคัญกับเทศกาล
สงกรานต์ เป็นวันที่เว้นว่างจากการทำงาน นอกจากจะไปทำบุญตักบาตรที่วัดและสรงน้ำพระพุทธรูป
ตามประเพณีสงกรานต์แล้ว ก่อนถึงวันสงกรานต์ทุกครัวเรือนจะต้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน
เก็บของเครื่องมือทำงานให้เรียบร้อย ทำความสะอาดต้อนรับปีใหม่ ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้
คือ การทำพิธีแซ่ครกแซ่สาก เพราะเป็นเครื่องมือในการตำข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร หุงเป็นอาหารใน
ครอบครัว จึงต้องเอาใจใส่ทำความสะอาดเป็นประจำวันทุกสงกรานต์

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ทุกคนในวันนี้จะหยุดงาน ลูกหลานจะ
กลับมาทำบุญตามประเพณี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วันนี้เป็นวันว่าง เป็นแรมสิบห้าค่ำเดือนห้าบองหลารู้จาก
หนังสือเรียนว่า วันว่างที่บ้านเขานั้นทางภาคกลางหรือที่ไหน เขา
เรียกว่า วันตรุษสงกรานต์ แต่อย่างไรก็ตาม เขามีความเชื่อว่า

จะต้องไม่มีวันสงกรานต์ที่ไหนซึ่งสนุกสนานเท่ากับวันว่างที่หมู่บ้าน
เขาเป็นแน่

วันนี้ทุกคนจะหยุดทำงานกันโดยเด็ดขาด ลูกหลานของคน
ในหมู่บ้านไม่ว่าจะไปทำงานอยู่ที่ไหนก็ต้องกลับมาทำบุญตาม
ประเพณี

(บองหลา. 2538. : 66)

จากตั้งอย่างจะเห็นได้ว่า ชาวชนบทภาคใต้มีประเพณีวันสงกรานต์ ในวันแรม
สิบห้าค่ำเดือนห้า เป็นวันว่างที่สนุกสนาน ทุกคนจะหยุดทำงาน ลูกหลานของคนในหมู่บ้านภาคใต้ที่
ออกไปทำงานที่อื่น จะกลับมาทำบุญร่วมกับครอบครัว สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัว
ของคนในชนบทภาคใต้

(2) ประเพณีวันสงกรานต์

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงชาวบ้านในชนบทภาคใต้มีการปฏิบัติตาม
ประเพณีในวันสงกรานต์ การละเล่นเพื่อฉลองเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ ดังตัวอย่าง

“ขอบอกว่าหากแดงน้อยอยู่จนถึงสงกรานต์หรือวันว่างก็
จะรู้ว่าในวันนั้นมีความสนุกสนานอย่างไรบ้าง” “เขาจะมี
อะไรบ้างละ” “มีเยอะแยะเลย ตอนเช้าจะชนวัวในทุ่ง” หลายคู่
ด้วยนะ จากนั้นก็มีการหว่านลูกกำพริก... เขาจะใช้ลูกหมาก ลูก ๆ
นั้นแหละแล้วก็โยนลงไปในทุ่งที่มีพวกเด็ก ๆ คอยแย่งกันอยู่ก่อน
แล้ว ใครแย่งได้ก็ลูกก็เอา” มาแลกเงินกับกรรมการ ปีที่แล้วแลกได้
ลูกละบาท ผมยังได้ตั้ง 6 ลูก...แลกแล้วเอาไปซื้อขนมจิ้นกิน ขนมก็
มีขายเยอะแยะ ”

(ดงคนดี. 2547 : 49)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ถือวันสงกรานต์เป็นเทศกาลที่
เป็นประเพณีที่สำคัญมาก เป็นประเพณีที่มีกิจกรรมเฉลิมฉลองที่สนุกสนาน ในชนบทภาคใต้เมื่อทำบุญ
ทางศาสนาแล้วก็จะมีการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญที่ทำให้ชาวชนบทภาคใต้มีความผูกพันกัน คือ วัชชน
การหว่านลูกกำพริก การเล่นกร็อกแกร็ก สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ให้ความสำคัญกับ
ประเพณีวันสงกรานต์มากและจะเล่นสนุกสนานด้วยกัน

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง ปู่เล่ากิจกรรมที่ทำในประเพณีเกี่ยวกับวัน
สงกรานต์ให้แดงน้อยฟัง เช่น ปล่อยสัตว์ ไม่ผูกมัดสัตว์ ไม่มีการทำงาน และมีข้อห้ามหลายอย่าง
เกี่ยวกับการไม่ทำงานในวันนี้ นอกจากนี้ ลูกต้องแสดงกตัญญูต่อผู้เฒ่าผู้แก่ มีพิธีการสรรหว่าผู้เฒ่าแสดง
ความถึงคารวะและความกตัญญู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปู่เล่าให้แดงน้อยฟังอีกว่า ในวันว่างนั้นชาวบ้านภาคใต้จะ
ปล่อยสัตว์เลี้ยงเป็นอิสระ ไม่ผูกมัดมันจะไปหากินที่ไหนก็ตามใจ
มัน และในวันที่ว่านี้จะไม่ทำงานเป็นอันขาดทุกคนจะว่างจริง ๆ ทั้ง
ยังมีข้อ..... และในวันนี้ลูกหลานจะแสดงกตัญญูต่อผู้เฒ่าผู้แก่หรือ
ญาติผู้ใหญ่ โดยการซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ไปให้ หรืออาจจะให้มีการสระ
หัวผู้เฒ่าผู้แก่เหล่านั้นเพื่อแสดงความคารวะเรียกการสระหัวผู้ใหญ่
ในวันนี้ว่า “สระหัววันว่าง” เป็นต้น

(ดงคนดี. 2547 : 111)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า วันสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย
มีกิจกรรมประเพณีหลายอย่างตามความเชื่อ การปล่อยสัตว์ให้มีอิสระเป็นประเพณีที่สำคัญมาก
และห้ามกระทำการใด ๆ หรือทำงานในช่วงวัน ชาวชนบทภาคใต้เชื่อกันว่า ญาติพี่น้องที่อยู่ที่ได้ก็ต้อง
กลับบ้านมาเพื่อแสดงความกตัญญู โดยให้เสื้อผ้าชุดใหม่ และรดน้ำญาติผู้ใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเทศกาลสงกรานต์วันว่างเป็นวัน
ขึ้นปีใหม่ของไทยเหมือนกับประเพณีวันสงกรานต์ภาคอื่น เป็นวันสำคัญสำหรับชาวชนบทภาคใต้
ทำบุญตักบาตรที่วัดและสรงน้ำพระพุทธรูปตามประเพณีสงกรานต์ ก่อนถึงวันสงกรานต์ทุก
ครัวเรือนจะต้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน เก็บของ และเครื่องมือทำงานให้เรียบร้อย มีกิจกรรมที่ทำ
ในประเพณีหลายอย่างตามความเชื่อ ปล่อยสัตว์ให้มีอิสระ และห้ามกระทำการใด ๆ หรือทำงานในช่วง
ว่าง และยังมีการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญที่ทำให้ชาวชนบทภาคใต้มีความผูกพันกัน คือ วัวชน
การหว่านลูกกำพริก การเล่นกรรุดเกร็ก

2) ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ประเพณีตำข้าวเม่าเป็นประเพณีเกี่ยวกับการทำมา
หากิน คือ การปลูกข้าวของชาวนา เป็นการปฏิบัติตามประเพณีเพื่อต้อนรับฤดูเก็บเกี่ยวข้าว
ดังตัวอย่าง

งานตำข้าวเม่าต้อนรับฤดูเก็บเกี่ยวมาถึงอีกครั้งหนึ่งแล้ว
เป็นประเพณีทุกปี ที่ผู้คนในหมู่บ้านนี้จะต้องมาตำข้าวเม่าหน้าบ้าน
ผู้ใหญ่ ในช่วงที่ข้าวในนาเริ่มเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นเหลือง ข้าวที่
เก็บมาจากนาชุดแรก จะนำมาตำเป็นข้าวเม่าแจกจ่ายแลกเปลี่ยน
กันและกันโดยทั่วหน้า

ผู้ใหญ่ นั้นจะได้ข้าวเม่ามากที่สุด เพราะทุกคนที่มาตำข้าว
คีนี่ จะต้องเก็บส่วนหนึ่งไว้ให้ตามประเพณี

(บองหลา. 2538 : 41)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้มีประเพณีที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการทำงาน คือ เก็บเกี่ยวข้าวที่ออกรวงเป็นครั้งแรกจะนำมาตำเป็นข้าวเม่า เป็นประเพณีที่แสดงถึงความสุขต้อนรับฤดูเก็บเกี่ยวทุกปีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวนาจะเก็บเกี่ยวข้าวที่เริ่มจะแก่ เมล็ดข้าวมีสีเหลืองอมเขียวหรือมีสีเหลืองเกือบทั้งรวงนำมาทำข้าวเม่า แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนในชุมชนภาคใต้มีประเพณีที่ผูกพันอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ในชุมชนที่ทำนาและมีความร่วมมือกันในครอบครัวและในชุมชน ทำให้สังคมชนบทภาคใต้มีความเข้มแข็งมั่นคง

3) ประเพณีทางศาสนา

นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง สะท้อนภาพคนในชนบทภาคใต้ว่า มีคนอยู่อาศัยในภูมิภาค มีการนับถือศาสนาอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ คนที่นับถือศาสนาพุทธ และคนที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยกล่าวถึงประเพณีทางศาสนาทั้งสองศาสนา ดังนี้

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง ประเพณีของชาวใต้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นชาวบ้านชนบทภาคใต้มีความเชื่อและมีประเพณีถือศีลตลอดในเดือนรอมะฎอนเป็นความเชื่อสำคัญทางศาสนา ตลอดทั้งเดือน ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ๆ จะไม่กินอาหารและน้ำในเวลากลางวันที่มีแสงพระอาทิตย์ ดังตัวอย่าง

เดือนนี้เป็นเดือนสำคัญ ที่รอฮิมได้รับรู้มาแต่เริ่มจำความ
ได้ เขาจำจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ประจำหมู่บ้าน จำจาก คำ
บอกของแม่และพ่อว่า ในวันขึ้นหนึ่งค่ำเดือนเก้านั้นเป็นเดือนร
มะฎอน...ที่จำได้แม่นก็เพราะว่าในเดือนนี้ทั้งเดือน ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก
ๆ ที่โต ๆ กว่าเขาจะไม่กินอะไรเลยตอนกลางวัน ทั้งยังมี
รายละเอียดอะไรมากมายจนเกินที่เขาจะจำได้หมด ที่เขาจำไม่ได้
คงเป็นเพราะเขาไม่เคยปฏิบัติด้วยตัวเองมาก่อนนั่นเอง

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 99)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้กลุ่มหนึ่งที่นับถือศาสนาอิสลาม จะยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อ มีประเพณีสืบทอดในเดือนรอมะฎอน เป็นเดือนสำคัญสำหรับชาวไทยมุสลิม ในชนบทภาคใต้มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกับชาวพุทธ แต่มีประเพณีที่จะปฏิบัติตามความเชื่อในศาสนาโดยอดอาหารและน้ำในช่วงเวลากลางวันในเดือนรอมะฎอนเป็นประเพณีที่สืบทอดตลอดมาในกลุ่มคนไทยมุสลิม

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ประเพณีทำบุญของคนไทยพุทธ ชาวบ้านจะเอาอาหารถวายพระและพระฉันในวันสำคัญ แล้วจะนั่งล้อมวงร่วมกันกินอาหารที่เหลือจากการถวายพระอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนในชนบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทั้งครูสมทรง ย่าและอาคนเป็นเจ้านายป่าไม้ที่เพิ่งกลับมา บ้านเก่าเมื่อวันวาน กำลังนั่งตั้งวงกินข้าวกันหลังพระฉันเสร็จอยู่ เป็นธรรมเนียมของคนบ้านเขาอีกอย่างที่เป็นวันสำคัญเช่นนี้ เมื่อเอา อาหารถวายพระและพระฉันเสร็จแล้ว ก็จะนั่งล้อมวงกินอาหารที่เหลือฉันในปิ่นโตนั้นกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา บ้างก็ยึดเอาลาน ทรายได้ต้นไม้ใหญ่ บ้างก็ยึดเอามุมบางมุมในโรงฉันนั้นแหละตั้งวง

(บองหลา. 2538 : 70)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ที่นับถือศาสนาพุทธมีประเพณี ทำบุญถวายอาหารแด่พระสงฆ์ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ จะนำอาหารถวาย พระเป็นการทำบุญเพื่อทำความดี มีอาหารมากมาย เหลือจากถวายพระ จะนั่งล้อมวงกินอาหารอย่าง พร้อมหน้าพร้อมตา เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดตลอดมาของชนบทภาคใต้

4) ประเพณีเฉพาะกลุ่ม

นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนประเพณีจากประสบการณ์ของเขาเอง มีประเพณีเฉพาะในโรงเรียน และประเพณีเฉพาะกลุ่มมุสลิม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ประเพณีในโรงเรียน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ประเพณีเฉพาะที่โรงเรียนของโรงเรียนใน ชนบทภาคใต้ นักเรียนจะต้องนำอาหารมารับประทานร่วมกัน ทำอาหารปิ่นโตไปโรงเรียนในวัน ปิดเทอม เป็นแนวปฏิบัติที่สืบทอดกันมา เป็นประเพณีของโรงเรียนในชนบทภาคใต้ที่มีเอกลักษณ์ ดังตัวอย่าง

นั่นคือวันนี้ บองหลาจะต้องเอาปิ่นโตไปโรงเรียน เพราะ วันนี้เป็นวันบอกลสอบและปิดเทอมปลาย ประเพณีที่สืบทอดกันมาทุก ๆ ปีของโรงเรียนก็คือ ในวัน ปิดเทอมปลาย หลังสอบไล่แล้ว เด็ก ๆ ต้องคุดหรือเอาอาหารใส่ ปิ่นโตมากินร่วมกัน

(บองหลา. 2538 : 49)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในชนบทภาคใต้มีประเพณีในวัน ปิดเรียน นักเรียนทุกคนจะเอาปิ่นโตใส่อาหารนำไปโรงเรียน เป็นการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาเป็น ประเพณีทุก ๆ ปีของโรงเรียนในชนบทภาคใต้ในวันก่อนปิดเทอม เป็นวันประกาศผลสอบและจะปิด เทอมปลายเป็นเวลานาน นักเรียนและครูจะไม่ได้พบกัน จึงถือว่าเป็นวันที่สำคัญมากสำหรับนักเรียนที่ จะมีความรู้สึกที่ดีต่อกันที่จะได้พบเพื่อนและครู ทำกิจกรรมที่แสดงความรักก่อนจากกัน จึงมีประเพณี สืบทอดมาตลอดในโรงเรียนในชนบทภาคใต้

(2) ประเพณีการแต่งกายของชาวมุสลิม

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง การแต่งกายที่ต้องปฏิบัติเป็นประเพณีของผู้ชายไทยมุสลิมเมื่อไปปฏิบัติศาสนากิจที่สุเหร่า คนในชนบทภาคใต้มีการแต่งกายเฉพาะและถือเป็นประเพณีการแต่งกายที่บอกถึงการนับถือศาสนา ในตอนที่แม่ให้รอฮีมสวมหมวกผ้า สวมเสื้อและนุ่งโสร่งตามประเพณีของชาวมุสลิม เชื่อว่าต้องแต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อยจึงจะได้บุญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รอฮีมนุ่งโสร่งพื้นขาว มีลายขวางเป็นหมากรุกสีฟ้าอ่อน
 สวมเสื้อผ้าปานบางสีขาวดูกลมรุ่มร่าม
 มันเป็นชุดใหม่ที่แม่เพิ่งซื้อหามาให้ตอนที่ได้อำนาจเทีย
 สุดท้ายเมื่อน้ำก่อนนี้เอง ลิงแถมพกที่ทำให้เขารู้สึกแปลก ๆ ก็คือ
 แม่ให้เขาสวมหมวกผ้าสีขาวทรงกลมเหมือนกะลาอีกด้วย
 รอฮีมรู้สึกไม่เคยชินกับการสวมหมวกเช่นนี้ แต่แม่บอกว่า
 มันเป็นประเพณี การไปสุเหร่ามันต้องแต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อย
 เช่นนี้จึงจะได้บุญ

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 101)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีประเพณีการแต่งกายไปสวดมนต์ที่สุเหร่าทุกวันศุกร์ เป็นประเพณีการแต่งกายที่สืบทอดมา คือ การไปสุเหร่าต้องแต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อย นุ่งโสร่งพื้นขาว สวมเสื้อผ้าปานบางสีขาว สวมหมวกผ้าสีขาวทรงกลม การแต่งกายตามประเพณีนี้ แสดงว่าชนบทภาคใต้มีกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านเดียวกัน

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเทศกาลสงกรานต์วันว่างเป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันใหญ่สำหรับชาวชนบทภาคใต้ จะทำบุญตักบาตรที่วัดและสรงน้ำพระพุทธรูปตามมีกิจกรรมตามความเชื่อ ปลอ่ยสัตว์ให้มีอิสระ และห้ามกระทำการใด ๆ หรือทำงานในช่วงวันว่าง มีประเพณีที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการทำงาน คือ เก็บเกี่ยวข้าวที่ออกรวงเป็นครั้งแรกมานำมาตำเป็นข้าวเม่า แสดงถึงความสุขต้อนรับฤดูเก็บเกี่ยวทุกปีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวมุสลิมปฏิบัติตามประเพณีโดยอดอาหารและน้ำในช่วงเวลากลางวันในเดือนรอมฎอน ศาสนาพุทธมีประเพณีทำบุญถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ประเพณีเฉพาะที่โรงเรียนของโรงเรียนในชนบทภาคใต้ นักเรียนจะต้องนำอาหารรับประทานร่วมกันโดยการเอาอาหารใส่ปันโตไปโรงเรียนในวันปิดเทอม นอกจากนี้ คนที่นับถือศาสนาอิสลาม ยังมีประเพณีการแต่งกายไปสวดมนต์ที่สุเหร่าทุกวันศุกร์

3.3.3 การละเล่น

การละเล่นเป็นกิจกรรมการพักผ่อนความตึงเครียดในชีวิตของผู้ใหญ่และเด็ก โดยใช้เวลาร่วมกันเป็นประโยชน์ และเป็นกิจกรรมที่แฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์ สะท้อนให้เห็นคนในภาคใต้และการอยู่ร่วมกันในชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นการละเล่นของผู้ใหญ่และเด็กในชนบทภาคใต้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การละเล่นของเด็ก

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง เด็กที่เป็นพี่น้องของแดงน้อยไปเล่นว่าวในทุ่งหมู่บ้าน ปู่เป็นคนที่ทำว่าวให้ เด็กในชนบทถือการเล่นว่าวเป็นการเล่นที่สนุกสนานมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บายวันนี้ขวด แดงน้อยไปเล่นว่าวกับเพื่อน ๆ ในทุ่งหน้าหมู่บ้าน ถัดจากทุ่งนั้นไปเห็นวัดที่แดงน้อยเคยผ่านตอนจะเข้ามายังหมู่บ้านปู่ มองจากทุ่งจะเห็นซ้อฟ้าหลังคาโบสถ์อยู่ลิบ ๆ ขวดเอว่าวนกสีแดงเก่าที่ปู่เพิ่งทำให้เมื่อช่วงต้นฤดูร้อนออกมาจากรือนข้าว โดยยอมให้แดงน้อยเป็นคนถือว่าว ตัวเองถือขดเชือกเดินทำหน้า ทั้งยังบอกอยู่ไม่ขาดปากว่าจะบอกปู่ให้ทำว่าวนกอีกตัวเพื่อให้แดงน้อยเล่นคู่กับตน

(ดงคนดี. 2547 : 48)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า นอกจากวิถีชีวิตของคนในชนบทภาคใต้จะผูกพันกับวัฒนธรรมการปลูกข้าวและการนับถือพุทธศาสนา เมื่อมีเวลาร่วมกันก็จะพักผ่อนด้วยการเล่นเพื่อความเพลิดเพลินและสร้างความสัมพันธ์ในหมู่เด็ก ๆ คือ เด็กในชนบทภาคใต้ชอบเล่นว่าว เป็นว่าวที่ทำเป็นรูปแบบเลียนธรรมชาติ เช่น ว่าวนก และจะเล่นว่าวกันในฤดูร้อน เป็นว่าวที่ผู้ใหญ่ทำให้ โดยใช้วัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ แสดงถึงความรักความอบอุ่นในครอบครัว ผู้ใหญ่จึงทำของเล่นให้เด็ก ๆ ได้เล่นสนุกสนานกัน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลากับเด็กคนอื่นนิยมเล่นว่าว เล่นอี เล่นขีม้าข้ามเมือง และมีการละเล่นที่สนุกที่สุด ได้แก่ การไล่ตีตึกแตนในทุ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บนท้องฟ้าขาววาวกว้างในทุ่งหน้าศาลาโบราณ จะมีว่าวหลากสีลอยอยู่เต็มพอดกบาย เด็ก ๆ เจ้าของว่าวก็ยึดครองศาลากันคลาคล่ำ เด็ก ๆ คนไหนก็จะมากองกันอยู่ที่นี้เสียเป็นส่วนใหญ่ จับวงกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ เล่นโน่น เล่นนี่ไปตามประสา บ้างก็เล่นอี บ้างเล่นขีม้าข้ามเมือง บ้างก็เล่นว่าวตัวใหม่ที่เพิ่งได้มา

(บองหลา. 2538 : 63)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เด็กในชนบทภาคใต้มีการเล่นแบบง่าย ๆ ในเวลาว่างที่เหมาะสมกับพื้นที่กว้าง ๆ เล่นว่าวในทุ่ง ว่าวเป็นการเล่นของเด็กที่เสริมสร้างร่างกายที่เคลื่อนไหวในขณะเล่น ได้พัฒนาร่างกายควบคู่กับการพัฒนาอารมณ์ จิตใจและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน ๆ และยังเป็นการเล่นที่สำคัญ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการเล่นแบบอื่น เช่น เล่นอี่ เล่นขี้ม้าข้ามเมือง แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเห็นว่าชีวิตของเด็กในชนบทภาคใต้มีความสุขมาก

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึง เด็กชนบทภาคใต้ชอบเล่นลูกหวี เป็นการเล่นที่ใช้ลูกยางพาราหรือลูกประเป็นอุปกรณ์การเล่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลูกหวีเป็นการเล่นอย่างหนึ่งของเด็กภาคใต้ ทำโดยเอาลูกยางพาราหรือลูกประ มาเจาะเป็นรูเล็ก ๆ สองรูทั้งด้านหน้า ด้านหลัง จากนั้นจึงสอดเชือกด้ายเข้าไปผูกคล้องเป็นบ่วง ใช้หัวแม่มือสอดเข้าไปในวงด้ายทั้งสองด้าน ดึงเชือกให้ตึง ให้ลูกยางพาราหรือลูกประอยู่ตรงกลาง แล้วเกร็งให้เชือกหมุนพันเข้าหาตัว จากนั้นจึงดึงหัวแม่มือทั้งสองด้านให้เป็นจังหวะพร้อม ๆ กัน ลูกยางพาราหรือลูกประก็หมุนส่งเสียงหวี ๆ อยู่ไม่ได้ขาด

(ดงคนตี. 2547 : 88)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เด็กในชนบทภาคใต้มีการเล่นที่สนุกสนาน ใช้วัสดุในธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นของเล่น เรียกว่า ลูกหวี เป็นของเล่นพื้นบ้านทางภาคใต้ ใช้วัสดุหลัก คือ ลูกยางพาราหรือลูกประ เจาะเป็นรูเล็ก ๆ เป็นของเล่นแบบง่าย ๆ เป็นความคิดริเริ่มที่รู้จักใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาทำเป็นของเล่นด้วยกันในกลุ่มเด็ก ซึ่งแสดงถึงชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ที่เรียบง่าย มีความคิดริเริ่ม รู้จักธรรมชาติแวดล้อม และนำมาใช้สร้างความสุขได้ด้วยตัวเอง

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลากับเพื่อนได้เล่นสนุกสนานด้วยกัน คือ การไล่ตีต๊กแตนในทุ่ง เป็นการเล่นในหน้าร้อนอย่างหนึ่งที่เด็ก ๆ เล่นกันในทุ่งที่ยังมีซังข้าวหลงเหลืออยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ที่สนุกที่สุดเห็นจะได้แก่ไล่ตีต๊กแตนในทุ่ง

นี่เป็นกิจกรรมในหน้าร้อนอย่างหนึ่งที่บองหลากับเอียด พึงใจเสียนักหนา ทั้งคู่จะหาเรือวไม่ว่างที่มีกิ่งน้อยเยอะ ๆ มารวมมัดพอกำได้กระชับ จากนั้นก็เริ่มลงทุ่งที่ยังพอมีสังข้าวหลงเหลืออยู่ ประปรายตามซอกซางข้าว นั่นจะเริ่มมีหญ้าอ่อนโผล่เขียวขึ้นมาแซมไปทั้งทุ่งแล้ว

แล้วตี๊กแตนโขกร้ายจำนวนเป็นสิบเป็นร้อยก็กลายเป็นเป่า
ฝีมือของนักล่าน้อย ที่วิ่งพล่านกันอยู่ทั้งทุ่งด้วยความสนุกสนาน

(บงหลา. 2538 : 63)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การเล่นของเด็กในชนบทภาคใต้ชอบเล่นในทุ่งนาที่
โล่งกว้างโดยการไล่ตี๊กแตน เป็นการละเล่นในหน้าร้อนหลังการเก็บเกี่ยวข้าว จะมีแมลงลงมาอยู่ใน
กอพงข้าว เด็กจะสนุกสนานกับการวิ่งไล่ตี๊กแตน เด็กได้เคลื่อนไหว พัฒนาร่างกาย รู้จักคิด
สร้างสรรค์โดยใช้วัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ เป็นอุปกรณ์การเล่นในทุ่งนาได้สนุกสนาน

นวนิยายเรื่อง บงหลา ได้กล่าวถึง เด็กในชนบทภาคใต้มีการละเล่นแบบง่าย ๆ
ใช้วัสดุเป็นเครื่องเล่นที่หาได้จากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกเขาแบ่งกันออกเป็นสองฝ่าย มีเร็วไผ่ความยาวขนาด
คืบอันหนึ่งกับขนาด 2 คอกอีกอันหนึ่ง เป็นเครื่องมือในการเล่น ชุด
หลุมเล็ก ๆ ขึ้นหลุมหนึ่ง แล้วเอาไม้ไผ่อันสั้นวางบนหลุม จากนั้นก็
เอาไม้ที่ยาวกว่าสอดเข้าด้านล่าง และขวิดไม้สั้นไปให้ไกลที่สุด

จากนั้นคนขวิดไม้ ก็ต้องออกวิ่งวนไปรอบจุดสามสี่จุดที่เอา
ก้อนหินวางไว้ พร้อมกับร้อง “อี่ ๆ” ไปจนครบรอบ ถ้าอีกฝ่ายรับ
ไม้ที่ขวิดไปได้ก็หมายความว่า ฝ่ายขวิดจะแพ้และต้องกลายเป็นฝ่าย
ตั้งรับทั้งหมด

(บงหลา. 2538 : 31)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เด็กในชนบทภาคใต้มีการละเล่นจากธรรมชาติ ใช้ไม้
ไผ่เป็นของเล่น เรียกว่า เล่นอี่ มีวิธีการเล่นโดยชุดหลุมเล็ก เอาไม้ไผ่อันสั้นวางบนปากหลุม เอาไม้ที่ยาว
กว่าสอดเข้าด้านล่าง และขวิดไม้สั้นไปให้ไกลที่สุด เด็กสร้างวิธีการละเล่นเอง ได้ฝึกความแม่นยำ
การใช้สายตาประสานกับมือเพื่อขวิดไม้ไผ่ให้ลอยไป แสดงถึงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อออกแรงให้
เอาชนะเพื่อนตามกติกาการเล่น ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะในด้านการละเล่นที่เป็นประโยชน์ของ
เด็กภาคใต้

2) การละเล่นของผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวว่า ในตอนเช้าในวันสงกรานต์ ชาวภาคใต้จะมี
การละเล่นชนวัว เป็นกีฬาของผู้ใหญ่ชนบทภาคใต้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตอนเช้าวันว่าง แดงน้อยกับขวดและล้มเกลี้ยงอาบน้ำ
แต่งตัวเสียดเสียดเอี่ยมแต่ไก่โท่ ขวดบอกว่าตอนเช้าจะมีการชนวัว
ที่ทุ่งตรงศาลาหน้าหมู่บ้าน แดงน้อยเคยได้ยินกีฬาชนวัวของชาว

ภาคใต้จากพ่อแม่มาก่อน แต่ไม่เคยเห็นจริง ๆ ลักที่ จึงเกิด
ความรู้สึกอยากดูเป็นกำลัง

(ดงคนดี. 2547 : 11)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ในวิถีชีวิตชนบทภาคใต้ นอกจากเด็กจะเล่นสนุกสนานตามปกติ แล้วยังเรียนรู้การละเล่นของผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ที่เรียกว่าวันว่าง มีการชน เด็กในชนบทภาคใต้จะติดตามผู้ใหญ่ไปดูการชนวัวที่ทุ่งในหมู่บ้าน การชนวัวของภาคใต้มีเอกลักษณ์และมีเป็นกีฬาพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงมาก

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ในเทศกาลวันสงกรานต์ ชาวบ้านภาคใต้มีการเล่นพนันสนุกสนานร่วมกัน มีทั้งชนวัว ตีไก่ ไฮโล และไพ่ เป็นการละเล่นที่นิยมเล่นในประเพณีสงกรานต์ เป็นวันว่างที่เล่นได้อิสระ ดังตัวอย่าง

ตอนนี้ทั้งคู่อกำลังนั่งอยู่รอบวงไฮโลซึ่งบ้านเขาเรียก
“กรือกแกร็ก” ลุงห้วน อายุเกือบหกสิบเป็นคนเขย่าให้เด็ก ๆ แหวง
ตาละสลึงสองสลึงหรืออย่างสูงก็ไม่เกินคนละบาท

นี่ก็เป็นของที่ติดมากับประเพณีวันว่างอีกอย่างหนึ่ง
ในวันนี้ชาวบ้านจะมีการเล่นพนันกันอย่างครึกครื้น มีทั้งวัวชน
ตีไก่ ไฮโล และไพ่ แต่ก็ล้วนเป็นไปเพื่อสนุกสนานเสียมากกว่าเพื่อ
การเอาแพ้เอาชนะ เพราะวงเงินที่เล่นกันนั้นมักจะเป็น
จำนวนน้อย

(บองหลา. 2538 : 67)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในเทศกาลสำคัญ คือ เทศกาลสงกรานต์ คนในชนบทภาคใต้มีเวลาว่างจากการทำงานหนักมาตลอดปี ได้หยุดทำงานในเทศกาลวันสงกรานต์และเล่นเพื่อพักผ่อนและสนุกสนานเพลิดเพลินได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนโดยเล่นการละเล่น เช่น วัวชน ตีไก่ ไฮโล และไพ่ เป็นการเล่นสนุกสนาน ไม่เน้นการเอาแพ้เอาชนะหรือเล่นพนัน เอาเงินทองกัน เป็นกิจกรรมสนุกสนานรื่นเริง เพื่อการเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ของไทย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เด็กในชนบทภาคใต้ชอบเล่นว่าว เป็นว่าวที่ทำเป็นรูปแบบเลียนธรรมชาติ มีลูกหวือ เป็นของเล่นที่ใช้วัสดุหลัก คือ ลูกยางพาราหรือลูกประ เป็นของเล่นแบบง่าย ๆ เป็นความคิดริเริ่มที่รู้จักใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ในหน้าร้อนหลังการเก็บเกี่ยวข้าว มีการวิ่งไล่ตีต๊กแตน ได้เคลื่อนไหวโดยใช้วัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ และใช้ไม้ไผ่เป็นของเล่น สำหรับผู้ใหญ่มีการชนวัว ตีไก่ ไฮโล และไพ่ เล่นในเทศกาลสงกรานต์

3.3.4 การใช้ภาษา

ภาษาใต้ หรือ ภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นภาษาท้องถิ่นที่ใช้เฉพาะสำหรับพูดติดต่อสื่อสารของคนภาคใต้ มีเอกลักษณ์แสดงความเป็นตัวตนของคนภาคใต้ แตกต่างจากภาษาของภาคอื่น ๆ ภาคใต้มีภาษาพูดประจำถิ่นที่มีลักษณะห้วน ๆ สั้น ๆ เป็นเอกลักษณ์ เรียกว่า “ภาษาใต้หรือแหล่งใต้” ภาษาที่ปรากฏในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ มีดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง การใช้ภาษาใต้เรียกเวลา สัตว์ที่นำมาทำอาหาร คนในชนบทภาคใต้จะใช้ภาษาท้องถิ่นแตกต่างจากภาคอื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นี่กว่าจะไปกันตีสิบเอ็ด* (ตีสิบเอ็ด เป็นการเรียกเวลาในภาษาถิ่นใต้ หมายถึง ห้าโมงเช้า)

“วันนี้น้ำใหญ่ น้ำลงเขียว... มึงคงได้ กุ้งสารส้มโอ* ไปฝากหมีหลายโลอยู่หรงอก จะได้ทำเคยไว้กิน...” (-กุ้งสารส้มโอ เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึง กุ้งฝอยที่ใช้ทำกะปิ)

“เออ เอ็งเตรียมตัวเถอะ เดี่ยวจะได้ขึ้นไปบ้านเอาปลาไปฝากหมี จะได้รับทำเสียก่อนที่มันจะพอง*” (พอง หมายถึงปลาไม่สด และเนื้อเละแล้ว)

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 42, 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีภาษาไทยถิ่นใต้ มีเอกลักษณ์มีความเป็นตัวตนของคนภาคใต้ แตกต่างจากภาษาภาคอื่น ๆ เช่น การเรียกเวลา 11 นาฬิกา เป็นตีสิบเอ็ด คำเรียก กุ้งฝอยที่ใช้ทำกะปิ เป็นกุ้งสารส้มโอ และเรียกลักษณะปลาไม่สดและเนื้อเละแล้ว มีคำที่ใช้คือพอง

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้มีภาษาเฉพาะถิ่น มีแตกต่างกับคนในเมือง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บองหลาเอ๋ยเสียงเบา ๆ ขึ้น ยางนู ที่เขาพูดนั้นหมายถึงหนังสือใครๆ ที่บ้านเขาเรียกหนังสือว่ายางนูกันทั้งนั้น บองหลาเองก็เพิ่งรู้ว่าภาษากลางเรียกอย่างนั้น ก็จาก ครูสมทรง ที่เพิ่งเข้ามาสอนใหม่ที่โรงเรียนนั่นแหละ

(บองหลา. 2538 : 21)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีภาษาถิ่น เป็นคำเรียกสิ่งของเฉพาะในภาคใต้ เช่น การเรียก ยางนู แตกต่างกับภาษากลางจะเรียกว่า หนังสือ

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึงชายหนุ่มภาคใต้กับแม่อาศัยอยู่ในชนา ดังตัวอย่าง

“มีชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ชราในชนา
 ท้ายไร่...ยังชีวิตสองแม่ลูกด้วยการเก็บผักหักฟันและหาของป่าไป
 ขายคนในตำบล ชัยชายนายนั้น.....”

(ดงคนตี. 2547 : 37)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชนาคือเป็นภาษาภาคใต้ หมายถึง กระท่อม หรือ กระต๊อบ เล็ก ๆ ที่สร้างเพื่อหลบลมหลบฝนเวลาออกไปเก็บหอยจับปลาที่เลี้ยงไว้ในกระชังที่อยู่กลางทะเล หรือที่ที่ชาวประมงไว้พักผ่อน แสดงถึงเอกลักษณ์ภาษาภาคใต้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนวัฒนธรรมของสังคม ชนบทในด้านความเชื่อ ประเพณี การละเล่น และการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชนบทภาคใต้ แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะการณ์ของสังคมชนบทภาคใต้และวิถีชีวิตฐานะความเป็นอยู่ของคนใน ชนบทภาคใต้ คนในสังคมชนบทภาคใต้ยังรักษาวัฒนธรรมในด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาไว้ เช่น ความเชื่อแม่โพสพ ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อรุกขเทวดาและภูตผี นอกจากนี้ ยังมีประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีในเดือนรอมฎอน ประเพณีการทำบุญ ประเพณีในวันปิดเทอมโดย เอาปิ่นโตใส่อาหาร ประเพณีการแต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อยของคนมุสลิมเมื่อเข้าสู่สุร่า และมีภาษาไทย ถิ่นใต้ มีเอกลักษณ์ มีความเป็นตัวตนของคนภาคใต้ ล้วนเป็นวัฒนธรรมที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สรุปได้ว่า สถาพร ศรีสังข์ได้สะท้อนให้เห็น สภาพสังคมชนบทภาคใต้ในด้านต่าง ๆ คนในชนบทภาคใต้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสงบ วิถีชีวิตเป็น แบบดั้งเดิม ชาวบ้านจะมีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติอย่างแน่นซัด เช่น อาหารส่วนใหญ่ได้มาจากธรรมชาติ ในชนบทภาคใต้แรงงานที่ใช้ในการเกษตรยังเป็นแรงงานคนและแรงงานสัตว์ ควาย วัวเป็นสัตว์สำคัญ สำหรับชาวชนบทภาคใต้ เกษตรเป็นอาชีพหลัก วิถีชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ อาศัยอยู่กับธรรมชาติ และต้องพึ่งพาอาศัยอยู่กับธรรมชาติตลอดทั้งชีวิต ความสัมพันธ์ของชาวชนบทภาคใต้เป็น ความสัมพันธ์ที่ดี มีวัฒนธรรมด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นและการใช้ภาษาที่มี เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเชื่อมโยงคนในชุมชนชนบทภาคใต้ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงสืบต่อมาจนถึง ปัจจุบัน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

นอกจากการสะท้อนภาพสังคมไทยแล้ว ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้ให้แนวคิดเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมในชนบทภาคใต้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้

4.1.1 ปัญหาผู้สูงอายุ

4.1.2 ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่

4.1.3 ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา

4.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

4.2.1 ปัญหาความยากจน

4.2.2 ปัญหาการประกอบอาชีพ

4.2.3 ปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน

4.3 ปัญหาอาชญากรรม

4.3.1 ปัญหาการพนัน

4.3.2 ปัญหาการลักขโมย

4.4 ปัญหาความขัดแย้งในสังคม

4.4.1 ปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัว

4.4.2 ปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง

4.5 ปัญหาสุขภาพ

4.5.1 ปัญหาความเจ็บป่วย

4.5.2 ปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล

4.6 แนวทางการแก้ปัญหา

4.6.1 แนวทางการแก้ปัญหาในครอบครัว

4.6.2 แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

4.6.3 แนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรม

มีผลการวิจัยดังนี้

4.1 ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้

ปัญหาครอบครัว คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาระหว่างสามีภรรยา ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ พี่กับน้อง พ่อกับลูกหรือแม่กับลูก มีสาเหตุมาจากปัญหา

การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ปัญหาความไม่เข้าใจกัน ปัญหาในครอบครัวที่สะท้อนในนวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ในช่วงเวลา 2525-2540 ได้แก่ ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กกำพร้าพ่อแม่ และปัญหาการส่งเสริมการศึกษา

4.1.1 ปัญหาผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในสังคมไทยในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้มีสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุในครอบครัวต้องการการดูแลจากลูกหลาน เพราะผู้สูงอายุจะมีปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านปัญหาสุขภาพจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนปัญหาผู้สูงอายุในช่วงเวลาดังกล่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง แม่ของชายหนุ่มที่มีฐานะยากจนคนหนึ่ง แม่เป็นผู้สูงอายุ ไม่สามารถทำมาหากินด้วยตัวเองได้ ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้ให้แนวคิดที่ว่า ถ้าลูกรับผิดชอบเลี้ยงดูแม่โดยทำงานที่ใช้แรงงาน หาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ผู้สูงอายุจะมีชีวิตสุขสบาย ทำให้ปัญหาลดลงได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มีชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ชราในชนบท
...ยังชีวิตสองแม่ลูกด้วยการเก็บผักหักฟืนและหาของป่าไปขายคน
ในตำบล ชัยชายนายนั่น...แม่จะยากจนเข็ญใจอย่างไรก็พยายามใช้
แรงงานของตัวเองเลี้ยงดูแม่ผู้ชราด้วยจิตใจกตัญญู...

(ดงคนดี. 2547 : 66)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวในชนบทภาคใต้มีปัญหาผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ยากจน มีลูกคนเดียว เมื่อพ่อหรือแม่อายุมากขึ้น ไม่สามารถทำงานได้ ถ้าลูกไม่ทำงานไม่ทำมาหากินเลี้ยงดูพ่อแม่หรือทอดทิ้งพ่อแม่ ชีวิตของผู้สูงอายุจะยากจนลำบากมาก แนวทางที่ดี คือ ลูกจะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ที่เป็นผู้สูงอายุ ไม่ให้มีชีวิตที่ลำบากมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงบองหลาจะไปเรียนในเมือง ในบ้านเหลือย่าคนเดียว จึงต้องดูแลตัวเอง เพราะย่าไม่ยอมไปอยู่กับอา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ถ้าข้าไปเรียนที่โน่นแล้ว เอ็งต้องมาอยู่กับย่านะ บ้านเอ็ง
มีเด็กตั้งหลายคนแล้ว ย่าอยู่คนเดียว ทำไมย่าจึงไม่ไปอยู่กับอาด้วย
ก็ ไม่รู้ เห็นอาที่บ่น ๆ อยู่เหมือนกันว่าย่าไม่ยอมออกจากบ้าน ที่
จริงอยู่บ้านอาที่สบาย ไม่ต้องทำอะไร หมอกก็ใกล้...”

(บองหลา. 2538 : 149)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบทภาคใต้มีปัญหาผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ เมื่อลูกแต่งงานออกไปมีครอบครัวใหม่อยู่ที่ไกล ก็จะเหลือผู้สูงอายุคนเดียว หากไม่มีคนเลี้ยงดูแล

ก็เป็นปัญหาที่ทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ลำบากมาก ให้แกคิดว่า ลูกหลานไม่ควรละเลยหรือไม่ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในครอบครัว

4.1.2 ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่

เด็กจะเติบโตได้ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมได้ ครอบครัวควรเลี้ยงดูเด็กให้ได้รับความอบอุ่น พ่อแม่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูลูก อบรม สั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี แต่ถ้าเด็กขาดพ่อแม่ ก็เป็นหน้าที่ของญาติพี่น้องต้องเลี้ยงดูเด็กต่อไป นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง ได้ให้แนวคิดดังนี้

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงบองหลาไม่มีทั้งพ่อและแม่ อยู่กับย่า น้องสาวของพ่อได้สามีแยกไปอยู่บ้านไกล น้องพ่อบวชเป็นพระ ในครอบครัวมีแต่ย่าคนเดียว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยย่าเพียงคนเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่ว่าจะเป็นหน้าทำนาหรือหน้าเก็บเกี่ยว บองหลาไม่เคยได้ ไปนากับพ่อหรือแม่เหมือนเด็กคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน จะได้ไปบ้างก็ต้องตามน้ำที่ปลูกบ้านอยู่ข้าง ๆ บ้านย่านนั้นแหละไป

บองหลาไม่มีทั้งพ่อและแม่บองหลามีแต่ย่าเพียงคนเดียว ย่าแก่แล้ว ย่าทำนาเองไม่ไหว ต้องจ้างเขาทำให้แล้วแบ่งข้าวกัน ตอน เก็บเกี่ยว อาคลีที่เป็นน้องสาวของพ่อ ก็ได้ผ้าอยู่บ้านไกลไกลจากหมู่บ้านริมเขาที่มาก ย่าเคยบอกบองหลาอย่างนั้น น้องพ่ออีกคนที่เข็นชายก็บวชเป็นพระไม่ยอมสึกหาลาเพศ จนบัดนี้ได้เป็นสมภารวัดประจำตำบล

(บองหลา. 2538 : 18)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านครอบครัว เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ลูกขาดพ่อแม่เลี้ยงดูหรือให้ความรัก จึงต้องอยู่กับย่าและญาติ ส่วนอาได้แยกครอบครัวออกไป แต่งงานแยกครอบครัวไปหรือไปบวช ไม่ได้เลี้ยงดูเด็ก มีย่าสูงอายุรับผิดชอบคนเดียว เป็นชีวิตที่ยากลำบากทั้งเด็กที่ยังทำงานหารายได้ไม่ได้ และผู้สูงอายุที่ไม่มีกำลังเข้มแข็งพอที่จะดูแลเด็กได้อย่างสมบูรณ์

4.1.3 ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา

การศึกษาช่วยให้คนได้พัฒนา มีความรู้ความสามารถที่จะมีโอกาสทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว เด็กจะได้ศึกษาต่อ ก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง เด็กในชนบทถ้าจะเรียนชั้นมัธยมศึกษาต่อไป ต้องสอบเข้าไปเรียนในเมือง แต่ผู้ใหญ่ในครอบครัวต้องการให้เด็กออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงานที่บ้าน จึงไม่ส่งเสริมให้เด็กไปเรียนต่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไปเรียนหนังสือต่อในตลาด เต็มมันเอาไปฝากไว้ที่นั่น เคยเจอฉัน...บอกว่าไปเรียน ม.1 ม. อะไรของมันก็ไม่รู้ ที่จริงฉันก็จะได้ไปเหมือนกัน ครูใหญ่มาหาปะตั้งแต่ตอนสอบเสร็จ บอกว่าจะพาไปสอบเข้าโรงเรียนในเมือง เพราะฉันสอบได้ที่ 2 ครูว่าฉันเรียนเก่ง แต่ปะไม่ให้ไป บอกว่าจะให้อยู่ช่วยที่บ้าน”

(เด็กชายชาวเล. 2538 :23)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านทัศนคติไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษา จะให้เด็กในชนบทเรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ถ้าจะเรียนในระดับสูง ต้องเข้าไปเรียนในเมือง คนที่เรียนเก่งและมีฐานะดีจึงจะมีโอกาสไปเรียนต่อได้ คนในชนบทภาคใต้ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทุกคนรวมทั้งเด็ก ๆ ก็ต้องทำงาน ไม่สนับสนุนเด็ก ๆ ให้เรียนต่อ ทำให้คนในชนบทมีการศึกษาน้อย และไม่ต้องการให้ลูกเข้าไปเรียนที่ในเมือง เพราะต้องการให้เด็กช่วยทำงานที่บ้าน ไม่ให้ไปอยู่ไกลจากครอบครัว

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้มีการศึกษาน้อย ขาดการศึกษา ไม่มีทักษะความรู้ จึงทำอาชีพรับจ้าง ขายแรงงานให้โรงงานในชุมชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หมาดข้าเจ้าจ้างเป็นเดือน เด็กหัดงานเครื่องยนต์ ผิดกับงานอื่น เขาถือว่ามาเรียนวิชาด้วย ข้าได้เดือนละ 350... กินข้าววันละสองมื้อกับโรงงาน...”

“แล้วเอ็งต้องทำอะไรบ้าง”....

“ก็แล้วแต่ช่างเขาล้าง บางทีก็ช่างมือสองล้าง ตอนนี้ก็หัดเชื่อมบ้าง ดูเขาแก้หรือซ่อมเครื่อง ช่วยส่งเครื่องมือ เก็บเครื่องมือให้เขาบ้างก็ทำสารพัดที่เขาใช้นะแหละ ก็ดีมันได้วิชา แต่ข้าไม่ค่อยชอบ...ต้องตื่นแต่เช้าทุกวัน แล้วก็เลิกเอาเกือบค่ำ บางทีถ้าเครื่องเสียก็ต้องทำกลางคืนด้วย”

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 138)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาขาดการศึกษา เพราะไม่ได้ศึกษาต่อ ขาดความรู้ จึงมีอาชีพเป็นผู้รับจ้าง หารายได้จากการขายแรงงานให้โรงงาน คือ ทำงานเป็นช่าง เป็นลูกน้องที่ทำงานตามคำสั่ง ซ่อมเครื่อง ช่วยส่งเครื่องมือ เก็บเครื่องมือ และทำสารพัด ได้รับค่าจ้างพอเลี้ยงชีพ มีเงินน้อยแต่พอประทังชีวิตได้จากสวัสดิการ มีข้าวกินฟรี แต่เป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก ตื่นเช้า เลิกทำงานตอนดึก และบางทีต้องทำงานกลางคืน เป็นอาชีพที่ไม่มีอิสระ งานหนักได้ค่าจ้างต่ำ

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง เด็กในชนบทต้องช่วยครอบครัวทำงานในฤดูเก็บเกี่ยว เพราะไม่มีเงินจ้างคนอื่นมาทำงาน เด็กจึงขาดการเรียนในช่วงเวลาดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ถ้าเป็นหน้านาละก็ต้องปาเข้าไปเกือบสามโมงเช้าโน่น
แหละ เด็ก ๆ จึงจะมากันครบชั้นเรียน และในฤดูเข้านั้นก็จะมี
เด็กขาดโรงเรียนมากเสียจนเป็นเรื่องปกติ

แต่บองหลาไม่เคยขาด เพราะเขาไม่ต้องไปนาเหมือนเพื่อน
คนอื่น ย่าบอกว่าการขาดเรียนเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้เรื่องที่เรียนไม่
ติดต่อกัน บองหลาเองจำคำสอนเช่นนี้ของย่าได้อย่างขึ้นใจทีเดียว
และเขาก็รู้สึกภูมิใจในการไม่เคยขาดเรียนของตัวเองโดยตลอด

(บองหลา. 2538 : 30)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านการส่งเสริมให้เด็กได้ศึกษา คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียน เด็กส่วนใหญ่ขาดเรียนต้องไปช่วยทำงานของครอบครัวในฤดูเก็บเกี่ยว ทำให้การเรียนไม่ติดต่อกัน เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาที่ดี ขาดความรู้ที่จะพัฒนาตัวเอง ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ดังเช่น การเกี่ยวข้าว ต้องใช้เวลาและแรงงานมาก

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง เด็กในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาสูง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาไม่เข้าใจว่า ทำไมเขาต้องเข้าไปเรียนหนังสือต่อ ขณะที่
เพื่อน ๆ ในหมู่บ้านไม่เห็นจะมีใครต่อเรียนต่อสักคน แม้แต่เจ้าเซ็ด
ลูกผู้ใหญ่ที่มีเงินมีทองมากกว่าใคร ๆ ก็ตาม

(บองหลา. 2538 : 157)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านการส่งเสริมการศึกษาของเด็กจากการขาดโอกาสการศึกษา ความรู้และไม่เห็นความสำคัญขาดการศึกษา ส่วนใหญ่จึงไม่ส่งเสริมให้ลูกมีการศึกษา เมื่อเด็กจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนในหมู่บ้านก็จะออกไปช่วยครอบครัวทำงาน คนที่จะเรียนต่อ ต้องเดินทางไปเรียนในเมือง และมีค่าใช้จ่าย ดังนั้น มีแต่คนที่มีเงินมีทองจึงจะเรียนได้

จากการวิเคราะห์นวนิยายดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในชนบทภาคใต้ มีปัญหาที่มาจากครอบครัว เป็นปัญหาของผู้สูงอายุ ความยากจนทำให้ครอบครัวในชนบทภาคใต้มีปัญหาผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งเป็นครอบครัวที่มีลูกคนเดียว ลูกจึงต้องทำงานหนักเป็นคนเลี้ยงดูพ่อแม่ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาดพ่อแม่ของคนที่อยู่ในชนบทภาคใต้เป็นปัญหาในครอบครัว เนื่องจากมีลูกน้อย เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ญาติจึงเป็นคนเลี้ยงดูหรือให้ความรัก แต่ก็อาจจะแทนพ่อแม่ไม่ได้ โดยเฉพาะถ้าไม่มีญาติพี่น้องที่อยู่ใกล้ชด ก็เป็น

ปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องรับผิดชอบแทนพ่อแม่ ในด้านปัญหาการส่งเสริมการศึกษา คนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ขาดความรู้ที่จะพัฒนาตนเองและชุมชน เพราะต้องการเดินทางไปเรียนซึ่งอยู่ห่างไกล อยากให้เด็กช่วยงานบ้าน จึงไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียน

4.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของประเทศไทยของแต่ละภาคไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่เชื่อกันว่า ภาคใต้เป็นดินแดนที่มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ มีคนร่ำรวย ประชาชนไม่ได้ยากจนเช่นภาคอื่น แต่ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสัจจ จึงสะท้อนถึงปัญหาเศรษฐกิจในชนบท ถึงแม้ว่าจะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ก็ตาม แต่ชาวบ้านก็ยังประสบปัญหาเศรษฐกิจ มีความยากจน การประกอบอาชีพต้องพึ่งฝนที่อาจจะไม่ตกตามฤดูกาล มีความแห้งแล้ง และการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน สาเหตุของปัญหาเศรษฐกิจมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัญหาทางด้านการเมือง ภัยธรรมชาติ การขาดแคลนเงินทุน เป็นต้น เกิดเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน

4.2.1 ปัญหาความยากจน

คนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องความยากจน สาเหตุสืบเนื่องมาจากการประสบปัญหาในเรื่องการทำมาหากิน เช่น การทำเกษตรที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงชายหนุ่มที่ดำรงชีวิตอย่างลำบากยากจน อยู่กับแม่สองคน เขาขาดความรู้ จึงไม่สามารถทำงานให้มีรายได้ที่จะเลี้ยงดูครอบครัว เมื่อแม่ป่วย ก็ไม่มีเงินรักษาแม่ ต้องออกไปหางานทำเพื่อหาเงิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในฤดูแล้งปีหนึ่ง แม่ของชายหนุ่มผู้ยากจนล้มป่วย ชายหนุ่มไม่มีเงินจะรักษา ทั้งหญิงยาก็ไม่มี จึงได้บากหน้าไปพึ่งเศรษฐีผู้สัจจะ เศรษฐี ใจแคบเห็นว่าเป็นช่องทางที่จะเอาเปรียบชายหนุ่มได้ จึงบอกว่าจะรับไว้ทำงานและจะให้เงินรักษาแม่ แต่ต้องทำงานให้ก่อนสองวัน และต้องทำทุกอย่างไม่ว่าเศรษฐีจะใช้อะไร...ชายหนุ่มก็ตอบตกลง

(ดงคนดี. 2547 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในสมัยก่อนคนในชนบทภาคใต้ค่อนข้างยากจน จึงถ่ายทอดเป็นเรื่องเล่าให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และเข้าใจปัญหาความยากจนของครอบครัวโดยเฉพาะเมื่อมีพ่อแม่เป็นผู้สูงอายุ ลูกต้องทำงานเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่ และในเวลาเจ็บป่วย เนื่องจากยากจน มีรายได้น้อย ไม่มีเงินรักษา จึงไปพึ่งคนร่ำรวย และถูกใช้แรงงานทำงานแลกเงินเป็นค่ารักษาแม่ แสดงว่าเป็นความทุกข์ของครอบครัวยากจน ซึ่งเน้นให้เห็นว่าปัญหาความยากจนในสังคมชนบทภาคใต้เป็นปัญหาที่สำคัญมากและต้องหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ปัญหาความยากจนของคนในชนบทภาคใต้ ถ้าขาดญาติพี่น้องที่จะช่วยเหลือ คนชราในชนบทภาคใต้ต้องทำงานหนัก เพื่อหาเงินมาเลี้ยงตัวเองและลูกหลานเล็ก ๆ ในครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตั้งแต่บองหลาจำความได้ ทุกเช้ามีด ย่าจะต้องเทินกะเซอ
ไว้ บนหัวเพื่อนำพลูออกไปขาย นั่นเป็นสิ่งเดียวที่ย่าบอกว่าจะทำ
ให้ได้เงินมาใช้บ้าง เฉพาะส่วนแบ่งข้าวจากนาที่ย่ามีอยู่และต้องจ้าง
เขาทำนั้น แม้จะขายได้บ้างแต่ก็ไม่พอกับค่าใช้จ่าย

(บองหลา. 2538 : 26)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาความยากจน ชีวิตมีลำบาก มีรายได้น้อย คนชราต้องทำงานหาเงินเลี้ยงลูกหลาน ดังเช่น ย่าต้องขายพลู เป็นงานไม่หนักและเป็นวิธีที่เหมาะสมกับวัยที่จะหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวได้ คนชรามีกำลังน้อย ต้องจ้างคนอื่นมาช่วยทำงาน ทำให้ไม่มีเงินเหลือจากค่าจ้าง พอที่จะมีชีวิตสุขสบาย

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง เด็กในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ยากจน ประกอบใช้ถนนดินเป็นทางเดิน เด็กจึงไม่สวมรองเท้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่เจ้าชิตก็ยังมีเหมือนเพื่อน ๆ คนอื่น คือ ไม่ได้ใส่รองเท้า
ไปโรงเรียน ไม่มีนักเรียนคนไหนสักคนเดียวในหมู่บ้านที่เคยใส่รองเท้า
ทั้งยังไม่มีคน คิดถึงเอาเสียเลยก็ว่าได้ ค่าที่ไม่เคยได้รู้จักไม่เคย
ใส่มันมาก่อน

เจ้าเชิดบอกว่าเดินไม่เป็น เดินไม่สะดวก โดยเฉพาะใน
หน้านาที่ ทุกหนทุกแห่งล้วนเต็มไปด้วยโคลนรรม ไม่ว่าจะเดินบน
คันนาหรือทางเดินในหมู่บ้าน

(บองหลา. 2538 : 28)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การดำรงชีวิตของคนในชนบทภาคใตียากจน ไม่นั่น ความจำเป็นต้องมีรองเท้าสวมใส่เดิน ประกอบกับเป็นถนนดิน ไม่สะดวกในการสวมรองเท้าเดิน เพราะดินติดรองเท้าจนเดินไม่สะดวก นวนิยายสะท้อนให้เห็นว่า ความยากจนทำให้เด็กไม่สวมรองเท้ามาตั้งแต่เด็ก เคยชินกับการเดินเท้าเปล่า ไม่สวมรองเท้า ส่วนสำคัญ คือ คนส่วนใหญ่ไม่มีเงินซื้อรองเท้า เด็กจึงเคยชินกับเดินเท้าเปล่าแม้ว่าไปทำงานในเมืองมีรายได้ มีเงินซื้อรองเท้าให้บ้าง แต่เด็ก ๆ ก็ไม่ยอมสวมรองเท้า แสดงว่า ในชนบทภาคใต้มีชีวิตลำบากยากจน

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใตียากจน ไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้าใหม่เพื่อสวมในวันสงกรานต์และยังมีชุดเสื้อฝ้ายน้อยด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

.... เขารู้ว่าวันว่างทุกคนจะต้องสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ แต่เขาก็
สังเกตเห็นว่าเพื่อน ๆ บางคนไม่มีเสื้อผ้าใหม่เลย อย่างเจ้าอิม้นักเล่า
นิทานนั้น อย่าวว่าแต่ชุดใหม่เลย กระทั่งชุดเก่าก็มีอยู่ไม่เกินสองชุด
กระมัง

(ดงคนดี. 2547 : 100-110)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในวันสงกรานต์ ปีใหม่ของไทย มีคตินิยมว่า จะต้อง
เตรียมเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้ใส่ คนมีเงินสามารถซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ แต่คนที่ยากจนมาก จะไม่มีเงินซื้อเสื้อ
ชุดใหม่ แม้แต่ชุดเก่าก็มีน้อยชุด แสดงถึงชีวิตที่ขาดเงินไว้ใช้จ่ายเป็นปัญหาความยากจน

4.2.2 ปัญหาการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพที่มีรายได้ไม่พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว เป็นปัญหาหลักทางสังคม
ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดกับชาวชนบทภาคใต้ และเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย
อันเนื่องมาจากความไม่มั่นคงในอาชีพ เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้ชีวิตไม่มีความสุขสบาย

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง ชายหนุ่มยากจนที่ใช้แรงงานหาเงินมาเลี้ยงแม่
เป็นการประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อย และการขาดความรู้ทำให้ไม่มีโอกาสทำอาชีพที่มีรายได้ดี
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ชราในชนบท
...ยังชีวิตสองแม่ลูกด้วยการเก็บผักหักฟืนและหาของป่าไปขายคน
ในตลาด ใช้แรงงานของตัวเองเลี้ยงดูแม่ผู้ชรา...

(ดงคนดี. 2547 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ทำงานโดยใช้แรงงานของตน
เป็นอาชีพหลักที่มีรายได้น้อยมาก ชาวชนบทไม่มีโอกาสทำอาชีพที่มีรายได้ดี การใช้แรงงานและการ
พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่น การไปหาของในป่า ได้เงินน้อย ถือว่าปัญหาการประกอบอาชีพเป็น
ปัญหาใหญ่สำหรับชาวชนบทภาคใต้ ประกอบกับไม่มีความรู้และไม่ได้รับการศึกษาสูง จึงไม่มีอาชีพอื่น
ที่เหมาะสม จึงไม่สามารถแก้ปัญหาคความยากจนของชีวิตได้ ทำให้ชีวิตยากลำบากตลอดไป

4.2.3 ปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน

การเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน เป็นเรื่องของการค้ากำไรเกินควร รวมถึงการ
โกงที่ดินทำกิน แม้จะดูเหมือนว่าชาวบ้านได้รับช่วยเหลือจากพ่อค่านายทุนก็ตาม แต่ผลสุดท้ายก็คือ
พ่อค่านายทุนก็จะร่ำรวยมีเงินมีทอง ในขณะที่ชาวบ้านก็ยังยากจนและมีชีวิตที่ลำบากเหมือนเดิม
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงแม่ค้าได้ซื้อของเหมาในหมู่บ้าน ซื้อพืชผักต่าง ๆ ราคาถูกจากชาวบ้านไปขายที่ตลาดในเมือง พ่อค้าได้กำไรมาก ส่วนชาวบ้านได้เงินน้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ย่าต้องไปแต่หัวสว่าง พวกแม่ค้าซื้อของเหมาจะมารออยู่ที่นั่น ย่าบอกว่า พวกแม่ค้าเหล่านั้นมาซื้อของพืชผักต่าง ๆ เพื่อเอาไปขายต่อเอากำไรที่ตลาดในเมืองอีกที ดังนั้น พวกเขาจึงต้องมาแต่ยังไม่สว่าง เพื่อจะได้นำของไปขายที่ตลาดเช้าในเมืองได้ทัน

ย่าหารับซื้อผลของชาวบ้านในหมู่บ้านอีกที จากนั้นก็มาจัดเป็น กำ ๆ เอาไปขายส่งพวกแม่ค้าที่มารับซื้อเหล่านั้น บางทีย่าก็รับซื้อของอื่น ๆ ไปขายด้วย บองหลาเคยไปช่วยย่าขนของที่ซื้อจากคนในหมู่บ้านเดียวกันนั้นอยู่บ่อย ๆ

(บองหลา. 2538 : 25)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้มีปัญหาเศรษฐกิจ เพราะมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เอาพืชผลมาขายราคาถูก ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนที่ซื้อจากชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกพืชผักและเอาไปขายให้พ่อค้าแม่ค้า ได้เงินน้อย ส่วนพ่อค้าแม่ค้าเอาพืชผักไปขายราคาแพงในเมือง ชาวชนบทจึงถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง ทำให้มีเงินน้อยและชีวิตของชาวบ้านยากลำบากเหมือนเดิม

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึงคนในชนบทภาคใต้ปลูกพืชผักเอาไปขายราคาถูกให้พ่อค้าโกกี้ และชาวบ้านถูกเอาเปรียบจากโกกี้ตลอดมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“น้ำที่แล้ว...โกกี้ให้กำละสิบลี ก็ดีขึ้นกว่าเก่า... ไม่รู้ในตลาดเขาซื้อกันโลเท่าไร คงแพงกว่าที่โกกี้ซื้อ เพราะแกต้องขนไปขายต่ออีกที...

“อืม ในตลาดมันซื้อกันตั้งสิบก่ายี่สิบแล้ว... ทำไมเอ็งไม่ฝากเขาไปขายละ เห็นใคร ๆ ก็ขายให้อีกกันทั้งบ้าน มันมาอยู่นี้ได้ไม่กี่ปี ดูชัชชยายร้านเสียดสองห้องแล้ว

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 22)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง คนในชนบทภาคใต้ปลูกผักเอาไปขายราคาถูกให้โกกี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการค้าขาย จึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากโกกี้ โกกี้ขนไปขายที่ตลาด มีราคาแพงกว่า มีเงินมากมาย เป็นเพราะโกกี้เป็นพ่อค้าที่มีความรู้ด้านการค้าขาย คิดหากำไร มีรายได้มากกว่า จึงมีเงินมากมายสามารถ

ขยายร้าน ขยายการค้าขาย มีฐานะความเป็นอยู่ที่ร่ำรวย ดูจากการสร้างขยายร้าน มีบ้านใหญ่ ส่วนชีวิตของชาวชนบทก็ยากจนเหมือนเดิม ทำให้สังคมชนบทไม่ได้พัฒนาขึ้น

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง ชาวชนบทในภาคใต้มีรายได้จากการ จับหอย ในทะเลส่งขายให้พ่อค้าที่เป็นคนกลาง มีรายได้น้อย เพราะถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาจะตั้งกระทะใบใหญ่ไว้บนไฟ จนน้ำเดือดพล่านแล้วก็
จะเทหอยทั้งที่ยังเป็น ๆ ลงไป จากนั้นก็ใช้พายขนาดใหญ่กววน ลัก
พักเนื้อของมันก็จะหลุดออกจากเปลือก ต้มกันครึ่งหนึ่ง ๆ เป็น
หลายหมื่นตัวทีเดียว

มากเสียจนรอฮีมต้องแอบคิดเสมอมาว่า อีกไม่นานหอย
ประคองจะต้องหมดจากทะเล...

เขาได้รับฟังมาอีกว่า พ่อค้าที่รับซื้อนั้นเป็นคนกลาง พวกเขา
จะขายต่อกรุงเทพฯ อีกทีหนึ่ง แล้วคนที่กรุงเทพฯ ก็จะขายไปให้
ญี่ปุ่นเพื่อเอาไปทำเป็นหอยกระป๋อง รอฮีมนึกไม่ออกว่าหอย
กระป๋องที่เขาว่ากันนั้น รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 46)

จากตัวอย่าง ชาวชนบทภาคใต้ที่อยู่แถบชายทะเล มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ก็ทำ
ประมงเป็นหลัก แต่ขาดความรู้ ใช้แรงงานตัวเอง มีรายได้เล็กน้อยจากการจับหอย นำไปขายให้พ่อค้า
คนกลางที่มารับซื้อ นำไปขายต่อราคาแพงที่กรุงเทพฯ ได้เงินกำไรมากกว่าชาวประมงในชนบทภาคใต้
นอกจากเป็นปัญหาความยากจนแล้วยังสะท้อนถึงการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงชาวชนบทภาคใต้ยากจน มีรายได้น้อย เพราะไม่
สามารถกำหนดราคาข้าวหรือพืชผลที่เพาะปลูกได้ พ่อค้าที่มาซื้อข้าวจากชาวบ้านเป็นคนกำหนด
ราคา แต่เมื่อชาวบ้านไปซื้อของที่เมืองก็ซื้อตามราคาที่พ่อค้าในเมืองกำหนดไว้ เป็นปัญหาการถูก
เอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

....บองหลาก็เห็นอยู่เสมอว่าเวลาที่พวกในเมืองเอารถเข้ามาซื้อ
ข้าวเปลือกนั้น ชาวบ้าน ๆ เขาล้วนแต่ต้องนั่งมองตาปริบ ๆ ผู้ที่กำหนด
ราคาซื้อ คือ เจ้าของรถที่เข้ามาขนข้าวออกไปนั่นเอง ชาวบ้านเขาไม่มี
โอกาสต่อปากต่อคำแม้สักคำเดียว

แต่เวลาที่ยาหรือใคร ๆ ก็ตามในหมู่บ้านออกไปซื้อของใช้ในเมือง
หรือที่ร้านปากทาง ไม่ว่าจะซื้อยาหรือสบู่หรือน้ำปลา เจ้าของร้าน
เหล่านั้นอีกนั่นแหละที่เป็นคนกำหนดราคา

ทำไมหนอ คนบ้านเขาจึงไม่สามารถกำหนดราคาอะไรได้
เลยกำหนดไม่ได้แม้แต่ข้าวที่ทำมากับมือกับเหงื่อของตัวเอง

(บองหลา. 2538 : 138)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้มีปัญหาความยากจน เพาะปลูกเอาเปรียบ ชาวบ้านไม่สามารถกำหนดราคาสิ่งของของตัวเอง ดังเช่น การปลูกข้าว เมื่อขายข้าว พ่อค้าที่เอารธมาซื้อข้าวเป็นผู้ที่กำหนดราคา ชาวบ้านไม่มีโอกาสกำหนดราคาข้าวได้เอง พ่อค้าจากเมืองกำหนดราคาข้าวในราคาถูก ชาวบ้านขาดทุน ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง และพ่อค้าเอาไปขายราคาแพงในเมือง ได้กำไร ชาวชนบทภาคใต้จึงมีรายได้น้อย ในทางตรงกันข้าม เวลาไปซื้อของใช้ในเมืองหรือที่ร้านค้า ชาวบ้านต้องซื้อตามราคาพ่อค้ากำหนด ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า สะท้อนถึงปัญหาการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน เป็นปัญหาที่ทำให้สังคมชนบทภาคใต้ไม่ได้พัฒนา ชาวบ้านมีฐานะยากจนตลอดมา

สรุปได้ว่า นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ จึง ได้ให้แนวคิดปัญหาด้านเศรษฐกิจของคนในชนบทภาคใต้ เป็นปัญหาด้านความยากจน ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน มีรายได้น้อย ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีผู้สูงอายุที่ต้องรับผิดชอบทำงานหาเงินเลี้ยงลูกหลาน นอกจากการขาดความรู้ทำให้มีปัญหาในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยขายแรงงาน ทำเกษตร อาชีพหลักเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่มีโอกาสทำอาชีพที่มีรายได้ดี ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน เป็นปัญหาถูกกดราคาซื้อ ต้องขายในราคาถูกให้พ่อค้าแม่ค้าได้เงินน้อย ส่วนพ่อค้าแม่ค้าเอาไปขายราคาแพงในเมือง นอกจากนี้ ชาวชนบทยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้า เมื่อไปซื้อสินค้าจากพ่อค้าแม่ค้า ชาวบ้านไม่สามารถกำหนดราคาได้เหมือนกับเวลาที่พ่อค้าแม่ค้าเอารธมาซื้อข้าวหรือสินค้าของชาวบ้าน พ่อค้าแม่ค้าเป็นผู้ที่กำหนดราคา ชาวบ้านไม่มีโอกาสต่อรองราคาหรือเป็นผู้ที่กำหนดราคา

4.3 ปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรม คือ การกระทำความผิดทางกฎหมาย เป็นปัญหาของสังคมอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เป็นการกระทำผิดทางอาญา และเป็นปัญหาสังคม ที่สำคัญคุกคามความสงบสุขของประชาชนและเป็นภัยต่อสังคม นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนถึงปัญหาอาชญากรรมที่มีสาเหตุจากการเล่นการพนัน และการลักขโมย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาการพนัน

สังคมไทยมีความสัมพันธ์กับการพนันมาเป็นเวลานาน โดยการพนันเป็นส่วนหนึ่งของความบันเทิง รวมถึงเป็นการละเล่นของสังคมไทย การพนันได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและ

พัฒนาการของเด็กและเยาวชน กลายเป็นปัญหาสังคม ทำให้หมกมุ่นหรือใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเล่นพนัน นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมต่อไป

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง ชาวชนบทภาคใต้จะเล่นพนันในวันสงกรานต์ เป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน เด็ก ๆ และผู้ใหญ่ก็เล่นพนันกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แดงน้อยดูเพื่อนแทงกร็อกแกร็กอยู่พักใหญ่ ๆ ก็รู้ว่าการเล่นพนันในวันนี้เป็นไปเพื่อความสนุกสนานมากกว่ามุ่งหวังจะเอาแพ้ชนะกันจริง ๆ เด็ก ๆ แทงกันครึ่งละสลึงหรือสองสลึงเท่านั้น มีแต่ผู้ใหญ่บางรายที่ลงถึงห้าบาทสิบบาท

แม้จะเพื่อความสนุกสนานเช่นที่ว่า แต่แดงน้อยก็รู้สึกไม่เห็นด้วยกับการพนันเหล่านี้สัก เขาเห็นว่าเป็นการปลุกสร้างนิสัยที่ไม่ดีแก่เด็ก ๆ สร้างนิสัยให้อยากได้โดยไม่ลงแรงทำงาน อยากรได้โดยไม่รู้จักหมั่นเก็บออม

(ดงคนดี. 2547 : 115)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า การพนันเป็นการละเล่นที่เล่นกันในเทศกาลสงกรานต์ แม้ว่าโดยจะเพื่อความสนุกสนาน แต่ก็ที่มีอิทธิพลต่อสังคมมาก เพราะการเล่นพนันทำให้หวังว่าจะได้เงินทองมาง่าย จึงไม่ยอมทำงานและยังปลุกนิสัยที่ไม่ดีให้เด็กด้วย ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ใส่ใจทำงานและสร้างนิสัยให้อยากได้โดยไม่ลงแรงทำงาน นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมได้ ถ้าเล่นแพ้ เสียเงินพนันมาก อาจจะหาวิธีได้เงินมาแบบผิด ๆ ได้ เป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของสังคม รวมทั้งการเติบโตของเด็กที่ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึงเอียดอยากเล่นโก้งโค้งกันกับคนอื่นในเทศกาลรดน้ำดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอียดผละจากทำนังโก้งโค้ง หันหน้ามาทางบองหลาที่ยืนดูอยู่รอบวงโดยไม่ยอมแทง ที่จริงก็อยากแทงเหมือนกันนั่นแหละ ยิ่งวันนี้เขาได้เงินจากอาที่เป็นเจ้านายป่าไผ่นั้นมาตั้งสิบบาทด้วยแล้ว ก็รู้สึกร้อน ๆ มืออยู่ไม่น้อย แต่คำเตือนเฉียบขาดของยาที่ห้ามเล่นการพนันก็ยังมีอิทธิพลพอที่จะหักความอยากนั้นไว้ได้

....ยาเพียงบอกว่า การฝึกเล่นการพนันทุกอย่างนั้นเป็นสิ่งไม่ดีและจะเพาะสร้างนิสัยไม่ดีเช่นนั้นไปจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต ตกเข้าสู่วังของความบาปหนาและจะต้องตกนรกตอนตาย

(บองหลา. 2538 : 67)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มีปัญหาการพนัน เพราะติดมาจากการเล่นพนันในวันสงกรานต์ คนที่พอมีเงินจากการพนันก็โลภมากเล่นการพนันเพื่อจะได้เงินมา มาก ๆ ต่อไป หากมีความคิดเช่นนี้ ก็จะเป็นสิ่งที่สร้างนิสัยไม่ดี ผู้ใหญ่จึงสอนให้ลูกหลานรู้ว่าการ เล่นการพนันเป็นสิ่งไม่ดีและมีโทษ จึงไม่ควรเล่นพนัน เพราะเป็นการเพาะนิสัยไม่ดีให้เด็ก ๆ จะติดนิสัยจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จะทำให้ชีวิตตกต่ำ ไม่มีอนาคต และนวนิยายยังเน้นให้หวาดกลัวด้วยว่า การ เล่นพนันเป็นต้นเหตุของการทำความผิด เป็นบาปที่ตกนรกได้ เมื่อตายไปก็จะตกเข้าสู่บ่วงของความบาป หนา

4.3.2 ปัญหาการลักขโมย

การลักขโมย เป็นปัญหาอาชญากรรมที่นำไปสู่อาชญากรรมที่รุนแรงอื่น ๆ ต่อไปลักขโมย เป็นพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมและความรู้สึกของผู้ใหญ่ทุกคนเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการประณามหรือ การลงโทษตามมาส่วนใหญ่เป็นปัญหาในกลุ่มเด็ก เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมตามมาได้ จึงต้องสอนให้ เด็กไม่เอาของของคนอื่นและรู้จักเก็บรักษาสิ่งของของตนและของคนอื่นที่เป็นต้นเหตุให้คนอื่นมาลักขโมย เมื่อพบสิ่งของของคนอื่นก็สอนให้เด็กเอาของไปคืนเจ้าของ หรือให้เด็กมีส่วนรับผิดชอบใช้กับ การขโมยของตนด้วยตามความเหมาะสม

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึงอาจารย์คนหนึ่ง บอกให้ลูกศิษย์ไปขโมยของมีคุณค่า ของชาวบ้าน เพื่อแข่งขันที่จะได้ลูกสาวของอาจารย์เป็นภรรยา ลูกศิษย์ทุกคนก็ทำตามอาจารย์ มีแต่ ลูกศิษย์คนเดียวที่ไม่ยอมไปขโมย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อาจารย์ก็บอกว่า ขอให้ทุกคนไปขโมยของที่มีคุณค่าของ ชาวบ้าน อย่างใดอย่างหนึ่งมาให้ได้คนละชิ้น ทั้งนี้จะต้องให้ได้ ภายในเจ็ดวัน ถ้าใครทำให้เจ้าบ้านรู้ นอกจากจะหมดสิทธิ์ได้ ลูกสาวอาจารย์แล้วยังจะต้องถูกลงโทษอีกด้วย...

ที่นี่เมื่อครบเจ็ดวันตามกำหนด อาจารย์ก็เรียกลูกศิษย์ ทุกคนเข้าไปพร้อมกันอีก ทุกคนก็มอบสิ่งที่ตนไปขโมยมาให้ให้ อาจารย์...

มีเพียงลูกศิษย์คนหนึ่งเท่านั้นที่ไม่มีของอะไรมาให้ อาจารย์เลย

(ดงคนดี. 2547 : 94)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยมีปัญหาการลักขโมยเกิดขึ้น จึงใช้วิธีสอนผ่าน เรื่องเล่า แม้ว่าจะมีการสอนเด็กโดยตรงว่าเป็นคนดีไม่ควรกระทำการขโมย เพราะคนส่วนใหญ่ไม่ชอบ แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะสังคมชนบทภาคใต้เป็นสังคมที่ยากจน อาจจะเป็น สาเหตุให้เด็กอยากได้ของ จึงไปขโมยของคนอื่น ผู้เขียนได้แทรกพฤติกรรมกรรมการทำความดีที่ไม่ไปขโมย

ของ ไม่ยอมทำสิ่งที่ผิด ๆ หรือเอาของมาเพื่อให้ตัวเองได้ลูกสาวของอาจารย์เป็นภรรยา การที่ยากได้ของและไปขโมยมา นอกจากผิดศีลธรรมแล้ว จะทำให้คนที่ถูกขโมยของมีความเดือดร้อน

จากตัวอย่างนวนิยายดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัญหาของคนในชนบทภาคใต้มีปัญหาการพนัน การอยากได้เงินโดยไม่ทำงานมาอย่างง่าย ๆ เป็นการสร้างนิสัยไม่ดีให้เด็ก ๆ จะไม่ยอมทำงาน ไม่ใส่ใจทำงาน และสร้างนิสัยให้อยากได้โดยไม่ลงแรงทำงาน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอาชญากรรมจากการขโมยของของคนอื่น ทำให้สังคมเดือดร้อน และเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมที่ไม่ดีให้แก่เด็ก เป็นปัญหาใหญ่ต่อชนบทภาคใต้ มีผลกระทบต่อชีวิตและชุมชนที่อยู่อาศัย

4.4 ปัญหาความขัดแย้งในสังคม

ความขัดแย้ง หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นมิตรหรือตรงกันข้ามกัน ไม่ลงรอยกัน หรือไม่สอดคล้องกัน โดยเกี่ยวข้องกับประเด็นความขัดแย้งต่าง ๆ เช่น เป้าหมาย ความคิด ทัศนคติ ความรู้สึก ค่านิยม ความสนใจ ความสัมพันธ์ เป็นต้น ความขัดแย้งในสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้สังคมอ่อนแอและเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้ให้แนวคิดว่าคุณในชนบทภาคใต้มีความขัดแย้งของคนในครอบครัวและความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.4.1 ปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัว

ความขัดแย้งระหว่างคนในครอบครัว เป็นความขัดแย้งพื้นฐาน เกิดขึ้นในครอบครัวที่สมาชิกไปแต่งงานกับคนอื่นที่ครอบครัวไม่เห็นชอบ โดยเฉพาะเมื่ออีกฝ่ายมีฐานะยากจน ก็จะถูกรังเกียจ ไม่เป็นมิตร และหาวิธีทำร้ายจิตใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึง ความขัดแย้งในครอบครัวเศรษฐีคนหนึ่ง ได้ลูกสาวแต่งงานกับหนุ่มที่ยากจน คนในครอบครัวทุกคนก็ดูถูกว่าเป็นคนที่ยากจน ไม่ให้ความสำคัญกับเขา ไม่ถือว่าเขาเป็นสมาชิกของครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วันนั้นเป็นวันมงคลสมรสของริ้วิน พ่อตาได้มอบหมายให้สุธรรับหน้าที่หุงข้าวต้มแกงอยู่ในครัว ไม่ให้ออกมายุ่งในพิธีข้างนอก เมื่อพิธีงานสิ้นสุดลงเศรษฐีก็เรียกลูก ๆ และญาติ ๆ มากินข้าวร่วมกัน แต่ไม่เรียกภรรยาและสุธน...เมื่อกินกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว เศรษฐีจึงให้คนใช้ไปตามสุธนบอกว่าให้มากินข้าว เมื่อสุธนมาถึง เศรษฐีจึงบอกว่าได้เตรียมอาหารไว้ให้แล้ว อาหารที่ว่า คือ เศษกระดูกไก่ที่พวกเขากินเมื่อครุ่นนั้นเอง สุธนแม้จะมีความคับแค้นใจก็นิ่งเงียบ คงกินข้าวคลุกกระดูกไก่โดยไม่ปรีปาก กินเสร็จแล้วจึงห่อ

กระตุกไก่อกลับบ้านและบอกภรรยาผู้เป็นเมียว่าเขาสุดจะทนแล้ว
จะต้องออกจากบ้านนี้

(ดงคนดี. 2547 : 105)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในครอบครัวไทย มักเกิดกับพ่อกับลูกเขย เป็นปัญหาใหญ่ มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเกลียดชังกัน ลูกเขย คือ สุธน ถูกรังเกียจ ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว ในวันแต่งงานของลูกสาวอีกคนหนึ่ง พ่อได้ใช้ลูกเขยให้ไปทำงานในครัว ไม่ให้พบปะกับญาติอื่น ๆ และกีดกันไม่ให้กินอาหารดี ๆ จนทำให้ลูกเขยคับแค้นใจ พุดกับภรรยาว่าจะออกไปอยู่ที่อื่น นวนิยายได้สะท้อนถึงทัศนคติการดูถูกคนที่ยากจน ถือว่าเป็นคนที่มีฐานะต่ำกว่า ไม่ให้ความสำคัญกับการเข้ามาเป็นสมาชิกในครอบครัว จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ ไม่สามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสามัคคีและไม่มีน้ำใจเป็นมิตรที่จะช่วยเหลือกัน

4.4.2 ปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง

ความขัดแย้งในสังคมในบพภาคใต้ เกิดจากการใช้อำนาจปกครองของข้าราชการ ชาวบ้านไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกกดขี่ข่มเหงในเรื่องต่าง ๆ จนได้รับความเดือดร้อนตลอดมา

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้มักจะถูกข่มขู่และถูกจับกุมจาก ตำรวจ ไม่ทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ก็ไม่ชอบ ผมบอกลุงแล้วว่าพวกนายชอบข่มขู่คน ผมไม่ชอบ
มาทีก็จับคนไปที เวลาเขาไม่มาก็เห็นคนในบ้านเราอยู่กันสบาย
ชอบแต่จับน้ำตาลจับเหล้า ที่จับสุญไม่เห็นตามจับมาให้ได้สักที...”

“แล้วถ้าเอ็งเรียนหนังสือสูง ๆ จนต้องเป็นนายเหมือนพวก
นั่นทีนี้เอ็งจะทำตัวยังไง...”

“ผมไม่รู้ละลุง แต่ที่ผมเคยเห็นอย่างที่มาจับลุงนั่น ไม่เห็น
จะดีสักนิด.....”

(บองหลา. 2538 : 145)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในชนบทภาคใต้กับฝ่ายปกครองที่เป็นตำรวจ เป็นปัญหาที่เกิดความเดือดร้อน เพราะถูกข่มขู่ เมื่อตำรวจเข้ามาในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านที่อยู่กันสุขสบาย ดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมดั้งเดิม คือ จะทำเหล้าจากน้ำตาล เพื่อดื่มไม่ได้ทำไร่ขาย ตำรวจก็เข้ามาจับกุม กล่าวหาว่าทำผิดกฎหมาย และยังไม่ทำหน้าที่ไปจับกุมคนขโมยวัวให้ได้ ชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่เกลียดชังว่าตำรวจทำให้ชีวิตของคนในหมู่บ้านเกิดปัญหา

4.5 ปัญหาสุขภาพ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้บุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ ก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบอย่างชัดเจน คือ สุขภาพ นวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัน สะท้อนถึงปัญหาสุขภาพของคนในชนบทภาคใต้นอกจากยากจนแล้ว ยังมีปัญหาความเจ็บป่วยและต่อเนื่องเป็นปัญหาของการอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.5.1 ปัญหาความเจ็บป่วย

ความเจ็บป่วย เป็นปัญหาที่ควบคู่กับความยากจน และการขาดการศึกษา ในนวนิยายเรื่อง ฟุ้งหญ้าขาว ป่าสูง และวันรุ่งทอสายได้สะท้อนถึงปัญหาต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“.....ผมมีความรู้สึกกว่าคนบ้านนอกไม่ว่าที่ไหน ทั้งเหนือทั้งอีสานและภาคใต้ ล้วนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ส่วนใหญ่มีชีวิตจมอยู่กับความไม่รู้ พื้นฐานของชาวบ้านทุกแห่งที่ผมพบมาก็คือ อยู่กับความไร้อนามัย ขาดการศึกษาแม้แค่พื้นฐานเบื้องต้น ไร้โอกาสที่จะต่อรองในเรื่องราวต่าง ๆ ไม่มีสวัสดิการที่เป็นรูปธรรมอย่างที่ชาวเมืองมี...

(ฟุ้งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย. 2538 : 104)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้ มีปัญหาด้านขาดความรู้ ปัญหาด้านความเป็นอยู่ที่ไร้อนามัย ขาดสวัสดิการที่รัฐบาลให้เป็นรูปธรรมอย่างที่ชาวเมืองได้รับ จึงเป็นปัญหาด้านความเจ็บป่วยของคนทั้งหมดบ้านในชนบทภาคใต้

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ปัญหาสุขภาพ เพราะขาดความรู้เรื่องโรคติดต่อจากสัตว์เลี้ยง นำมาทำอาหาร ทำให้เจ็บป่วยถึงเสียชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นี่ถ้าไม่เพราะโรคป่วงตอนหน้าฝนปีนั้น พ่อเอ็งก็คงยังอยู่ ข้าก็คงไม่ต้องนั่งกำพลูไปขายเหมาเขายังจี พ่อเอ็งมันคนเองงานใคร ๆ ก็รู้กันทั้งบ้าน เอ้อ ตอนนั้นมันตายกันหลายคน... ไอ้แดงชี้เมาที่ท้ายทุ่งนั่นไง มันเหมือนรอดมาคนเดียวจากป่วงเที่ยวนั้น เขาวามันหายกั๊บหัวเกล้าเถื่อนผสมดีหมี... ไม่รู้มันไปได้ดีหมีมาจากไหน...”

.....“เออ....ตอนนั้นเอ็งยังไม่ถึงสามขวบมั้ง...เป็นกันหลายคน เขาว่าโรคมันติดมากับหมู พวกพ่อเอ็งเขาเข้าหูนกันล้มหมูลงตัวหนึ่งก็แจกจ่ายขายกันเกือบทั่วหมู่บ้าน กินหมูนั้นได้วันสองวันก็เกิดล้มหมอนกันไปเกือบหมด พ่อเอ็งก็โดนเข้าด้วย เป็นแล้ว

กินอะไรเข้าไปมันก็ไหลออกมาหมด ทั้งทางปากทางกัน...”

(บองหลา. 2538 :18-20)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาการเจ็บป่วยจากการขาดความรู้เรื่องเชื้อโรคติดต่อ จึงตายจากโรคท้องร่วงเป็นจำนวนมาก เชื้อโรคติดต่อกับเนื้อหมู เมื่อบริโภคเนื้อหมูที่เอาไปแจกจ่ายคนอื่นในหมู่บ้าน จึงท้องร่วงอาเจียน อาหารเป็นพิษ ตายกันหลายคน เมื่อพ่อแม่ตายตอนลูกยังเด็ก ทำให้เด็กขาดพ่อแม่เป็นปัญหาการเลี้ยงดูมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

4.5.2 ปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล

ชนบทภาคใต้เป็นท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล อยู่ในถิ่นป่าเขา ชายทะเล การคมนาคมและสาธารณูปโภคไม่สะดวก การเดินทางและการดำรงชีวิตยากลำบาก อีกทั้งอยู่ห่างไกลจากสถานที่รักษาพยาบาล เมื่อเจ็บป่วย นำคนป่วยไปรักษาไม่ทัน ก็ต้องพึ่งพาความรู้พื้นฐานจากผู้รู้และการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ปัญหาอยู่ห่างไกลจากสถานที่รักษาพยาบาล เมื่อเจ็บป่วย จึงพึ่งตนเองจากหมอพื้นบ้านและสมุนไพร ถ้าเป็นโรคร้ายแรงก็ทำให้เสียชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...มันตายหลังวันหนึ่ง แต่ก็เผาพร้อมกัน ตอนนั้นไม่เหมือนตอนนี้ บ้านเรายังหายากหายาก แล้วถนนหนทางจะเข้าไปในเมืองก็ยังไม่ดี ต้องเดินเกือบครึ่งวันโน้นจึงจะถึงถนน รถราบนถนนที่จะไป ในเมืองก็ยังไม่ดี... เป็นอะไรส่วนใหญ่ก็หายกลางบ้าน ทารากไม้หายอดไม้รักษากัน... หัววัดคนก่อนท่านเป็นหมอดด้วย แต่ท่านก็ช่วยไม่ได้ ท่านว่าปวงมันลงแรง เอมันไม่ อยู่...”

(บองหลา. 2538 : 20)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความเจ็บป่วยที่ผลกระทบต่อชีวิตของคนในชนบทภาคใต้อย่างร้ายแรง เป็นปัญหาทางการแพทย์ ในสมัยก่อน มีความยากลำบากในการรักษาโรค เพราะอยู่ห่างไกลจากสถานที่รักษาพยาบาล ขาดแพทย์มาดูแลรักษา ไม่มีถนนจะเดินทางเข้าไปในเมือง เมื่อมีคนป่วยในชนบทภาคใต้ก็ช่วยเหลือตัวเอง รักษาด้วยยากกลางบ้าน ผู้รู้ซึ่งเป็นพระภิกษุที่มีความรู้เรื่องสมุนไพรเป็นคนรักษาโรค แต่ถ้าเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง ก็ไม่สามารถรักษาได้ ทำให้เสียชีวิต

4.6 แนวทางการแก้ปัญหา

นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนแนวคิดที่เป็นแนวทางการแก้ปัญหาในชนบทภาคใต้ โดยแทรกในลักษณะและบทบาทของตัวละคร รวมทั้งเหตุการณ์ที่ดำเนินไปในเนื้อเรื่อง เป็นแนวคิดว่า

ปัญหาต่าง ๆ ควรแก้ไขที่ตัวเอง รู้จักปรับตัวเอง พัฒนาบุคลิกลักษณะและมีคุณธรรม ก็จะช่วยแก้ไข ปัญหาได้บ้าง แนวทางการแก้ปัญหาที่สะท้อนในนวนิยายเป็น ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบท ภาคใต้ ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอาชญากรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.6.1 แนวทางการปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้

นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ จึง ได้สะท้อนแนวทางการแก้ปัญหาในครอบครัวโดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ และปัญหาการส่งเสริมการศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวทางการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ

แนวทางการแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่เป็นแนวคิด และปรากฏในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ จึง คือ คนในชุมชนควรช่วยเหลือกัน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลาจะออกไปเรียนต่อในเมือง เหลือแต่ย่า คนเดียวในครอบครัวโดยมีย่าไม่ยอมไปอยู่กับอา เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันบอกว่าจะช่วยดูแลย่า อยู่เป็นเพื่อน ไม่ให้ย่าอยู่คนเดียว ดังตัวอย่าง

“ถ้าเข้าไปเรียนที่โน่นแล้ว เอ็งต้องมาอยู่กับย่านะ บ้านเอ็ง มีเด็กตั้งหลายคนแล้ว ย่าอยู่คนเดียว ทำไมย่าจึงไม่ไปอยู่กับอาด้วย ก็ไม่รู้ เห็นอาที่บ่น ๆ อยู่เหมือนกันว่าย่าไม่ยอมออกจากบ้าน ที่จริง อยู่บ้านอาที่สบาย ไม่ต้องทำอะไร หมอก็ใกล้ ๆ....”

“เห็นแกบอกว่าอยากตายที่บ้าน”

....“ไม่หรอก ย่ายังแข็งแรง อย่างน้อยข้าก็ต้องเรียนจบ ก่อนแหะย่าจึงจะตาย.... หลวงอาที่อยู่ เป็นไรแกก็คงช่วยได้ อา ผากกับแกไว้...”

“ไม่เป็นไรหรอก ข้าก็อยู่ แล้วบ้านก็อยู่ใกล้ ๆ ข้าจะมา นอนกับแกเอง....”

(บองหลา. 2538 : 149)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สถาพร ศรีสังข์ จึง ได้สะท้อนแนวทางการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ คือ เพื่อนบ้านมีน้ำใจ มาช่วยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุคนเดียว เด็กและผู้ใหญ่คนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันจะมาอยู่เป็นเพื่อน ช่วยให้คลายเหงา เพราะผู้สูงอายุไม่ยอมไปอยู่กับลูกในเมือง มีความรู้สึกว่าย่าอยู่ในชนบทสบายใจกว่าอยู่ในเมือง เพื่อนบ้านจึงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ

2) แนวทางการปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่

แนวทางการแก้ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ที่ปรากฏในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์จ้ง คือ ญาติผู้ใหญ่จะให้ความรัก เลี้ยงดูลูกหลานแทนพ่อแม่อย่างดี

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลาที่พ่อแม่เสียชีวิตตั้งแต่บองหลายังเด็ก มีแต่ย่าคนเดียวเป็นผู้เลี้ยงดูเขาตั้งแต่จำความได้ ย่าให้ความหวังใยรักใคร่แก่เขาเป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

หน้านั้นเปี่ยมเต็มไปด้วยความเมตตาเอ็นดู ตั้งแต่เขาจำความได้ก็มีย่าคนเดียวนั่นแหละที่คอยดูว่า คอยหุงข้าวให้กิน ซื่อหนังสือให้ และให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนแก่ขนาดแกจะให้ได้

ที่สำคัญที่สุดก็คือ เขารู้ว่ามีย่าคนเดียวนั่นแหละที่หวังใยรักใคร่เขามากกว่าใครอื่น แม้ว่าย่าต้องการให้เขาไปอยู่ในเมืองกับอา แต่บองหลาก็รู้ว่า ย่าต้องมีอะไรคาดหวังเพื่อตัวเขาอย่างแน่นอน...

(บองหลา. 2538 : 157)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สถาพร ศรีสังข์จ้ง ได้สะท้อนแนวทางการแก้ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ในนวนิยาย คือ ญาติจะต้องมีบทบาทช่วยเหลือเลี้ยงดูเด็กที่ขาดพ่อแม่ ในสังคมชนบทภาคใต้ แม้ว่าพ่อแม่จะไม่ได้เลี้ยงดูลูกโดยตรง ก็ยังมีญาติช่วยเหลือ ดังที่ครอบครัวที่มีแต่ย่ากับหลานสองคน ย่าให้ความรักแก่เด็ก เลี้ยงดูให้เด็กมีความสุขตลอดมา พยายามให้ทุกสิ่งทุกอย่างเทียบเท่าที่พ่อแม่เลี้ยงดูเอง ทำให้สมาชิกมีความรักพึ่งพากัน เด็กที่ขาดพ่อแม่ก็จะมีความสุขได้เช่นเดียวกัน

3) แนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา

แนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษาที่ปรากฏในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์จ้ง คือ ครอบครัวควรจะสนับสนุนเด็กได้มีโอกาสเรียน และสอนให้ขยันเรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง ย่าของบองหลาต้องการส่งบองหลาไปเรียนต่อในเมือง ดังตัวอย่าง

เขาไม่เข้าใจนักว่า ทำไมเขาต้องไปเรียนหนังสือต่อ ขณะที่เพื่อน ๆ ในหมู่บ้านไม่เห็นจะมีใครต้องเรียนต่อสักคน แม้แต่เจ้าเข็ด ลูกผู้ใหญ่ที่มีเงินมีทองมากกว่าใคร ๆ ก็ตาม

(บองหลา. 2538 : 157)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์จ้ง ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา คือ ครอบครัวควรให้ความสนับสนุนเด็กไปเรียนระดับสูง ดังเช่น

ย่าเป็นคนที่ทำให้ความสำคัญกับการศึกษา แม้ว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายและต้องอยู่คนเดียวเมื่อหลานไปเรียนในเมือง ย่าก็พยายามส่งหลานไปเรียนต่อในเมือง เพื่อให้ลูกหลานมีอนาคตที่ดี ในขณะที่บางคนที่มีเงินมีทองมาก แต่ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ไม่สนับสนุนลูกหลานให้เรียนต่อ สถาพร ศรีสังข์จึงสะท้อนความคิดที่เปรียบเทียบกันระหว่างย่ากับพ่อของเชิด

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง บองหลาได้ยืนยันว่า เด็กในเมืองเรียนเก่ง ก็รู้สึกว่าการตัวเองต้องตั้งใจเรียนกว่านี้ ดังตัวอย่าง

*คำของครูสมทรงที่ว่าพวกเด็ก ๆ ในเมืองเรียนเก่ง และเขา
ต้องขยันเรียนเพิ่มขึ้น ยังจำได้อยู่ในหัว
... “ก็ที่นี่เอ็งจะจบแล้ว ไม่มีชั้นให้เรียน แล้วก็ต้องไปเรียน
ต่อชั้น สูง ๆ ชั้นอีก แล้วก็จะมีวิชา มาก ๆ ได้เป็นนายอย่างอาเอ็ง
นั่นไง....*

*....เด็กชายได้แต่ถอนหายใจ และรู้สึกว่าการตัวเองจะต้องขยัน
เรียนเพิ่มขึ้น อย่างที่ครูสมทรงว่าไว้จริง เขาจะต้องไม่ให้เด็ก ๆ ใน
เมืองที่เรียนใหม่ดูถูกเอาเป็นอันขาด*

(บองหลา. 2538 : 89)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อครอบครัวส่งเสริมให้มีการศึกษาแล้ว เด็กในชนบทภาคใต้จะต้องขยันเรียนเพื่อให้เก่งเท่ากับเด็กในเมือง นวนิยายสะท้อนให้เห็นว่า คุณภาพของการศึกษาในเมืองดีกว่าในชนบทภาคใต้ เด็กในชนบทภาคใต้จึงต้องขยันเรียน จึงจะไม่ถูกเด็กในเมืองดูถูก และมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ของตนเอง เพื่อจะได้กลับไปพัฒนาถิ่นกำเนิดของตัวเอง

จากการวิเคราะห์นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายสะท้อนถึงแนวทางการแก้ปัญหาครอบครัวในชนบทภาคใต้ โดยให้แนวคิดการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ โดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ การแก้ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ให้แนวคิดที่ญาติควรจะช่วยเหลือ เลี้ยงดูลูกหลาน พยายามให้ทุกสิ่งทุกอย่างแทนพ่อแม่ให้ความรักพึ่งพากัน เด็กที่ขาดพ่อแม่ก็จะได้มีความสุข และแนวคิดในการแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา คือครอบครัวต้องให้ความสนับสนุนเด็กมีโอกาสไปเรียนในเมือง และให้แนวคิดที่เด็กจะต้องขยันเรียนจะได้เทียบเท่าเด็กในเมือง

4.6.2 แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดกับคนในชนบท คือ การทำงานมีรายได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัว โดยเฉพาะการทำเกษตร ต้องพึ่งธรรมชาติ ถ้ามีความแห้งแล้ง เพาะปลูกพืชไม่ได้ ผลผลิตน้อย หรือการทำประมงก็ต้องพึ่งพาทรัพยากรในทะเลที่ลดน้อยลง การแก้ปัญหาเศรษฐกิจคือ การพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น การขยันทำงานด้วยอดทน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน

นวนิยาย ดงคนดี ได้กล่าวถึง ความขยันของคนในชนบทภาคใต้จะทำให้ทำงานมีรายได้ โดยสะท้อนผ่านตอนที่ปู่เล่านิทานพื้นบ้านให้ลูกหลานฟัง มีคติสอนให้ลูกหลานเข้าใจว่าต้องเป็นคนขยัน ดังตัวอย่าง

“เออ.....เหมือนกันแหละ นิทานเรื่องนี้ก็สอนให้รู้ว่า คนที่ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต และยึดแต่การทำความคิดเป็นที่ยึด ก็จะต้องได้รับผลตอบแทนที่ดีที่สุด”

(ดงคนดี. 2547 : 45)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า แนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ คือ ชาวชนบทภาคใต้มีค่านิยมในการมีความขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือต่อสู้กับชีวิตในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ขยันทำงานเพื่อให้ชีวิตดีขึ้น ชาวชนบทในภาคใต้เชื่อว่าคนที่ขยันมากจะมีผลดีต่อกลับ คนที่ขยันจะสามารถได้สิ่งที่ตอบแทน ชีวิตจะมีความสุข ประสบความสำเร็จ ได้ดำรงชีวิตมีความมั่นคง

นวนิยาย เรื่องเด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง คนในชนบทภาคใต้เป็นคนที่ยึดต่อสู้ ดังที่รอฮิมที่เป็นเด็ก คิดว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่ ต้องขยันต่อสู้กับความยากลำบากของค่าคืน ดังตัวอย่าง

“เออ.....เหมือนกันแหละ นิทานเรื่องนี้ก็สอนให้รู้ว่า คนที่ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต และยึดแต่การทำความคิดเป็นที่ยึด ก็จะต้องได้รับผลตอบแทนที่ดีที่สุด”

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 142)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า คนชาวชนบทภาคใต้ได้สร้างค่านิยมในการมีความขยันหมั่นเพียร มีความกล้าหาญต่อสู้กับความยากลำบากในชีวิต ดังที่เด็กในชนบทภาคใต้ที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ การมีนิสัยขยันทำงาน ต่อสู้กับความยากลำบากจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและการทำงาน จะมีผลต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของคนในชนบทภาคใต้

นวนิยาย ดงคนดี กล่าวถึง ค่านิยมมีนิสัยอดทนของคนในชนบทภาคใต้ โดยแม่ของแดงน้อยบอกให้ลูกรู้ว่าปู่ชอบเด็กที่อดทน ไม่ชอบเด็กอ่อนแอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เดี๋ยวลูกเดี๋ยวนะ โตแล้วแม่ไม่ต้องอุ้ม ทางไกลนิดเดียวเอง ปู่ไม่ชอบคนอ่อนแอ แดงโตแล้ว ถ้ายังให้แม่อุ้มอีก ปู่เห็นเขาต้องไม่รักแน่...”

(ดงคนดี. 2547 : 27)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชาวชนบทภาคใต้ให้ความสำคัญกับค่านิยมว่าเด็ก ๆ ต้องต้องรู้จักฝึกความอดทนตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เป็นลักษณะของความอดทนของชาวชนบทที่อดทนกับชีวิตที่ไม่สุขสบาย ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก การดำเนินชีวิตที่ยากลำบาก และมีอุปสรรคมากกว่าเด็ก

ในเมือง พ่อแม่ในสังคมชนบทภาคใต้จึงมีค่านิยมและสอนให้ลูกเป็นคนที่อดทน จะได้ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตนเองและสังคมชนบทภาคใต้ เป็นค่านิยมที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้

นวนิยายเรื่อง ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูง และวันรุ่งทอสาย ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในภาคเหนือ เป็นภาพสะท้อนที่ให้แนวคิด ว่า ชนบทภาคใต้สามารถให้เป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้ส่งเสริมการท่องเที่ยว จะทำให้คนในชนบทภาคใต้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนได้อีกทางหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

....นายศรคุดยให้ฟังว่าที่จริงทั้งที่มันจะได้เข้าไปเที่ยวที่คอยเต่า บ้านเดิมที่แกเกิด ที่นั่นมีแพให้เช่านอน มีตู้เพลง มีภัตตาคาร ลอยน้ำ มีสกีน้ำให้เล่น น้ำเหนือเขื่อนที่นั่นก็งามเหมือนทะเลสาบ คงหน้าเข้มแสดงสีหน้าเหมือนผิดหวังอะไรสักอย่างเมื่อได้ฟังปากคำของแกมาพักใหญ่ เขาหลุดบางประโยคออกมาเพียงว่า

“ถ้าเป็นอย่างที่นั่นว่าจริง ก็น่าเสียดาย เมื่อก่อนคอยเต่าเจียบแล้วก็สวยมาก ปลายี่ซุ่ม ผมเคยเดินจากปากทางเข้าไปถึงหมู่บ้านชาวแพ ที่นั่น อยู่ที่นั่นตั้งหลายวัน น้ำใจชาวบ้านดียังกะอะไร ยังชวนผมออกไปวางปลาบ่อย ๆ”

(ทุ่งหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย. 2538 : 41)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า สถาพร ศรีสังข์ จึง ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของภาคเหนือที่แก้ปัญหาความยากจน คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว หลังจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชนบทภาคเหนือมีการเปลี่ยนแปลงมาก คือ มีรายได้จากการบริการอย่างทันสมัย เช่น ตู้เพลง ภัตตาคาร เพื่อความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมชนบทภาคใต้ได้อีกทางหนึ่ง เป็นตัวอย่างที่ชาวชนบทสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวตามวิถีธรรมชาติโดยใช้สภาพแวดล้อมที่มีความสงบของหมู่บ้าน ความน้ำใจและความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่จะช่วยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยว เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชนบทภาคใต้ และเป็นวิธีการแก้ปัญหาความยากจนที่ดี

2) แนวทางการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ

นวนิยายเรื่อง เด็กขาบขาวเล ได้กล่าวถึง มีคนมาสร้างโรงงานทางฝั่งตลาดในชนบทภาคใต้ คนในชนบทภาคใต้จะมีงานทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“โรงงานคงใหญ่่น่าดู...”

“ที่จริง.. เขาก็ว่าจะสร้างทางฝั่งตลาดโน้นแหละ แต่มันหาที่ไม่ได้ เพราะต้องเป็นที่ติดริมน้ำซึ่งเรือสามารถเข้าเทียบได้สะดวก

โชคดีก็ตกเป็นของคนบ้านเรา มีโรงงานเข้ามาตั้ง อะไร ๆ มันก็ตาม
เข้ามา คนบ้านเราก็จะได้มีงานทำ อย่างน้อยก็ได้ตัดฟันส่ง”

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 121)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึง แนวทางการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ คนใน
ชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านความยากจน ทำงานมีรายได้น้อย เมื่อมีการสร้างโรงงานในชนบทภาคใต้
เป็นโอกาสที่ดีสำหรับคนส่วนใหญ่จะได้มีงานทำ สามารถไปทำงานรับจ้างที่โรงงาน ได้มีค่าจ้าง เป็นเงิน
ที่แน่นอน เลี้ยงครอบครัวได้ นอกจากนี้ ยังได้ตัดฟันไปขายให้โรงงาน ส่งผลให้มีรายได้ดี การสร้าง
โรงงานในชนบท ส่งผลให้ชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ได้มีการดำรงชีวิตที่ดี มีการพัฒนาขึ้น

นวนิยายเรื่อง เด็กชายชาวเล ได้กล่าวถึง ชาวบ้านพูดกันเกี่ยวกับการเข้ามาสร้าง
โรงงานปลาป่น คนในชุมชนคาดหวังว่า จะได้ทำงานที่โรงงาน ทำให้มีรายได้ที่แน่นอน ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

....ข่าวเกี่ยวกับโรงงานปลาป่นที่มาก่อสร้างขึ้นตรงหน้า
บ้านท่าส้มป่อยก็กระพือไปทั่วตำบลแถบนั้น ชาวบ้านร้านถิ่นล้วน
ตื่นตื่นกันคึกคักมีการวางแผนที่จะทำงานกับโรงงานหลายด้าน
หลายฝ่าย บางคนวิ่งเต้นติดต่อที่จะฝากลูกฝากหลานเข้าทำงาน
บางคนซื้อ เครื่องเรือใหม่เพื่อเอาใส่เรือหางใหญ่ที่จะบรรทุกฟืนไม้
เนื้อแข็งจากรอมทะเลส่งโรงงาน...

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 126-127)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนเรื่องราวที่
ให้แนวคิดว่าการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ คือ การทำงานที่สร้างรายได้แน่นอนโดยการทำงานใน
โรงงานที่เข้ามาตั้งในบตภาคใต้ โรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาสร้างในหมู่บ้านจะทำให้เกิดการจ้างงาน
ชาวบ้านมีงานทำ รายได้เพื่อขึ้นโดยการรับจ้างทำงานในโรงงาน หรือนำไม้มาขายเป็นเชื้อเพลิง
การสร้างโรงงาน จะช่วยแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ให้สามารถทำอาชีพเพิ่มจาก
การทำเกษตรกรรม

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ ได้สะท้อนแนวคิดให้เห็นถึง
แนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาวชนบทภาคใต้ โดยการมีค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร
มีความอดทน ก็จะแก้ปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวตามวิถีธรรมชาติ เพื่อ
ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชนบท ในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพคือ การส่งเสริมการทำงาน
ในโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและมีอาชีพเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวบ้าน

4.6.3 แนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมมีผลกระทบต่อการพัฒนาชนบทภาคใต้ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเดือดร้อนในชุมชน นวนิยายของสถาพร ศรีสัจจัง ได้สะท้อนถึงแนวความคิดการแก้ปัญหาอาชญากรรม ในเรื่อง ดงคนตี บองหลาและเด็กชายชาวเล ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ให้มินิสัยที่ดี มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวทางการแก้ปัญหาการเล่นพนัน

นวนิยายเรื่อง บองหลา ได้กล่าวถึง คนสูงอายุในชนบทภาคใต้ถือเรื่องการเล่นพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดี ผู้ใหญ่จึงสั่งสอนให้ลูกหลานรู้ว่าการฝึกเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาเองก็ไม่เข้าใจเหตุผลในคำห้ามของย่าเหมือนกัน รู้
เพียงแต่ว่า ถ้าย่ารู้ย่าจะต้องตำหนิเขาอย่างรุนแรง และเขาไม่
ต้องการให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น

ย่าเพียงบอกว่า การฝึกเล่นการพนันทุกอย่างนั้นเป็นสิ่งไม่
ดีและจะเพาะสร้างนิสัยไม่ดีเช่นนั้นไปจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จะ
ทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต ตกเข้าสู่บ่วงของความบาปหนาและจะต้อง
ตกรรตตอนตาย

เขารู้สึกกลัวนรกอย่างที่ย่าเคยเล่าให้ฟังไม่น้อย ดังนั้น จึง
มักไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามของย่าเสมอมา แต่ก็มี ความสงสัยแลงนสนเท่ห้
ต่อข้อห้ามเหล่านั้นอยู่เสมอเช่นนั้น

(บองหลา. 2538 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเรื่องการเล่นการพนันเป็นกรรม เป็นสิ่งที่ไม่ดี จะสร้างนิสัยไม่ดีต่อด็กไปจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จึงสั่งสอนให้ลูกหลานรู้ว่าเรื่องการเล่นพนันจะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต ตกเข้าสู่บ่วงของความบาปหนาและจะต้องตกรรตตอนตาย เป็นการปลูกฝังให้ลูกหลานถือว่าเป็นข้อห้ามตั้งแต่เด็ก จึงไม่กล้าไปเล่นพนัน จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เติบโตไปเป็นคนที่ดีในการเล่นพนันและนำไปสู่การทำผิด เป็นปัญหาอาชญากรรมในสังคม

นวนิยายเรื่อง ดงคนตี ได้กล่าวถึง เรื่องที่เล่ากันแพร่หลาย ชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งมีความกตัญญูต่อแม่ พยายามทำงานหาเงินเลี้ยงแม่ และดูแลในยามเจ็บป่วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มีชายหนุ่มยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ชราในชนบทท้ายไร่
...ยังชีวิตสองแม่ลูกด้วยการเก็บผักหักพินและหาของป่าไปขายคน
ในตำบล ชัยชายนายนั้น...แม่จะยากจนเชียวใจอย่างไรก็พยายามใช้
แรงงานของตัวเองเลี้ยงดูแม่ผู้ชราด้วยจิตใจกตัญญู... ในฤดูแล้งปี
หนึ่ง แม่ของชายหนุ่มผู้ยากจนล้มป่วย ชายหนุ่มไม่มีเงินจะรักษา

ทั้งหยุดยาก็ไม่มี จึงได้บากหน้าไปพึ่งเศรษฐีลัญชัย เศรษฐีใจแคบ
เห็นว่า เป็นช่องทางที่จะเอาเปรียบขายหนุ่มได้ จึงบอกว่า จะรับไว้
ทำงาน และจะให้เงินรักษาแม่ แต่ต้องทำงานให้ก่อนสองวัน และ
ต้องทำทุกอย่างไม่ว่าเศรษฐีจะใช้อะไร...ชายหนุ่มก็ตอบตกลง

(ดงคนดี. 2547 : 68)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมแก้ไขด้วยการทำตัวเป็นคนดี
มีความกตัญญูเป็นบุคลิกลักษณะและคุณธรรมของคนในสังคมชนบทภาคใต้ ถือเป็นหน้าที่ของลูก
ทุกคนที่ต้องกระทำ เพราะพ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกจนเติบโตและสั่งสอนลูกให้ดำเนินชีวิตที่ดีทำความดี
การกตัญญูต่อพ่อแม่จึงเป็นการตอบแทนพ่อแม่ที่ได้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูจนเติบโต ถึงแม้ว่าชีวิต
ยากจนแค่นี้ ก็ต้องอดทนต่อสู้ทำงานหาเงินมาเลี้ยงดูพ่อแม่ ต้องหวังใญ่ทุกซ่สุข ความเจ็บป่วยของ
พ่อแม่ นับว่าคนในสังคมชนบทภาคใต้ถือความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญและสั่งสอนสืบทอดกันมา
เป็นแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาอาชญากรรมได้ด้วย

2) แนวทางการแก้ปัญหาการโจรกรรม

นวนิยายเรื่อง ดงคนดี ได้กล่าวถึง ชาวชนบทภาคใต้มีน้ำใจช่วยเหลือกันในการย้าย
บ้าน เป็นความร่วมมืออย่างเต็มที่ มีคนส่งสัญญาให้ยกขึ้นพร้อมเพรียงกัน การมีคุณธรรมความเอื้อเพื่อ
เกื้อกูลกัน เป็นภาพการช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจกันโดยไม่หวังการตอบแทน ทำให้สังคมมีความสงบสุข
ไม่ก่ออาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

.....ถึงตอนนี้ขบวนหามเรือนก็เข้าประจำที่แล้ว แต่ละคน
แยกย้ายกันอยู่เป็นจุด ๆ เอาบ่าแบกอยู่ที่ไม่ไผ่ตงซึ่งคาดกับตัวเรือน
ไว้เรียบร้อยแล้วนั้น มีคนคอยส่งสัญญาณให้ยกขึ้นพร้อม ๆ กัน
เรือนหลังใหญ่จึงลอยขึ้นไปอยู่บนอากาศ โดยที่มีคนเกือบยี่สิบคน
แบกไว้ จากนั้นทุกคนก็เริ่ม เคลื่อนเท้าออกเดินพร้อม ๆ กัน บ้าน
หลังใหญ่ก็เคลื่อนที่ไปบนคานหามเรือนปาฎิหารีย์ แดงน้อยเพ่งมอง
ภาพนั้นเหมือนเห็นปรากฏการณ์มหัศจรรย์เกิดขึ้นตรงหน้า
เด็กชายพลันรู้สึกได้ว่า คนเราหากช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจกัน
จริง ๆ ก็สามารถทำเรื่องที่คิดว่าไม่สามารถทำได้อย่างประหลาด
และงานหนักก็กลายเป็นงานเบา งานยากกลายเป็นงานง่ายอย่าง
ที่พูดว่าจริง ๆ แดงน้อยเชื่อว่าตัวเองไม่มีทางจะพบประเพณีที่
เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันอย่างจริงใจเช่นนี้ในหมู่บ้านจัดสรรของตัวเอง
ที่กรุงเทพฯ อย่างแน่นอน

(ดงคนดี. 2547 : 67)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ชนชนบทภาคใต้อยู่ด้วยกันด้วยการมีน้ำใจ มีสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อให้งานเสร็จทันเวลา เป็นการลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมได้โดยคนชนบทภาคใต้จะมาทำงานร่วมมือทำงานหนักงานที่ยากจนสามารถทำให้สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่น การย้ายบ้านหลังใหญ่ที่เอาแรงมาช่วยกันยกบ้านเคลื่อนย้ายไปตั้งที่ใหม่ โดยไม่ต้องรื้อบ้านไปสร้างใหม่ เป็นการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันละกันให้งานสำเร็จได้อย่างน่าประหลาดใจสำหรับคนที่ไม่เคยพบเห็น งานหนักก็กลายเป็นงานเบา ดังนั้น งานยากกลายเป็นงานง่าย เป็นประเพณีที่ทุกคนในชนบทภาคใต้ปฏิบัติตาม เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันอย่างจริงใจในชนบทภาคใต้ แตกต่างจากคนในเมืองจึงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาในสังคม

นวนิยายเรื่องเด็กชายชาวเลได้กล่าวถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของชาวประมงในภาคใต้โดยกล่าวถึง น้ำแบนที่มีน้ำใจช่วยเหลือ มักให้ปลาไปกินเป็นอาหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลังจากที่พำร่าขอบคุณความเอื้อเฟื้อของน้ำแบนเหมือน
ทุกครั้งเสร็จแล้ว เขาก็หิ้วพวงปลาปิ่นขึ้นมายื่นดูแกติดเครื่องเรืออยู่
บนหัวสะพาน

“ปลาฉองหม้องคงพอเป็นเหยื่อจมนุดอก ฮิมเอ้ย... ใ
หลามนั่นให้หะมึงคว่ำหรือทำแห้งไว้กินก็ได้ แล่ออกคลุกเกลือเป็น
รี้ว ตากให้แดดเสี่ยสักสองสามแดดก็พอได้กินอยู่หรอก”

(เด็กชายชาวเล. 2538 : 24)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาสังคม อย่างปัญหาอาชญากรรม คนในชนบทภาคใต้สามารถแก้ไขปัญหาคือด้วยความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน มีน้ำใจแก่คนอื่น ดังที่เพื่อนบ้านที่ไม่ได้ทำประมงก็มีปลากินเป็นอาหารจากการแบ่งปลารวมน้ำให้เหยื่อสำหรับใช้จับปู ทำให้เห็นถึงน้ำใจในการแบ่งปันกันของคนในชนบทภาคใต้ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันของคนในชุมชน เป็นบุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่ดี จะช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้

จากการวิเคราะห์นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง สรุปได้ว่า นวนิยายของสถาพร ศรีสัจจิ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมชนบทภาคใต้หลายด้าน มีปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ ครอบครัวในชนบทภาคใต้มีปัญหาผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ยากจน มีลูกคนเดียว พี่พากับกับพ่อหรือแม่สองคน ครอบครัวมีลูกน้อย เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ลูกขาดพ่อแม่เลี้ยงดู คนส่วนในชนบทภาคใต้ใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียน ซาบบ้านส่วนใหญ่ขาดการศึกษา ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ชนบทภาคใต้เป็นชนบทที่ยากจน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยขายแรงงาน อาชีพหลักเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยมาก ไม่มีโอกาสทำอาชีพที่มีรายได้ดี อาชีพต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ มักถูกเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน เวลาทำพืชผักเอาไปขายราคาถูกให้พ่อค้าแม่ค้า ได้เงินน้อย ปัญหาอาชญากรรม มีการพนัน การโจรกรรม ปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีปัญหาความขัดแย้งระหว่าง

ชาวบ้านกับตำรวจ ตำรวจชอบข่มขู่ชาวบ้าน นอกจากนี้ มีปัญหาสุขภาพ ประกอบด้วยปัญหาความเจ็บป่วย ปัญหาการอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนถึงแนวทางการแก้ปัญหาของครอบครัว โดยการช่วยเหลือกันของคนในครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจแก้ปัญหาโดยการสร้างโรงงานในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านมีงานทำ การแก้ปัญหาอาชญากรรม โดยให้รู้ถึงโทษของการเล่นพนัน แนวคิดสำคัญของการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สถาพร ศรีสังข์ จึงต้องการกระตุ้นผู้อ่านให้ตระหนักว่า ชาวชนบทในภาคใต้ควรจะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยใช้คุณธรรม ความกตัญญู มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร และการช่วยเหลือมีน้ำใจเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน โดยยึดมั่นคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และคำสอนทางศาสนา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ และวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ โดยศึกษาจากนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ มีแต่งในช่วง พ.ศ. 2524-2540 จำนวน 5 เล่ม นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ มี 3 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนในด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ภาพสะท้อนในด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ นวนิยายของสถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ใน 4 ด้าน ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต อาชีพ และอาหารการกินของคนในชนบทภาคใต้

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1.1) คนในชนบทภาคใต้มีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และมีภูมิประเทศแตกต่างกัน 3 แบบ อยู่อาศัยท่ามกลางธรรมชาติที่เป็นที่ราบ มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตจึงอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก เป็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ มีป่าไม้ การปลูกต้นไม้ที่ใช้เป็นประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือน มีบรรยากาศเงียบสงบ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูง ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง มักมีฝนตกชุก ชีวิตของชาวชนบทภาคใต้จึงต้องปรับตัวโดยพึ่งพาอากาศธรรมชาติ มีภูมิประเทศเป็นภูเขาที่ทำให้ชาวชนบทภาคใต้ต้องเดินทางยากลำบาก แต่ก็ใช้สภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาเป็นแหล่งอาหาร มีต้นไม้ขนาดใหญ่มากมายที่ใช้สอยได้สะดวก ส่วนที่มีสภาพแวดล้อมเป็นทะเล อยู่ติดริมทะเลมีหาดทรายและพืชเฉพาะบางชนิดที่ขึ้นได้ในพื้นที่ที่เป็นหาดทราย

1.2) คนในชนบทภาคใต้มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีลักษณะเฉพาะ บ้านเรือนที่เหมาะสมกับภูมิศาสตร์ของชนบทภาคใต้ที่มีป่าไม้และต้นไม้จำนวนมาก ใช้ภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตให้

เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ในพื้นที่ราบที่ทำนาและใช้แหล่งน้ำทำไร่ทำนาและเลี้ยงสัตว์ เดินเท้าเปล่า ไม่สวมรองเท้ามาตั้งแต่เด็ก การเดินทางของคนในชนบทภาคใต้ใช้วิธีเดินเป็นหลัก ชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งของส่วนใหญ่ที่ใช้มาจากการหาได้ในธรรมชาติ ทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดี มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งเด็กและคนชรา ทุกคนช่วยกันทำงานบ้าน วิถีชีวิตของชาวประมงมีการพึ่งพากับธรรมชาติ รู้จักทำเครื่องมือในการดำรงชีวิต

1.3) คนในสังคมชนบทภาคใต้มีอาชีพหลายอย่าง มีวิธีการของตนในการทำมาหากินเพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ตลอดไป อาชีพหลักดั้งเดิมเป็นอาชีพทำไร่ทำนา เลี้ยงสัตว์ และทำประมง เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูง แต่ใช้แรงงานและความขยันอดทน

1.4) อาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปจะมี 3 รส คือ เปรี้ยว เค็ม และเผ็ด ภาคใต้มีพื้นที่เป็นธรรมชาติและติดชายฝั่งทะเลมากที่สุด อาหารหลักในการดำรงชีวิตจึงเป็นอาหารที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งเนื้อสัตว์และผักชนิดต่าง ๆ

2) ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในชนบทภาคใต้ 2 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

2.1) คนในครอบครัวชนบทภาคใต้รักใคร่ดูแลไม่จะทิ้งกัน และจะทำงานใช้แรงงานเลี้ยงดูคนในครอบครัว สมาชิกมีความรักพึ่งพากัน ลูกมีความกตัญญูกับพ่อแม่ พ่อแม่เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนให้ลูกได้รู้วิธีการดำเนินชีวิตที่ดี

2.2) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กในชนบทภาคใต้ มีความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นมิตรที่ดีต่อกัน สนิทสนมรักใคร่ ช่วยเหลือกัน เติบโตขึ้นด้วยกัน เรียนด้วยกัน สนิทกันมากตั้งแต่เกิดมา เด็กกับเด็กจึงเอาใจใส่กัน นอกจากนี้ คนในชนบทภาคใต้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน คนที่เสร็จงานก่อนยินดีช่วยเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

3) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจิ่ง สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมในชนบทภาคใต้ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น และการใช้ภาษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

3.1) คนในชนบทภาคใต้มีความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อศาสนา แบบดั้งเดิม มีความเชื่อเกี่ยวกับแม่โพสพ ถือว่าเป็นเทพแห่งข้าวคอยดูแลรักษาให้ปลูกข้าวได้ผลสำเร็จ เชื่อมีพระแม่ธรณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยคุ้มครองให้เจริญเติบโต มีความเชื่อเรื่องผี ว่ามีอำนาจบันดาลให้เกิดเหตุร้ายเจ็บป่วย ความเชื่อเรื่องเทวดา ผี วิญญาณที่จะคุ้มครองผู้บูชา ความเชื่อด้านด้านศาสนา เชื่อว่าคนทำไม่ดีจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีในชีวิต เป็นคำสอนให้ลูกหลานเป็นคนดีและทำสิ่งที่ดี จึงจะมีชีวิตอย่างราบรื่น

3.2) ชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเทศกาลสงกรานต์วันว่างเป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันใหญ่ จะทำบุญตักบาตรที่วัด และสงฆ์พระพุทธรูป มีกิจกรรมตามความเชื่อ เช่น ปลอยสัตว์ให้มีอิสระ และห้ามกระทำการใด ๆ หรือทำงานในช่วงวันว่าง มีประเพณีที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการทำงาน คือ เก็บเกี่ยวข้าวที่ออกรวงเป็นครั้งแรกจะนำมาตำเป็นข้าวเม่า แสดงถึงความสุขต้อนรับฤดูเก็บเกี่ยว ทุกปีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวมุสลิมปฏิบัติตามประเพณีโดยอดอาหารและน้ำในช่วงเวลากลางวัน ในเดือนรอมฎอน มีประเพณีการแต่งกายไปสวดมนต์ที่สุเหร่าทุกวันศุกร์ ศาสนาพุทธมีประเพณีทำบุญ ถวายอาหารแก่พระสงฆ์ ประเพณีเฉพาะที่โรงเรียนของโรงเรียนในชนบทภาคใต้ นักเรียนจะนำอาหาร รับประทานร่วมกัน โดยการเอาอาหารใส่ปิ่นโตไปโรงเรียนในวันปิดเทอม

3.3) เด็กในชนบทภาคใต้มีการเล่นหลายอย่าง เช่น เล่นว่าว เป็นว่าวที่ทำเป็น รูปแบบเลียนธรรมชาติ มีลูกหวี เป็นของเล่นที่ใช้วัสดุหลัก คือ ลูกยางพาราหรือลูกประ เป็นของเล่น แบบง่าย ๆ เป็นความคิดริเริ่มที่รู้จักใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ในหน้าร้อนหลังการเก็บเกี่ยวข้าว มีการวิ่งไล่ตีต๊กแตนได้เคลื่อนไหวโดยใช้วัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ และใช้ไม้ไผ่เป็นของเล่น สำหรับผู้ใหญ่ มีการชนวัว ตีไก่ ไฮโล และไพ่ เล่นในเทศกาลสงกรานต์

3.4) คนในชนบทภาคใต้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ มีเอกลักษณ์ มีความเป็นตัวตนของคน ภาคใต้ แตกต่างจากภาษาในภาคอื่น ๆ

5.1.2 ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ มี 7 ประการ ได้แก่ ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ปัญหาสุขภาพ และแนวทางการแก้ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านอาชญากรรม มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวใน 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กขาดพ่อแม่ และปัญหาการส่งเสริม การศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1.1) ครอบครัวในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ยากจน มีลูกคนเดียว อาศัยอยู่กับกับพ่อ หรือแม่สองคน พ่อหรือแม่เป็นผู้สูงอายุ ลูกต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงพ่อแม่ มีชีวิตที่ลำบากยากจนมาก

1.2) ในชนบทภาคใต้ เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ลูกขาดคนเลี้ยงดู ขาดความรัก ต้องอยู่กับย่า ซึ่งลูกคนอื่น ๆ แต่งงานแยกครอบครัวไป

1.3) คนในชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย และทำงานเกษตรกรรม จึงไม่ อยากให้ลูกไปเรียนที่เมือง ต้องการให้เด็กช่วยงานบ้าน

2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นปัญหา ด้านเศรษฐกิจใน 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาการเอาเปรียบ

จากพ่อค้ายาทุน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ครอบครัวในชนบทภาคใต้ค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ลูกต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงพ่อแม่ หรือคนชราต้องทำงานหาเงินเลี้ยงลูกหลาน เด็กไม่เคยชินกับการสวมรองเท้า ไม่มีเงินซื้อรองเท้า 2) ชาวชนบทภาคส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยขายแรงงาน มีรายได้น้อยมาก ไม่มีโอกาสทำอาชีพที่มีรายได้ดี ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ชีวิตค่อนข้างยากลำบาก ไม่มีอาชีพอื่นที่เหมาะสม ไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจน จึงยากลำบากตลอดไป 3) ส่วนใหญ่ปลูกพืชผักเอาไปขายให้พ่อค้าแม่ค้าราคาถูก ได้เงินน้อย ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้า ถูกกำหนดราคาซื้อ คนที่มาซื้อสิ่งของจากเมืองเป็นผู้ที่กำหนดราคา คนชนบทไม่มีโอกาสต่อรองราคากับผู้ที่กำหนดราคา คนที่มาซื้อข้าวจากเมืองกำหนดราคาถูก เนื่องจากชาวบ้านขาดความรู้ในเรื่องกำไร จึงถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง

3) ปัญหาอาชญากรรม นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรม 2 ด้าน ได้แก่ ปัญหาการพนัน และปัญหาการลักขโมย ผลการวิจัยพบว่า 1) คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาการพนัน คนที่เล่นการพนัน เป็นคนที่นิสัยไม่ดี ผู้ใหญ่จึงสอนให้ลูกหลานรู้ว่าการเล่นการพนันทุกชนิดนั้นเป็นสิ่งไม่ดีและจะสร้างนิสัยไม่ดีจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต ผิดศีลธรรม ตกเข้าสู่บ่วงของความบาปหนา และผิดกฎหมาย 2) สังคมไทยมีปัญหาการลักขโมยเกิดขึ้น แม้ว่ามีคำสอนว่าเป็นคนดีไม่ควรทำกระทำความผิด แต่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำตามคำสั่งสอน กลุ่มเยาวชนเกิดปัญหาการลักขโมย ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคม โดยเฉพาะสังคมชนบทภาคใต้เป็นสังคมที่ยากจน จึงมีคนทำผิดขึ้นบ้านขโมยของจากชาวบ้านคนอื่น ๆ มีผลกระทบกับชีวิตของคนไทยให้ได้รับความเดือดร้อนอื่น ๆ ตามมา

4) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นปัญหาความขัดแย้งในสังคม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งของคนบ้านกับพวกนายเป็นปัญหาใหญ่ พวกตำรวจชอบขู่ชาวบ้าน เวลาตำรวจไม่มา คนในหมู่บ้านอยู่กันสบาย ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายมีความสุข เวลาพวกตำรวจมา จะให้ชีวิตของคนบ้านเกิดปัญหา ในความรู้สึกของคนบ้าน ตำรวจเป็นกลุ่มคนที่ชอบขู่คน จับคนเข้าคุก จึงมีความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง

5) ปัญหาสุขภาพ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นปัญหาสุขภาพใน 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาความเจ็บป่วย ปัญหาการอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล และปัญหาไร้อนามัย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาการเจ็บป่วย คนตายจากโรคท้องร่วงเป็นจำนวนมาก โรคติดมากับหมู คนที่ได้กินหมูที่แจกจ่ายให้คนอื่นในหมู่บ้าน จึงเกิดตายกันหลายคน พ่อแม่ตายตอนลูกยังเด็กน้อยทำให้เด็กขาดพ่อแม่ 2) ชนบทภาคใต้มีปัญหาทางการแพทย์ มีความยากลำบากในการรักษาโรค หายารักษาโรค ไม่มีถนนหนทางจะนำผู้ป่วยเข้าไปรักษาในเมือง คนในชนบทภาคใต้จึงต้องหายากกลางบ้านเพื่อรักษาโรค ไม่สามารถหายป่วยได้

6) แนวทางการแก้ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาในครอบครัวของคนในชนบทภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ คือ คนที่อยู่เพื่อนบ้านมีน้ำใจช่วยเหลือผู้สูงอายุ แนวทางการแก้ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ ก็ยังมีญาติช่วยเหลือ พยายามให้สมาชิกมีความรักพิงพากัน เด็กที่ขาดพ่อแม่ก็จะได้มีความสุข แนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา คือ ครอบครัวให้ความสนับสนุนเด็กไปเรียน พยายามส่งลูกไปเรียนต่อในเมือง และให้เด็กขยันเรียน จะได้มีโอกาสเรียนสูง

7) แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาด้านความยากจน หางานทำยาก เมื่อมีรายได้น้อย มีคนมาสร้างโรงงานในชนบทภาคใต้ เป็นโอกาสที่ดีสำหรับชาวชนบท จะได้มีงานทำ สามารถไปทำงานรับจ้างที่โรงงาน หรือได้ตัดฟันไปขายให้โรงงาน ก็มีรายได้เพิ่มขึ้น ชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ก็จะได้มีการไม่ต้องพึ่งพากับธรรมชาติเหมือนทำอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ชีวิตดีขึ้น

8) แนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรม นวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ สะท้อนให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชาวชนบทภาคใต้ถือว่าเรื่องการเล่นพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดี จะสร้างนิสัยไม่ดีต่อเด็กไปจนถึงตอนเป็นผู้ใหญ่ จึงสั่งสอนให้ลูกหลานรู้ว่าการเล่นพนันจะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต จึงเป็นข้อห้ามตั้งแต่เด็ก ไม่ให้ไปเล่นพนัน จะหลีกเลี่ยงให้โตเป็นคนที่ดีในการเล่นพนัน

โดยสรุปแนวทางการแก้ปัญหาแต่ละด้าน สถาพร ศรีสังข์ แทรกแนวคิดที่ว่า ควรแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยรักษาคุณธรรม สร้างบุคลิกลักษณะและคุณธรรมของตนเอง เป็นคนที่กตัญญูต่อพ่อแม่ ตอบแทนพ่อแม่ที่ได้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูจนเติบโต นอกจากนี้ มีความขยันหมั่นเพียรและอดทนในการทำงานและการดำรงชีวิตในชนบทแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือ การวิเคราะห์วิถีภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ผลการวิจัยที่โดดเด่นที่สุด คือ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ วิถีชีวิตอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก มีป่าไม้ และการใช้เป็นประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือน มีบรรยากาศเงียบสงบ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ประกอบอาชีพ มีวัฒนธรรมประเพณีที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดังที่ตรีศิลป์ บุญจรรย์ (2542 : 5) ได้กล่าวว่า

วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม มีความเป็นจริงทางสังคมที่สอดแทรกปรากฏเนื้อเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังที่ สถาพร ศรีสังข์ ได้สร้างสรรค วรรณกรรมให้มีชีวิต โดยโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว เป็นผู้ที่มีทัศนะกว้างไกลกว่า คนธรรมดาสามารถ เข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงของชนบทภาคใต้ เป็นทรศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก และยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2543 : 33) กล่าวว่า ประมาณ 80% ของประชากร ของประเทศไทยอาศัยอยู่ในชนบท และมีอาชีพหลักในการเกษตรกรรม เป็นสังคมเกษตรกรรม และยัง สอดคล้องกับงานวิจัย CHANG XIAOQU (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยใน นวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ” พบว่า นวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ได้สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคน สังคมชนบทที่มีชีวิตที่อยู่ร่มเย็น สงบสุข และใกล้กับธรรมชาติ แตกต่างจากสังคมเมืองที่มีชีวิต ทันสมัยและมีความเจริญในทางด้านวัตถุต่าง ๆ

2. งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือ การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา สังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ ผลการวิจัยที่สะท้อนปัญหา คือ ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเศรษฐกิจ ลักขโมย และเล่นการพนัน ล้วนเป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อสังคม ชนบทมาก ทำให้ไม่ยอมทำงาน เด็กและเยาวชนไม่ใส่ใจทำงาน เป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของ สังคม และมีอิทธิพลต่อการเติบโตของเด็ก ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตอื่น ๆ อีก มากมาย มีผลกระทบกับชีวิตของคนในชนบทภาคใต้ได้รับความเดือดร้อนอื่น ๆ ตามมา สอดคล้องกับ แนวคิดของโกศล วงศ์สุวรรณค์และ สติต วงศ์สุวรรณค์ (2543 : 38) กล่าวว่า สังคมมีปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม สาเหตุจากภาวะการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดย วิสัยของกลุ่มหรือสังคมของตนเองจะทำได้ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น โจรผู้ร้ายขุกชุม ฯลฯ และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 99) ได้กล่าวว่า ปัญหาสังคมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและการจัดระเบียบในสังคม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ SHI WEIHONG (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย มีปัญหาครอบครัว ปัญหาพนัน ปัญหายาเสพติด ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหา ที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดการแก้ปัญหาโดยเน้นการสร้างคุณธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ZHANG XIAOJIAO (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยาย ที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พบว่า ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนในสังคม มักเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างคน เป็นเหตุที่ทำให้ลาย ความมั่นคงของสังคม เป็นภาพสะท้อนที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่าน ให้แนวคิดแก้ปัญหาด้วยการปลูกฝัง คุณธรรมเป็นสำคัญ ทำให้คนที่อยู่ในสังคมไม่สงบสุข ขาดความมั่นใจของคนในสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจจัง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรวิเคราะห์นวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจจัง ในด้านอื่น ๆ เช่น กลวิธีการประพันธ์ ความขัดแย้ง ลักษณะของตัวละคร เป็นต้น
2. ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของผู้เขียนคนอื่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ เช่น กนกพงศ์ สงสมพันธุ์

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ กาลพันธ์. (2554) **วาทกรรมวัฒนธรรมชุมชนในบ้านเชิงคติของ พนม นันทพฤกษ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2529** ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาวรรณคดีไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติมา จันทร์ลาว. (2555) **วิเคราะห์กวีนิพนธ์เชิงสถาพร ศรีสัจจิง**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกศล วงศ์สุวรรณค์ และ สลิต วงศ์สุวรรณค์. (2543) **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : อมรรการพิมพ์.
- จันทร์ดา เขียวแก้ว. (2547) **วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยในบทเพลงลูกทุ่ง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชลธิชา จิรภัคพงศ์ และ ณรงค์ ไหวหารเสาวภาคย์. (2559) **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัตสุณี สินธุสิงห์. (2544) **วรรณคดีทัศนาว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เส็งประชา (2541) **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542) **นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541) **นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ธานีวัฒน์ บุญโต. (2541) **ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541) **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิภาภัทร เทศหมวก. (2549) **ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญนาถ ติวกุล. (2546) **ชนบทไทย: การพัฒนาสู่ประชาสังคม**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญยง ชื่นสุวิมล. (2551) **ไบบี: ความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกับประวัติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประจวบ วงศ์วิชา. (2554) **ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิชัย ศรีภูไฟ. (2542) **วรรณคดีสังคมและการเมือง**. อุบลราชธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์. (2548) **ความเปลี่ยนแปลงของชนบทในสังคมไทยภาคกลางในวัฒนธรรมของวัฒน์ วรรณยางกูร**. ปริญญาโท กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541) **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ธรรมชาติ.
- วิภา กงกะนันท์. (2540) **กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า.
- สมเกียรติ รักษ์มณี. (2558) **การแตงนวนิยาย**. นนทบุรี : สมัญญา.
- สมบัติ จำปาเงิน, รวบรวม. (2550) **ศิลปินแห่งชาติ. พ.ศ. 2526-2542**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542) **สังคมวิทยาปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543) **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย (2542) **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้เล่ม 16**. กรุงเทพมหานคร : สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- สีธา พินิจภูวดล. (2540) **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2545) **ความคิดเห็นต่อการตัดสินใจรางวัลซีไรต์ปีนี้**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช
- สุภาณี ขุนรักษ์. (2542) **วิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายของพนม นันทพฤษ์** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิมาส มากจ้อย. (2543) **การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524. (ฉบับปรับปรุง 2533)** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสอนภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณานุกรม (ต่อ)

อานนท์ อาภาภิรม. (2541) **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2540) **นวนิยายนิทัศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

CHANG XIAOQU. (2558) **ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

MO LINGFEN. (2560) **ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

SHI WEIHONG. (2558) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ZHANG XIAOJIAO. (2558) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ZHAO YONGMEI. (2557) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2549-2555**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เรื่องย่อนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์

นวนิยายใช้เป็นข้อมูลการวิจัย มีจำนวน 5 เรื่อง มีเรื่องย่อ ดังนี้

1. ตั้งผีเสื้อเดือน (พ.ศ. 2531)

เรื่องราวของชายหนุ่มคนหนึ่งเดินทางอย่างอิสระเหมือนผีเสื้อ เขาเดินทางไปตามเส้นทางป่าเขา ลำเนาไพร ที่ดูเหมือนจะไม่มีวันหยุดพักลงได้ เขาแบกสัมภาระบนไหล่ ดุ่มเดินอย่างโดดเดี่ยว สัมผัสอารมณ์และความรู้สึกหลากหลายขณะอำเหยียบบนพื้นพรหมหญ้า, ทางรอยกรวดสีแดง, และทุ่งทานตะวัน

2. เด็กชายชาวเล (พ.ศ. 2538)

เรื่องราวที่เล่าถึงเด็กชายชาวเลที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับท้องทะเล และวิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อชุมชนที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมอุตสาหกรรม

3. บองหลา (พ.ศ. 2538)

เรื่องราวกล่าวถึงเด็กชายคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตในหมู่บ้านชนบทภาคใต้ในพื้นที่บริเวณทะเลไทย เรื่องราวเล่าถึงขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนความเชื่อของชาวใต้ รวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่ชีวิตของคนในชนบท

4. ทุ่งหญ้า ป่าสูง และวันรุ่งทอสาย (พ.ศ. 2538)

เรื่องราวของชายหนุ่มได้กับสาวชาวกรุงเดินทางไปท่องเที่ยวเชียงใหม่ เขาได้สังเกตดินแดนภาคเหนือที่มีภูเขาที่สูงที่สุด และท่ามกลางธรรมชาติที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับถิ่นเกิดในภาคใต้

5. ดงคนตี (พ.ศ. 2547)

เรื่องราวของเด็กชายชาวเมืองที่ได้ใช้ชีวิตในชนบทภาคใต้ พ่อส่งให้เขาไปอยู่กับปู่ เขาได้สัมผัสกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชนบทภาคใต้เป็นครั้งแรก เป็นประสบการณ์ความเอื้ออาทร ประเพณี และนิทานพื้นบ้าน ได้ปลูกฝังให้เด็กชายอยากเป็นคนตี

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย

เรียนรู้อะไรบ้าง

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 14 มีนาคม 2562

ชื่อเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สตาพร ศรีสังข์

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MS. LI JIAJIA

คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
ประกาศเสถียรกิจ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาวัตร คมพชัยค์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 14 มีนาคม 2562

เลขที่รับรอง

อ.806/2562

วันที่ให้การรับรอง: 14 มีนาคม 2562

วันหมดอายุใบรับรอง: 13 มีนาคม 2564

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล MISS LI JIAJIA (จันท์เจ้า)

วัน เดือน ปีเกิด 11 พฤศจิกายน 2536

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 651 ซอยปทุมณวิถี 19 ถนนสุขุมวิท 101
แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10260

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2556-2560 คณะภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ
มหาวิทยาลัยการเงินและเศรษฐศาสตร์ ยูนนาน
ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
สาขาวิชาภาษาไทย